

Załącznik
do Uchwały Nr XX/143/2008
Rady Powiatu Chodzieskiego
z dnia 24 czerwca 2008 r.

Starostwo Powiatowe
64-800 Chodzież, ul. Wiosny Ludów 1
tel. (067) 282 72 61, fax, (067) 282 24 69
e-mail: starostwo@pro.onet.pl, www.powiat-chodzieski.pl

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013

Chodzież, czerwiec 2008

Wstęp

Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2008-2013 (PRL) jest dokumentem precyzującym priorytety i podstawowe działania w ich ramach jakie planuje się realizować na obszarze powiatu chodzieskiego w perspektywie czasowej do 2013 roku.

Obowiązek przygotowania planu wynika z zapisów Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) na lata 2004-2006 jak i potrzeb Regionalnych Programów Operacyjnych i dotyczy przede wszystkim inwestycji, których wykonanie może być współfinansowane ze środków zewnętrznych. Niniejszy dokument opracowany został na podstawie wytycznych ujętych w podręczniku procedur wdrażania ZPORR- Rozdział 4. Wskazówki dotyczące przygotowania Zintegrowanych Planów Rozwoju Transportu Publicznego, Planów Rozwoju Lokalnego, Lokalnych Programów Rewitalizacji, według zaproponowanej w podręczniku struktury, nieco zmodyfikowanej ze względu na specyfikę wcześniej opracowanych dokumentów.

PRL uwzględnia różnorodność proponowanych rozwiązań przy wykorzystaniu miejscowych zasobów i możliwości oraz uwarunkowań zewnętrznych. Wśród najczęściej postulowanych kierunków rozwoju, szczególne miejsce przypada funduszom europejskim. Zajmują one czołową lokatę na liście wszystkich możliwości i są wymieniane jako przewidywany kierunek wspomagający rozwój w większości regionów kraju. Opracowanie Planu Rozwoju Lokalnego na lata 2008-2013 jest niezbędnym elementem przygotowania Powiatu Chodzieskiego do absorpcji funduszy z Unii Europejskiej.

Informacje zawarte w planie mają na celu przedstawienie aktualnej sytuacji społeczno- gospodarczej powiatu oraz ukazują kierunki rozwoju w kontekście korzystania ze środków unijnych. Dokument ten szacuje również spodziewane efekty planowanych przedsięwzięć i wpływ na przebieg procesów rozwojowych. Te przedsięwzięcia inwestycyjne będą realizowane z funduszy strukturalnych, budżetu powiatu oraz innych źródeł. Plan Rozwoju Lokalnego precyzuje priorytety i kierunki działań, natomiast zadania inwestycyjne przewidziane do realizacji określa inny dokument strategiczny zwany Wieloletnim Programem Inwestycyjnym Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013.

Stworzenie niniejszego dokumentu wymagało zaangażowania specjalistów z różnych dziedzin działalności samorządu, powołanych Zarządzeniem Starosty Chodzieskiego do Zespołu d/s opracowania Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Chodzieskiego.

Zapisy planu zgodne są ze Strategią Województwa Wielkopolskiego, Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Chodzieskiego na lata 2001-2010, Wieloletnim Programem Inwestycyjnym Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013 z uwzględnieniem zapisów Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013.

Niniejszy dokument jest dokumentem otwartym umożliwiającym wprowadzenie korekt wynikających ze zmian hierarchii priorytetów przyjętych przez Władzę Powiatu, a także ze względu na zmiany społeczne i gospodarcze.

Spis treści

WSTĘP	2
I. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	4
II. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO- GOSPODARCZA POWIATU	4
CHODZIESKIEGO	
1. Położenie, powierzchnia i ludność	4
2. Turystyka, rekreacja, kultura, sport	7
3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego powiatu	10
4. Środowisko naturalne i warunki ekologiczne	
4.1 Gleby i rolnictwo	15
4.2 Lasy i leśnictwo	18
4.3 Powietrze atmosferyczne	20
4.4 Wody podziemne, powierzchniowe, gospodarka wodno-ściekowa	21
4.5 Kopaliny	25
5. Gospodarka	26
6. Sfera społeczna	
6.1 Sytuacja demograficzna i społeczna	30
6.2 Ochrona zdrowia	33
6.3 Bezpieczeństwo publiczne	34
6.4 Opieka społeczna	36
6.5 Rynek pracy, bezrobocie	40
6.6 Edukacja	46
7. Infrastruktura lokalna	
7.1 Drogi powiatowe	55
7.2 Łączność	61
8. Współpraca z Zagranicą	61
III. PLAN FINANSOWY POWIATU CHODZIESKIEGO	63
IV. REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW	82
V. SYSTEM WDRAŻANIA, MONITORING I OCENA PRL	84

I. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Plan Rozwoju Lokalnego obejmuje terytorialnie i administracyjnie cały Powiat Chodzieski, który wchodzi w skład województwa wielkopolskiego.

Niniejszy dokument został zakreślony na lata 2008-2013 i będzie służył jako punkt odniesienia dla działań o charakterze rozwojowym, podejmowanych z zasobów środków własnych, jak również pozwoli określić wysokość interwencji z funduszy unijnych.

II. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO- GOSPODARCZA POWIATU CHODZIESKIEGO

1. Położenie, powierzchnia, ludność

Powiat Chodzieski położony jest w północnej części województwa Wielkopolskiego, geograficznie leży na Wysoczyźnie Chodzieskiej oraz na skraju środkowej pradoliny Noteci. Powiat chodzieski jest jednym z najbardziej malowniczych rejonów Wielkopolski. Charakterystyczne dla jego krajobrazu: rzeźba polodowcowa, jeziora i lasy sprawiły, że te okolice nazywane są często *Szwajcarią Chodzieską*. Podstawowe informacje o powiecie znajdują się w tabeli nr 1.

Tabela 1. Ogólne informacje o powiecie chodzieskim

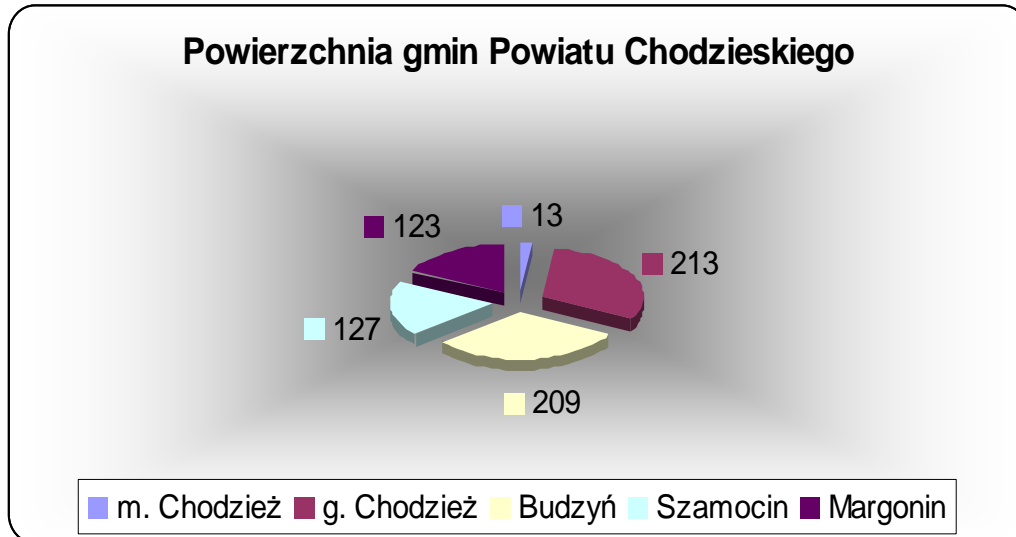
Lp.	Wyszczególnienie	Wartość liczbowa
1	Powierzchnia w km ²	685
2	Powierzchnia w stosunku do województwa w %	2,28
3	Ludność w tys. osób	47,1
4	Ludność w stosunku do ludności województwa w %	1,39
5	Gęstość zaludnienia na 1km ²	68,7
6	Liczba gmin	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, stan na 31 grudnia 2007 r.

Pod względem administracyjnym powiat chodzieski dzieli się na pięć jednostek stopnia podstawowego, w tym jedną gminę miejską: Chodzież, dwie gminy miejsko-wiejskie: Margonin i Szamocin oraz dwie gminy wiejskie: Chodzież i Budzyń.

Największy obszar zajmuje gmina Chodzież – 213 km², po niej gmina Budzyń – 209 km², a najmniejszy - miasto Chodzież – 13 km². Z kolei miasto i gmina Margonin – 123 km² oraz Szamocin – 127 km² mają zbliżoną powierzchnię.

Rysunek 1. Powierzchnia gmin Powiatu Chodzieskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powiat Chodzieski graniczy z powiatami: pilskim, czarnkowsko- trzcianeckim, obornickim i wągrowieckim.

Jest jednym z mniejszych powiatów województwa Wielkopolskiego, w jego skład wchodzi 6 jednostek administracyjnych.

Jednostki samorządu terytorialnego to:

1. Starostwo Powiatowe w Chodzieży,
2. Urząd Gminy w Chodzieży,
3. Urząd Miasta w Chodzieży,
4. Urząd Gminy w Budzynie,
5. Urząd Miasta i Gminy w Margoninie,
6. Urząd Miasta i Gminy w Szamocinie.

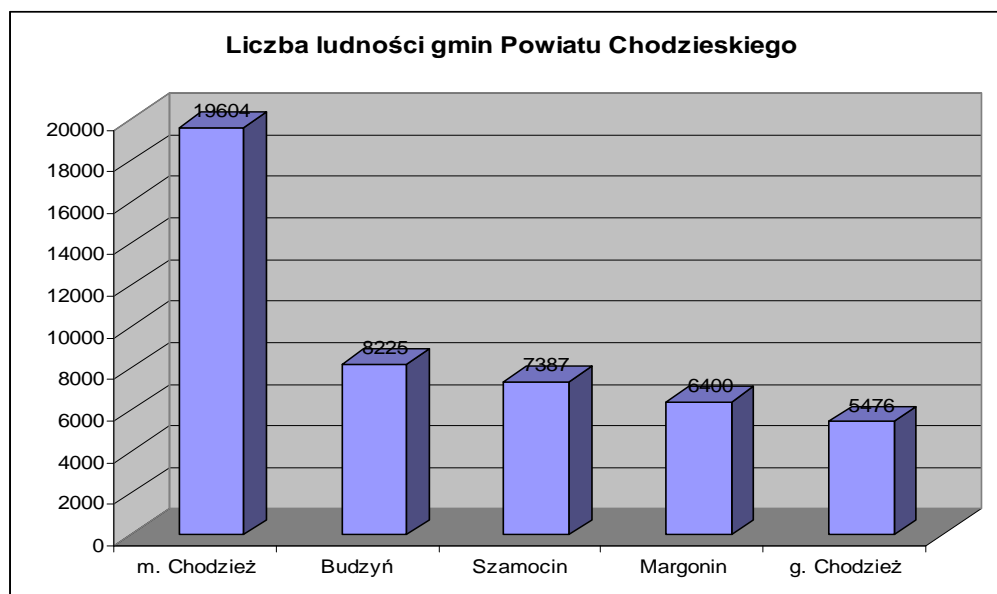
Na dzień 31 grudnia 2007 r. powiat chodzieski liczył 47 092 mieszkańców, w tym 23 135 mężczyzn i 23 957 kobiet.

Tabela 2. Powierzchnia i ludność gmin powiatu chodzieskiego

Gmina	Powierzchnia [km ²]	Ludność [tys.]	Gęstość zaludnienia [os./km ²]
miejska Chodzież	13	19 604	1542
Margonin	123	6400	52
Szamocin	127	7387	58
Budzyń	209	8225	39
wiejska Chodzież	213	5476	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na dzień 31 grudnia 2007 r.

Rysunek 2. Ludność gmin Powiatu Chodzieskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2. Turystyka, rekreacja, kultura, sport

Powiat Chodzieski obfituje w liczne tereny pokryte lasami, w których znajdują się jeziora, a na skraju rzeka Noteć. Stanowi świetne miejsce dla amatorów wędkowania oraz wypoczynku w lesie lub nad wodą. Na turystów czeka baza noclegowa: hotele, motele, schroniska młodzieżowe, kempingi. Dla turystów lubiących aktywny wypoczynek istnieje możliwość uprawiania sportów wodnych, jeździectwa, turystyki pieszej i rowerowej. Przy jeziorze miejskim w Chodzieży znajdują się przystanie żeglarskie i wypożyczalnie sprzętu pływającego. Odbывают się tam również regaty żeglarskie „O Błękitną Wstęgę Chodzieży” i „O Srebrną Szekłę Szwajcarii Chodzieskiej”. Turystyka na terenie powiatu chodzieskiego oparta jest przede wszystkim na cennych zabytkach architektury, a także na szlakach rowerowych i pieszych. Przez teren powiatu przebiegają m.in.:

Szlaki rowerowe:

- R- 1 „Dolina Noteci” - długość trasy ok. 20 km, czas przejazdu ok. 60 min.
- R- 1a „Gontyniec” – długość trasy ok. 17,5 km, czas przejazdu ok. 50 min.
- R- 2 „Słomki” - długość trasy ok. 24 km, czas przejazdu ok. 70 min.
- R- 2a „Darz Bór” - długość trasy ok. 14 km, czas przejazdu ok. 40 min.
- R- 3 „Mielimąka” - długość trasy ok. 23 km, czas przejazdu ok. 70 min.
- R- 4 „Młynary” - długość trasy ok. 6 km, czas przejazdu ok. 18 min.
- R- 5 „Karolinka” - długość trasy ok. 12 km, czas przejazdu ok. 40 min.
- R- 6 „Dziewoklucz” - długość trasy ok. 18 km, czas przejazdu ok. 50 min.
- R- 7 „Drażki” - długość trasy ok. 7 km, czas przejazdu ok. 20 min.
- R- 8 „Jaktorowo” - długość trasy ok. 22 km, czas przejazdu ok. 65 min.

Szlaki turystyczne piesze:

- Szlak czerwony – z kierunku Ujścia wiedzie do Nietuszkowa.
- Szlak czarny – wiedzie przez miasto Chodzież wzdłuż jeziora Chodzieskiego w kierunku Rataj.
- Szlak żółty – wiedzie przez miasto Chodzież koło jeziora Karczownik, lasami dobiega do wzgórza Gontyniec i następnie do Oleśnicy.
- Szlak czarny – rozpoczyna się w Szamocinie i wiedzie do wsi Atanazyn, Kosarzyn, Laskowo, Mielimąka i Konstantynowo, gdzie łączy się ze szlakiem czerwonym.
- Szlak niebieski – rozpoczyna się w Szamocinie i wiedzie do wsi Borowo, Jaktorowo, Smogulec. Ze Smogulca do Chojny, a następnie lasami do Margońskiej Wsi.

Podziwianie piękna przyrody ziemi chodzieskiej możliwe jest ze względu na położenie geograficzne. Liczne trasy rowerowe przebiegające przez powiat chodzieski wspaniałe krajobrazy, malowniczo położone jeziora dają możliwości nieskończonym wędrownikom pośród wzgórz morenowych i gęstych lasów.

Dziś, w okresie popularyzowania turystyki aktywnej, tereny powiatu chodzieskiego są szczególnie atrakcyjne dla amatorów sportów wodnych, wycieczek pieszych i rowerowych, a zimą narciarskie szaleństwo zapewnia najdłuższy w północnej Polsce stok „Talerz” (dł. 300 m) z wyciągiem (dł. 200 m), gdzie wysokość wzniesienia wynosi 132 m n.p.m. Stok w Chodzieży jest oświetlony, posiada ratrak. Zjazd przyciąga co roku setki miłośników sportów zimowych, a jego długość przewyższa stok poznańskiej Malty. Kolejną zimową atrakcją jest trasa biegowa dla narciarzy o długości prawie 4 km, usytuowana w lasach Nadleśnictwa Podanin (leśnictwo Karczewnik). Trasa ta przebiega przez wzgórze Gontyniec, przez drzewostany starszych klas wieku. Drzewostany złożone są w większości z sosny, pozostałe gatunki to buk, dąb, brzoza z pojedynczym udziałem świerka i daglezi. Wiele czaru mają również tutejsze miasteczka i wioski, z charakterystyczną zabudową dla małych ośrodków miejskich i wiejskich.

Gmina Miejska Chodzież. Miasto Chodzież uważane jest za najładniej położone miasto województwa wielkopolskiego. Otoczone rozległymi lasami sosnowymi, mieszanymi i ponad 100-letnim lasem bukowym na zboczach wzgórza Gontyniec, który jest jednocześnie najwyższym wzniesieniem północnej Wielkopolski (192 m n.p.m.). Miasto leży przy południowej krawędzi pradoliny Noteci, która stanowi część pradoliny toruńsko-eberswaldzkiej. Miasto i okolice geograficznie należą do Wysoczyzny Chodzieskiej. Chodzież położona jest w dolinie pomiędzy wysokimi wzgórzami morenowymi i trzema polodowcowymi jeziorami: Karczewnik, Jezioro Chodzieskie i Jezioro Strzeleckie, co zapewnia wyjątkowy krajobraz. Największym jeziorem jest leżące na wschód od miasta Jezioro Chodzieskie (zwane także Miejskim). Ma ono owalny kształt, powierzchnię 116 ha, długość ponad 1,5 km największej szerokości 840 m i głębokości maksymalnej 7,2 m. 2 km na południe od centrum miasta leży Jezioro Karczewnik mające 35 ha powierzchni, 7m 60 m długości, 630 m szerokości i 6 m głębokości maksymalnej. Trzecie pod względem wielkości najmniejsze Jezioro Strzeleckie o kształcie podłużnym, położone około 2 km na zachód od miasta, w początkowym okresie odcinku rynny morenowej ma 18 ha, 1 km długości, 0,2 km szerokości, 4,7 m głębokości maksymalnej. Wszystkie wymienione wyżej trzy jeziora połączone są strugami. Od północy rozciąga się pod Chodzieżą szeroka równina doliny Noteci, której trasę zalewową pokrywają rozległe łąki i bagna. W bogatej szacie roślinnej okolic Chodzieży dominują na sandrach zwarte lasy sosnowe, na wzgórzach moreny czołowej, natomiast lasy liściaste i mieszane z partiami lasu dębowego i bukowego. Występują tu rzadko spotykane ptaki: orzeł bielik, cietrzew, żuraw błotny, kruk, sokół wędrowny; z gadów wąż miedzianka-gniewosz. Z rzadkich roślin chronionych wymienić należy m.in. storczykowatą gólkę ostrowłosą, lilię złotogłów, widłaki, bagnicę torfową. Ten niezwykły krajobraz naturalny okolic Chodzieży stanowić będzie w przyszłości część większego rezerwatu nadnoteckiego. Niezwykła rzeźba terenu, bogactwo przyrodnicze, wspaniałe warunki klimatyczne oraz nieprzeciętne walory turystyczne sprawiły iż miasto i jego okolice zostały nazwane „Szwajcarią Chodzieską”.

Gmina wiejska Chodzież leży w północnej części powiatu chodzieskiego. Obejmuje jedenaście sołectw: Konstantynowo, Milcz, Nietuszkowo, Oleśnica, Pietronki, Podanin, Rataje, Stróżewo, Stróżewice, Strzelce i Zacharyn. Część południowa wchodzi w skład tzw. Wysoczyzny Chodzieskiej. Pod ochroną

znajduje się wiele pomników przyrody: skupiska starych drzew (Nietuszkowo, Oleśnica, Rataje, Pietronki) czy okazałe buki nad małym Jeziorem Papiernia. Gmina Chodzież pełni rolę strefy podmiejskiej dla rozwijającej się Chodzieży, która jest dla gminy ośrodkiem administracyjno-usługowym.

Gmina wiejska Budzyń otoczona jest licznymi lasami w których organizowane są polowania dla gości krajowych i zagranicznych. W lasach pomiędzy Budzyniem a Podstolicami znajduje się kamień nazwany „Kamieniem Prezydenta”, upamiętniający polowanie na tym terenie z udziałem prezydenta RP I. Mościckiego.

Gmina miejsko-wiejska Margonin otoczona jest rozległymi zespołami leśnymi i malowniczymi pagórkami moreny czołowej, dochodzącej miejscami do wysokości 190 m n.p.m. Na południe od Margonina rozciąga się równina Sandrowa, a jeziora polodowcowe i strumienie utworzyły drumliny, które urozmaicają krajobraz. Na terenie gminy znajduje się największe jezioro powiatu chodzieskiego Jezioro Margonińskie o powierzchni 215,4 ha.

Gmina miejsko-wiejska Szamocin to jeden z najpiękniejszych zakątków „Szwajcarii Chodzieskiej”, przylega do szerokiej Pradoliny Noteci. W kierunku wschodnim od miasta Szamocin położona jest grupa niedużych malowniczych jezior zwanych Cygańskimi Dołami. Na zachód od Szamocina znajduje się Jezioro Siekiera o powierzchni 11,7 ha. W okolicy wsi Laskowo znajdują się cztery jeziora, a największe to Jezioro Laskowskie o powierzchni 51,7 ha. Nad brzegiem Jeziora Karpiówka na wzgórzu przetrwały ślady po wczesnośredniowiecznym grodzisku pierścieniowym. Nieopodal wsi Laskowo znajduje się zbiornik Mielimąka o powierzchni 55 ha utworzony na strudze Margonina.

Niewątpliwym uzupełnieniem atrakcji turystycznych oferowanych przez Powiat Chodzieski są imprezy kulturalne i sportowe o zasięgu lokalnym, regionalnym i ogólnopolskim. Działalność licznych klubów i organizacji sportowych sprawia, że nie brakuje w powiecie szeregu atrakcji dla miłośników aktywnego spędzania wolnego czasu. W rejestrze prowadzonym przez Starostę Chodzieskiego widnieje obecnie 15 Klubów sportowych i 16 Uczniowskich Klubów Sportowych, które Powiat wspiera w ich statutowej działalności udzielając pomocy organizacyjnej i finansowej w organizacji zawodów sportowych o zasięgu powiatowym. Działają tutaj również teatry, chóry, orkiestry dęte oraz liczne zespoły muzyczne. Organizowane są plenery artystyczne i teatralne. Dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców powiatu cieszą się rajdy, biegi długodystansowe, wyścigi kolarskie i zawody konne.

Do kalendarza imprez stałych w Powiecie wpisane są takie jak m.in.:

- Bieg noworoczny (styczeń),
- Mistrzostwa Chodzieży w Pływaniu Szkół Podstawowych i Gimnazjalnych (styczeń),
- Ferie z Delfinem (styczeń/ luty),

- Wielkopolskie Mistrzostwa Młodzieży LZS w Pływaniu (luty),
- Mistrzostwa Chodzieży w narciarstwie zjazdowym (marzec),
- Inwentaryzacja młodych talentów estrady „PIRAMIDA” (kwiecień),
- Dni Chodzieży, Margonina, Szamocina, Budzunia (kwiecień/ czerwiec),
- Ogólnopolski Przełajowy Bieg Grzymalitów (maj),
- Bliżej Gitary (maj),
- Festyn historyczno- archeologiczny (maj/ czerwiec),
- Międzynarodowy przegląd orkiestr dętych (maj/ czerwiec),
- Przegląd Folklorystyczny w Szamocinie (maj/ czerwiec),
- Powiatowa wystawa koni (czerwiec),
- Ogólnopolski Festiwal Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej (czerwiec/ lipiec),
- Puchar Pięciu jezior (czerwiec/ sierpień),
- Młodzieżowe warsztaty Muzyczne Margonin w Chodzieży (lipiec),
- Zawody triathlonowe (lipiec/ sierpień),
- Akcja SPORTOWE WAKACJE- rajdy rowerowe (lipiec/ wrzesień),
- Dożynki Powiatowe (sierpień/ wrzesień),
- Międzynarodowe Warsztaty Jazzowe (sierpień),
- Zawody motorowodne (czerwiec/sierpień),
- Jarmark porcelany (sierpień),
- Mistrzostwa Chodzieży w kolarstwie górskim (październik),
- Otwarty Turniej Halowy Piłki Nożnej (listopad/ grudzień),
- Koncerty kolęd w gminach powiatu chodzieskiego (grudzień).

3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego powiatu

Nasylenie terenu zabytkami jest zróżnicowane i wynika z uwarunkowań fizjograficznych i osadniczych. Przy prowadzeniu działań inwestycyjnych, promocyjnych itp., szczególną uwagę należy zwrócić na malowniczo położone XIX – wieczne zespoły pałacowo- parkowe w Nietuszkowie, Oleśnicy, Pietronkach, Ratajach, Strzelcach, Próchnowie, Margońskiej Wsi znajdujące się na wytyczonych już turystycznych trasach pieszych i rowerowych. Na uwagę nie tylko jako na atrakcję turystyczną ale także a raczej przede wszystkim jako na spuściznę historyczną tego regionu zasługują także: „ Dworek Myśliwski” w Chodzieży – Karczewnik, „Straszny Dwór” w Chodzieży oraz „ Pałacyk Myśliwski” w Jaktorówku. Do najcenniejszych zabytków powiatu należą barokowe kościoły w Chodzieży i Margoninie oraz XVIII – wieczne szkieletowe kościoły w Jaktorowie i Żoniu. Na szczególną uwagę zarówno pod względem wartości historycznej jak i prawidłowego zagospodarowania i wyeksponowania zasługują relikty zamku średniowiecznego znajdujące się w zamkniętej fabryce porcelitu w Chodzieży.

Tabela 3. Zasoby zabytków w powiecie

TYP OBIEKTU		MUROWANY	DREWNIANY	W TYM WPISANY DO REJESTRU
1. UKŁADY URBANISTYCZNE	ilość 4	X	X	1
2. UKŁADY RURALISTYCZNE	ilość 27	X	X	
3. ZABUDOWA MIESZKALNA		1032	165	36
4. OBIEKTY SAKRALNE				
a. kościoły romańskie				
b. kościoły gotyckie				
c. kościoły nowożytne XVI- XVIII w.		2	2	4
d. kościoły XIX-1945 r.		13		7
e. klasztory				
f. synagogi, bożnice				
g. kaplice, dzwonnice, bramy, ogrodzenia, inne		18	1	1
5. BUDOWNICTWO OBRONNE				
a. zamki i ich relikty		1		
b. miejskie mury obronne				
c. fortyfikacje nowożytne i późniejsze				
6. OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ				
a. ratusze		1		
b. budynki adm. publ., sądy, banki, poczty		9		
c. szkoły		32	1	
d. leśniczówki i gajówki		6		
e. karczmy i zajazdy				
f. inne (szpital, muszla konc., sale gimn., sanatoria)		5		
7. OBIEKTY PRZEMYSŁOWE I GOSPODARCZE				
a. zakłady przemysłowe		3		
b. dworce kolejowe z zespołami bud.		10		
c. spichlerze, magazyny, stodoły		9	43	
d. młyny		7		
e. gorzelnie i browary		2		
f. mleczarnie		1		
g. kuźnie				
h. wiatraki			1	1
i. wieże ciśnień				
j. inne (bud. gosp. lamusy)		176	5	2
8. PAŁACE I DWORY		21		7
9. ZESPOŁY FOLWARCZNE				
a. stodoły		5	5	
b. spichlerze		9		
c. obory		11		
d. stajnie		4		
e. chlewnie		2		
f. owczarnie		3		
g. kuźnie				
h. wagi				
i. inne magazyny				
j. gorzelnie i browary		6		
k. inne (oficyny, domy folwarczne)		41	1	
10. PARKI	ilość 12	X	X	9
a. altany, lodownie, inne elem. małej arch.				
b. bramy i ogrodzenia		6		
11. CMENTARZE				
a. rzymsko-katolickie		36	X	9
				wpisanych do rejestru

b. ewangelickie	92	X	8
c. prawosławne		X	
d. żydowskie	4	X	
e. inne (kostnice, kaplice, cm. Rodowe, mogiły)	8	X	
12. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE	ilość ogółem		wpisanych do rejestru
a. grodziska	2		2
b. osady	794		X
c. cmentarzyska	33		X
d. inne (obozowiska)	20		X
13. INNE			
a. przepompownie	1		
b. mosty kolejowe	1		

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu, Delegatura w Pile, Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków, „Raport o stanie zabytków w Powiecie Chodzież”, Piła 2004 r.

Urbanistyka

Miasto Chodzież posiada dobrze zachowany historyczny układ przestrzenny- rozczłonkowany i niejednolity, odzwierciedlający kolejne fazy rozwoju miasta. Obszarem o znaczących uwarunkowaniach historycznych jest obszar miasta lokacyjnego, które zabudowało się wokół prostokątnego rynku oraz teren trzech przedmieść: najstarszego „Poznańskiego” tj. dzisiejszej ulicy Żeromskiego, następnie tzw. „Nowego Miasta” tj. osiedla tkaczy przy ul. Kościuszki i wreszcie wschodniego krańca – ul. Wojska Polskiego. Do zabytków zasługujących na uwagę można zaliczyć bardzo ładny rynek Miasta, założony w średniowieczu, otoczony domami z XIX i XX w. Przy Rynku najstarszy a zarazem najcenniejszy zabytek miasta to kościół parafialny św. Floriana. Wzniesiony w połowie XV w. i odbudowany po pożarach w 1668 i 1754 r. otrzymał późnobarokowy wystrój architektoniczny, elewacje oraz barokowe kaplice boczne. Przy kościele, od strony Rynku wznosi się późnoklasycystyczna dzwonnica, zbudowana w 1840 r. w miejscu wcześniej drewnianej, zniszczonej przez pożar. Bardzo ciekawym zespołem architektonicznym jest zabudowa domków tkaczy przy ul. Kościuszki oraz wschodniej części ul. Wojska Polskiego z XVIII-XIX. Przy ul. A. Mickiewicza znajdują się wille miejskie z XIX w. otoczone niewielkimi ogrodami. Do innych godnych uwagi obiektów można zaliczyć: budynek szkoły nr 1 wraz z salą gimnastyczną reprezentującą stylizowany neogotyck z 1903 r., Specjalistyczny Szpital Chorób i Płuc i Gruźlicy, wzniesiony w latach 20. XX wieku- gmach w stylu neobarokowym; letnia rezydencja właściciela fabryki fajansu- Stanisława Mańczaka zbudowana w latach 1920-1925, obecnie Restauracja i Hotel „Straszny Dwór”. W okolicy Chodzieży godne uwagi są następujące obiekty: Pałac i Dwór wraz z parkiem z XIX w. w Oleśnicy, Pałac z 1878 r. wraz z Parkiem w Nietuszkowie, w Pietronkach pałac z XIX w. oraz park krajobrazowy z XVIII w. w Strzelcach pałac i park krajobrazowy z przełomu XIX i XX w.

Szamocin jest miastem, które zachowało swoją formę przestrzenną z placem trójkątnym (Rynek) i jest świadectwem kolejnych faz jego rozwoju. Najciekawsze obiekty zabytkowe to poewangelicki kościół pw. Św. Piotra i Pawła wybudowany w latach 1827-1835; neobarokowy kościół pw. Najświętszej Maryi Panny Wspomożycielki Wiernych; zbożowy spichlerz z konstrukcji szachulcowej z 1845 r.; domki sukienników z XVIII i XIX w. na ul. Hallera, we wsi Jaktorowo kościół pw. Św. Anny o konstrukcji

szachulcowej z barokowym wystrojem wnętrza wybudowany w latach 1763-1776, we wsi Jaktorówko pałacyk myśliwski z XIX w., na skraju wsi Atanazyn polodowcowy gład narzutowy pn. „Zakłeta Karoca”.

Margonin powstał na miejscu dwóch grodzisk wczesnośredniowiecznych zlokalizowanych nad Jeziorem Margońskim. Centrum miasta stanowi prostokątny rynek z zabudową XVIII i XIX wieczną o charakterze późnobarokowym. Najciekawsze obiekty to Kościół pw. św. Marcina w Żoniu, wzmiankowany z 1234 r. obecny został wzniesiony w 1749 r., barokowy kościół pw. Św. Wojciecha w Margoninie z początku XVII w. przebudowany w 1753 r. neogotycki pałac z 1842 r. z okazałym zespołem parkowym w Margońskiej Wsi, Rynek z zachowaną zabudową domów kalenicowych, zespół pałacowo-parkowy w Próchnowie z 1883 r., Aleja lipowa w Margońskiej Wsi, polodowcowa forma gład narzutowego pn. „Zakłeta Karczma” przy drodze w kierunku Wągrowca.

Miejscowość Budzyń po raz pierwszy wzmiankowana była w 1435/36 r. Jest to dawne miasto królewskie. Jego data lokacji jest nieznana. W XV i XVI w. na przemian zwana była miastem (po raz pierwszy w 1458 r.) i wsią. W 1641 nastąpiło odnowienie praw miejskich przez Władysława IV. Budzyń był miastem do lat 30-tych XX wieku. Budzyń, choć ma bogatą historię, nie posiada zbyt wiele zabytków. Przyczynił się do tego m.in. wielki pożar miasta w XVII w. Jednym z najciekawszych historycznie obiektów miejscowości jest wiatrak Partlak, stojący w południowej części wsi. Kościół pw. św. Barbary powstał w 1849 roku na miejscu poprzedniej, drewnianej świątyni z XV wieku. W jego wnętrzu znajduje się późnorenesansowy ołtarz główny z XVII w. i dwa boczne z XVIII w. W ambonie można podziwiać gotycką rzeźbę z XVI w. Kościół poewangelicki, obecnie katolicki pw. św. Andrzeja Boboli pochodzi z 1883 roku, a w ołtarzu głównym są fragmenty ołtarza z 1700 roku. Przy szosie do Chodzieży usytuowane jest wzgórze Okręglak, gdzie w 1813 roku grzebano Francuzów z Armii Napoleońskiej podczas odwrotu spod Moskwy, a później osoby zmarłe na cholera. We wsi Kąkolewice rosną dąb o obwodzie 2,5 m i lipa o obwodzie 5 m.

Architektura sakralna

Kościół parafialne na terenie powiatu w większości są właściwie utrzymywane i ich stan techniczny jest w stanie zadowalającym. W świątyniach tych na bieżąco prowadzone są prace remontowo – konserwatorskie. Wyjątek stanowi zrębowo- szkieletowy kościół z 2 poł. XVIII wieku w Jaktorowie., gm. Szamocin, który jest w trakcie zaniechanego remontu rozpoczętego w 1995 r. i wymaga podjęcia natychmiastowych prac remontowo- konserwatorskich. Na terenie powiatu występuje większość kościołów murowanych oraz dwa o konstrukcji drewnianej. Wspomniany wyżej zrębowo- szkieletowy w Jaktorowie oraz szkieletowy w Żoniu, gm. Margonin, który po przeprowadzonym remoncie w latach 1994-95 znajduje się w stanie dobrym.

Rezydencje oraz folwarki

Na terenie powiatu znajduje się 11 pałaców i dworów z czego 7 wpisanych jest do rejestru zabytków. Pozostałe również zasługują na objęcie ich ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków. Ich stan techniczny jest zróżnicowany, wynikający często z określonej formy własności oraz z celów na jakie

te obiekty zostały przeznaczone. W najgorszym stanie są nieużytkowane obiekty, należą do nich dworek myśliwski w Jaktorówku oraz pałac w Strzelcach wobec których należy podjąć działania zmierzające do zmiany istniejącego stanu rzeczy, poprzez zmianę ich właścicieli lub zobowiązanie ich do zagospodarowania obiektów i poprawnego ich użytkowania. Nieużytkowany także jest pałac w Nietuszkowie, który po przeprowadzonym w latach 1998- 2000 remoncie przez poprzedniego właściciela wymaga w chwili obecnej podjęcia prac remontowych i adaptacyjnych w celu jego zagospodarowania.

Stan parków na terenie powiatu jest zróżnicowany. Dobrze są zachowane i na bieżąco pielęgnowane parki w Nietuszkowie, Pietronkach, Margońskiej Wsi. Do najcenniejszych założeń parkowych oprócz wyżej wymienionych zaliczyć można także park w Strzelcach i Oleśnicy. Każdy z tych parków z uwagi na ich wysoką wartość historyczną i krajobrazową należy poddać pracom rewaloryzacyjnym zmierzającym do odtworzenia pierwotnych układów kompozycyjnych. Wszystkie parki poza parkiem w Nietuszkowie, łącznie z nie wpisanym jeszcze do rejestru zabytków parkiem w Próchnowie, wymagają opracowania lub weryfikacji istniejącej ewidencji wraz z inwentaryzacją drzewostanu.

Cmentarze

Na terenie powiatu znajduje się 14 cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków w tym 9 ewangelickich, 2 kolegiackie i 3 przykościelne. Stan cmentarzy przykościelnych jest dobry. Natomiast pozostałe znajdują się generalnie w złym stanie i niezbędne jest przeprowadzenie na nich prac sanitarno-porządkowych a także rewaloryzacyjnych.

Architektura drewniana

Drewniana architektura wpisana do rejestru zabytków na terenie powiatu chodzieskiego stanowi najmniejszą część obiektów zabytkowych. Należą do niej : 2 lamusy tkackie w Chodzieży oraz wiatrak Partlak w Budzynie. Jeden z lamusów oraz wiatrak są w złym stanie technicznym wymagającym pilnego podjęcia prac remontowych.

Zabudowa mieszkalna

Zabudowa mieszkalna wpisana do rejestru zabytków występuje na terenie założeń urbanistycznych w Chodzieży, Margoninie oraz w Budzynie. Budynki te pochodzą z końca XVIII oraz XIX w. Są one generalnie w dobrym stanie technicznym, prowadzone są w nich bieżące prace remontowe i drobne naprawy. W najgorszym stanie są dwa domy tkaczy w Chodzieży, które obecnie nieużytkowane niszczeją.

Zabytki archeologiczne

Na terenie gminy Margonin znajdują się 2 stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków-grodzisko wczesnośredniowieczne w Margoninie oraz grodzisko stożkowate średniowieczne w Żoniu.

Grodziska funkcjonują jako nieużytki. W chwili obecnej nie są zagrożone działalnością gospodarczą człowieka.

Zabytki ruchome

W powiecie chodzieskim zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków to wystrój i wyposażenie kościołów oraz jedna kapliczka znajdująca się na terenie cmentarza w Nietuszkowie.

Na terenie miasta Chodzieży kościół pw. św. Floriana posiada 49 obiektów ruchomych wpisanych do rejestru zabytków. Jest to zespół barokowego wyposażenia w skład którego wchodzi: ołtarze, rzeźby, obrazy, dekoracje stiukowe, stalle, konfesjonał, ławy, krucyfiks, szafa w zachrystii. Znajdują się one w stanie dobrym po pracach renowacyjnych przeprowadzonych w latach 2001-2002.

Na terenie miasta i gminy Margonin znajdują się dwa zespoły barokowego wyposażenia wpisane do rejestru zabytków. W kościele parafialnym pw. św. Wojciecha w Margoninie występuje 10 obiektów wpisanych do rejestru zabytków, w skład którego wchodzi: ołtarze, ambona, balustrada przed głównym ołtarzem, konfesjonały z XVIII w. Wyposażenie to zostało odnowione w 1997 r. Natomiast gmina Szamocin posiada tylko jeden zespół wyposażenia wpisany do rejestru zabytków, a mianowicie barokowe wyposażenie zrębowo- szkieletowe kościoła pw. św. Anny w Jaktorowie. Na wyposażenie to składa się 11 obiektów wpisanych do rejestru zabytków, w skład których wchodzi: ołtarze, ambona, chrzcielnica, konfesjonał oraz rzeźby. Wyposażenie to jest przemalowane i docelowo zostanie przeprowadzona ich konserwacja przez osoby z odpowiednimi uprawnieniami, po uprzednim zaakceptowaniu programu prac przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

4. Środowisko naturalne i warunki ekologiczne

4.1 Gleby i rolnictwo

Powiat Chodzieski jest jednym z mniejszych powiatów województwa wielkopolskiego. Rolniczy charakter gospodarowania dominuje tu nad przemysłowym. W ogólnej powierzchni powiatu przeważają użytki rolne, które stanowią 56,6 % ogółu powierzchni. Lasy stanowią 35,8 %, a 7,6 % pozostałe grunty i nieużytki.

Wskaźnik lesistości powiatu znacznie przewyższa lesistość kraju i województwa.

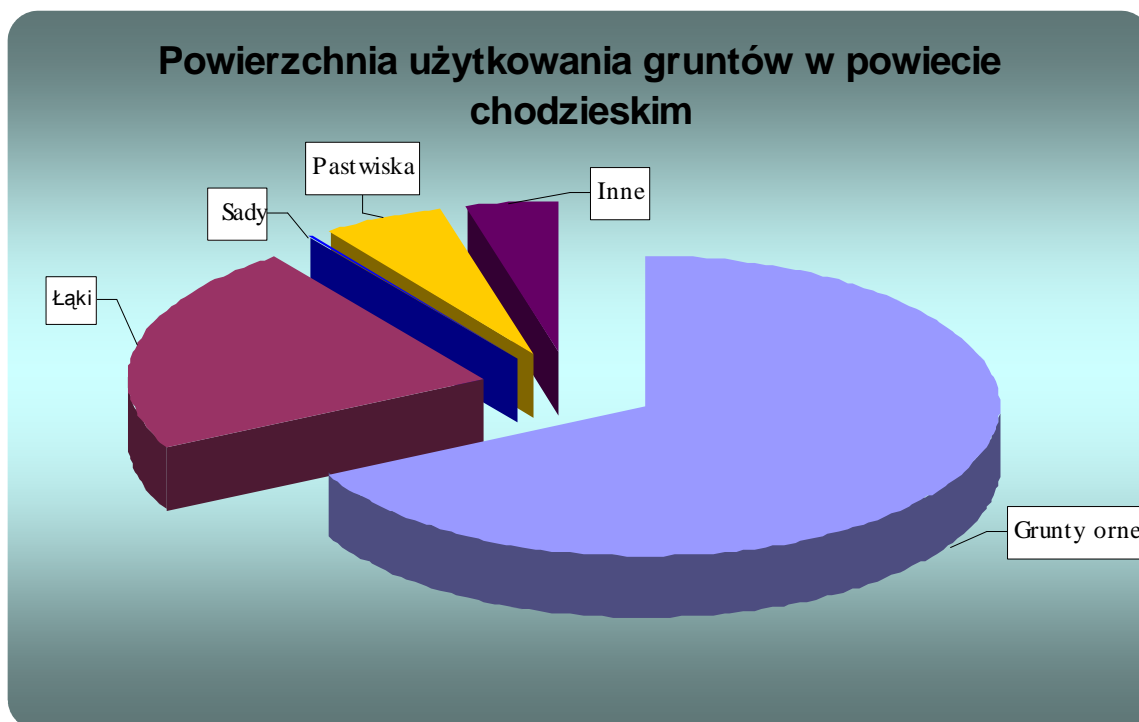
Użytkowanie gruntów w powiecie chodzieskim według stanu na dzień 31.12.2005 r. ilustruje tabela Nr 4 (wg ewidencji gruntów).

Tabela 4. Użytkowanie gruntów w powiecie chodzieskim

Powierzchnia ogółem	Użytki rolne						Lasy	Pozostałe grunty i nieużytki
	ogółem	w tym						
		grunty orne	łąki	sady	pastwiska	inne		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Hektary								
68 377	38 732	26 101	8 734	180	2 088	1 629	24 496	5 149
% udział powierzchni ogółem								
100	56,6	38,2	12,8	0,3	3,0	2,3	35,8	7,6

Źródło: Dane Wydziału Ochrony Środowiska, Leśnictwa i Rolnictwa Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

Rysunek 3. Powierzchnia użytkowania gruntów w powiecie chodzieskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

Rodzaje gleb

Na terenie województwa wielkopolskiego najczęściej spotyka się gleby wykształcone pod wpływem procesu przemýviania (płowienia), bielcowania, oglejenia, brunatnienia, a także procesu bagiennego

i murszenia. Województwo wielkopolskie pokrywają gleby lekkie i bardzo lekkie reprezentowane przez następujące klasy :

- gleby brunatnoziemne (brunatne i pseudobielicowe),
- gleby bielicoziemne,
- gleby bagienne (mułowe i torfowe),
- gleby pobagienne (murszowe i czarne ziemie),
- gleby napływowe (mady rzeczne).

W dolinie rzeki Noteci wykształciły się gleby bagienne mułowo-torfowe i murszowo – torfowe oraz niewielka ilość mad. Podobne gleby wykształciły się wzdłuż innych cieków powierzchniowych i jezior.

Znaczną część powiatu zajmują gleby pseudobielicowe i brunatne wylugowane, wytworzone z piasków naglinowych oraz glin płytko lub średnio spiaszczonych. Gleby te tworzą mozaikę wzajemnie przenikających się powierzchni. Najłabsze gleby brunatne wylugowane wytworzone zostały z piasków luźnych całkowitych i piasków słabo gliniastych podścielonych płytko piaskiem luźnym (klasa VI bonitacji gleb). Niewielkimi enklawami występują gleby brunatne właściwe, czarne ziemie właściwe bądź zdegradowane wytworzone z glin lekkich płytko spiaszczonych, np. na terenie gminy Budzyń, gdzie stanowią 3 % gruntów ornych.

Gleby brunatne charakteryzuje brunatna barwa, powstała podczas utleniania związków żelaza. W zależności od stopnia odwapnienia, a tym samym zakwaszenia gleby dzieli się na trzy podtypy: brunatne właściwe, brunatne wylugowane i brunatne kwaśne.

Stan gleb

Jakość gruntów ornych przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 5. Bonitacja jakości gleb powiatu chodzieskiego (Agrochemiczne badania gleb Wielkopolski w latach 2000-2004 IOŚ i SCH-R Poznań 2004)

Wyszczególnienie	Klasy bonitacyjne gruntów ornych								
	I	II	IIIa	lii	IVa	IVb	V	VI	VIRZ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	% udział gruntów ornych								
Wielkopolska	0	1	12	12	24	11	22	17	1
Powiat chodzieski	0	0	5	7	26	15	27	19	1
Gmina Budzyń	0	0	6	10	27	11	29	16	1
Gmina Chodzież	0	2	6	7	26	14	24	19	2
Miasto Chodzież	0	10	21	3	13	10	25	14	4
Miasto i Gmina Margonin	0	0	2	8	31	22	25	12	0
Miasto i Gmina Szamocin	0	0	0	1	14	11	30	41	3

Źródło: Dane Wydziału Ochrony Środowiska, Leśnictwa i Rolnictwa Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

W województwie wielkopolskim gleby gruntów ornych są glebami średniej i niskiej jakości. 40 % gruntów ornych stanowią grunty V i VI klasy. Brak jest gruntów ornych I klasy, a II klasy stanowią zaledwie 1 %.

Gleby powiatu chodzieskiego charakteryzują się jeszcze większym udziałem słabych klas bonitacyjnych. Klasy V i VI zajmują 47 % gruntów ornych, klasa III stanowi zaledwie 12 %, a I i II poniżej procenta.

Najgorsze jakościowo grunty orne znajdują się na terenie gminy Szamocin, gdzie grunty klasy V i VI stanowią ponad 70 % gruntów ornych.

4.2 Lasy i leśnictwo

Według geografii fizycznej Polski powiat położony jest w obszarze Europy Zachodniej, podobszarze Pozaalpejskiej Europy Zachodniej, strefie lasów mieszanych, prowincji Niżu środkowoeuropejskiego, podprowincji Pojezierzy południowo-bałtyckich. W podprowincji Pojezierzy Południowo-bałtyckich powiat leży na obszarze makroregionu Pradoliny Toruńsko- Eberswaldzkiej oraz makroregionu Pojezierza Wielkopolskiego. W makroregionie mezoregion Doliny Środkowej Noteci, a w makroregionie Pojezierza Wielkopolskiego mezoregion Pojezierza Chodzieskiego. Według Regionalizacji Przyrodniczo-Leśnej powiat położony jest w III Krainie Wielkopolsko-Pomorskiej, w 4 Dzielnicy Kotliny Gorzowskiej i 7 Dzielnicy Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

Na terenie powiatu chodzieskiego według stanu na dzień 31.12.2005 roku lasy zajmują powierzchnię 24 496 ha, co stanowi 35,8 % jego powierzchni. Lasy w poszczególnych gminach zajmują powierzchnię od 18 % w mieście Chodzieży, poprzez 20 % w gminie Szamocin do 49 % w gminie Chodzież.

Lesistość powiatu (dane z US Poznań stan na 31.12.2004 r.) wynosi 35,1 % jest dużo wyższa niż lesistość województwa wielkopolskiego - 25,2 % i kraju - 28,4 %.

Tabela 6. Lasy na terenie gmin powiatu chodzieskiego stan na 31.12.2005 r. (wg ewidencji gruntów)

Miasto / Gmina	Powierzchnia ogółem [ha]	Powierzchnia lasów [ha]	Udział w ogólnej powierzchni [%]
Miasto Chodzież	1 276	229	18,0
Miasto Margonin	515	16	3,0
Gmina Margonin	11 785	3 716	31,5
Miasto Szamocin	467	20	4,3
Gmina Szamocin	12 226	2 524	20,6
Gmina Budzyń	20 825	7 528	36,1
Gmina Chodzież	21 283	10 463	49,1
POWIAT	68 377	24 496	35,8

Źródło: Dane Wydziału Ochrony Środowiska, Leśnictwa i Rolnictwa Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

W ogólnej powierzchni lasów dominują lasy będące w zarządzie Lasów Państwowych, administrowane przez Nadleśnictwa Podanin, Sarbia i Durowo. Nadleśnictwa prowadzą gospodarkę leśną w oparciu o Plany Urządzania Lasu.

Lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa zajmują 4,6 % ogólnej powierzchni lasów. Gospodarkę w nich nadzoruje z mocy ustawy Starosta Chodzieski, który zawarł stosowne porozumienie z Nadleśniczym Nadleśnictwa Podanin. Lasy prywatne w ponad 90 % mają opracowaną dokumentację urządzeniową w postaci uproszczonych planów urządzania lasów i inwentaryzacji stanu lasu.

Strukturę własności lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa przedstawia tabela nr 7.

Tabela 7. Struktura własności lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa- stan na dzień 31.12.2005 r.

Wyszczególnienie	lasy gminne (ha)	osoby fizyczne (ha)	spółki (ha)	rsp* (ha)	kościóły (ha)	inne (ha)	Razem (ha)
Miasto Chodzież	129,14	46,77	1,03	-	0,09	7,46	184,49
Gmina Chodzież	5,12	166,16	53,88	14,20	-	-	239,36
Gmina Budzyń	33,02	307,91	2,55	17,92	3,32	0,69	365,41
Miasto i Gmina Szamocin	30,45	98,73	3,59	0,95	4,62	-	138,34
Miasto i Gmina Margonin	10,36	136,53	3,76	35,09	1,31	-	187,05
Razem	208,09	756,10	64,81	68,16	9,34	8,15	1 114,65

* rolnicze spółdzielnie produkcyjne

Źródło: Dane Wydziału Ochrony Środowiska, Leśnictwa i Rolnictwa Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

Lasy powiatu stanowią w większości drzewostany sosnowe (w składzie gatunkowym drzewostanów sosna stanowi ponad 85 %, dąb ok. 5 %, brzoza ok. 5%, pozostałe 5% inne gatunki młodszych klas wieku). Zdecydowanie przeważają siedliska BMśw (borów mieszanych świeżych) i Bśw (borów świeżych), które łącznie stanowią około 80 % siedlisk. Pozostałą część stanowią LMśw (lasy mieszane świeże) z innymi typami siedliskowymi. Z powodu dużego udziału sosny w składzie gatunkowym drzewostanów i małego zróżnicowania wiekowego istnieje duże zagrożenie ze strony szkodników owadzych i grzybowych chorób infekcyjnych. Z powodu mało zróżnicowanego składu gatunkowego, jak i struktury wiekowej drzewostanów zaliczono je do I kategorii zagrożenia pożarowego.

Głównymi przyczynami pożarów są: nieostrożność dorosłych i dzieci, podpalenia, niesprawne urządzenia techniczne i maszyny, przerzuty ognia z terenów nieleśnych, np. wypalanych łąk. Duże zagrożenie stwarzają także zbierający runo leśne, wypoczywający mieszkańcy powiatu. Duża atrakcyjność krajobrazowo-przyrodnicza obszarów leśnych powoduje wzmożoną penetrację lasów przez ludzi.

Administracja Lasów Państwowych stara się zminimalizować zagrożenie poprzez zagospodarowywanie turystyczne terenów leśnych. Wyznaczone są ścieżki spacerowe, trasy rowerowe i miejsca parkingowe. Nadleśnictwo Podanin na swoim terenie wyznaczyło 10 tras rowerowych przebiegających po najciekawszych terenach, zachęcając do aktywnego spędzania wolnego czasu. Łączna długość tras rowerowych wynosi 163,5 km. Pomimo tych starań miejsca atrakcyjne do wypoczynku, brzegi jezior, szlaki turystyczne są

nagminnie zaśmiecane, dochodzi do niszczenia runa i wzniesienia pożarów, a korzystający ze środowiska nie mają świadomości stwarzanych przez siebie zagrożeń i wyrządzanych szkód.

Lasy na terenie powiatu zlokalizowane są w dwóch zasadniczych kompleksach leśnych. Pierwszy w zachodniej i północno – zachodniej części powiatu na terenie gmin Chodzież i Budzyń, na granicy z gminą Czarnków i Ujście. Drugi kompleks położony na terenie gmin Margonin i Szamocin. Te dwa duże kompleksy stanowią ponad 80 % wszystkich lasów w powiecie. Na pozostałej części powiatu usytuowane są większe (kilkuset hektarowe) i mniejsze (kilku hektarowe) kompleksy leśne.

Powiat charakteryzuje się ponad 35,1 % lesistością. Powierzchnia zajmowana przez lasy będzie miała z całą pewnością tendencję wzrostową. Dokonuje się zalesień na gruntach będących w zarządzie Lasów Państwowych jak również na gruntach stanowiących własność osób prywatnych. Corocznie na terenie powiatu Nadleśnictwo dokonuje zalesień na powierzchniach od kilku do kilkunastu hektarów. W latach 1999-2005 Nadleśnictwo Podanin zalesiło ponad 162 ha gruntów .

W latach 2002 i 2003 na mocy ustawy gruntów dnia 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia, prywatni właściciele zalesili blisko 75 ha gruntów rolnych. Z dniem 15 stycznia 2004 r. utraciła moc w/w ustawa. Od tego czasu zalesianie gruntów rolnych odbywa się w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich, działania piątego i prowadzone jest przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Na terenie powiatu chodzieskiego wnioski rolników przyjmuje i rozpatruje Biuro Powiatowe ARiMR z siedzibą w Margoninie.

Dopiero wiosną 2006 roku 4 rolników gminy Budzyń skorzystało z pomocy unijnych funduszy strukturalnych zalesiając 13,9 ha gruntów, w tym 10,76 ha lasu iglastego i 3,14 ha liściastego.

4.3 Powietrze atmosferyczne

Główne składniki atmosfery, tj. azot, tlen i argon stanowią 99,9% jej objętości. Poza tymi stałymi składnikami powietrze zawiera jeszcze parę wodną i wiele innych substancji, które dostają się do atmosfery w wyniku działania przyrody (naturalne, np. wybuchy wulkanów i pożary lasów) lub człowieka (sztuczne, np. pochodzące z przemysłu), są to między innymi gazy, takie jak: SO₂, SO₃, CO, NO₂ oraz woda, pyły i bakterie. Wszystkie te substancje stałe, ciekłe lub gazowe zmieniające średni skład atmosfery uznawane są za zanieczyszczenia.

Na terenie powiatu chodzieskiego do grudnia 2004 roku funkcjonowało stanowisko pomiarowe monitoringu powietrza atmosferycznego pracujące w ramach nadzoru ogólnego. Punkt pomiarowy usytuowany był w Chodzieży na ul. Reymonta 12, w strefie handlowo - mieszkaniowej. Pomiary stężeń dwutlenku siarki, dwutlenku azotu oraz pyłu zawieszonego prowadziła Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Pile. Stężenia SO₂ i NO₂ oznaczane były metodami manualnymi, a stężenie pyłu zawieszonego metodą refraktometryczną. Wyniki roczne z tych pomiarów przedstawiono w tabeli Nr 8.

Tabela 8. Stężenia średnioroczne zanieczyszczeń powietrza w latach 2001-2004

Lata	Zakres pomiarowy – stężenia średnioroczne [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]			Wartości dopuszczalne – stężenia średnioroczne [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]		
	SO ₂	NO ₂	pył zawieszony	SO ₂	NO ₂	pył zawieszony
2001	3,8	15,6	16,8	40	40	50
2002	4,6	16,2	16,7	nienormowane*	56*	15*
2003	5,1	19,8	16,8	20	40	40
2004	11,1	18,2	12,1	20	40	40

Źródło: Dane Wydziału Ochrony Środowiska, Leśnictwa i Rolnictwa Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

Od stycznia 2005 roku wyznacznikiem poziomu zanieczyszczenia powietrza na terenie naszego powiatu są pomiary automatyczne prowadzone w ramach monitoringu przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska na stacji pomiarowej w Pile.

4.4 Wody podziemne, powierzchniowe, gospodarka wodno-ściekowa

Wody podziemne

W obszarze powiatu zaleganie wód podziemnych pierwszego poziomu kształtuje się odmiennie w pradolinie i w obszarze wysoczyzny. W obszarze pradoliny wody te zalegają bardzo płytko. Istotny wpływ na kształtowanie stanów wód podziemnych w tym obszarze mają stany w rzece Noteci. Na przeważającej części obszaru wysoczyzny wody pierwszego poziomu wodonośnego zalegają na głębokości 2 – 5 m. Większą głębokość zalegania tych wód stwierdzono na zachód od Chodzieży, w rejonie wzgórz czołowomorenowych powyżej 30 m oraz w strefie przyległej do pradoliny – 10 do 20 m. Teren powiatu znajduje się częściowo w obszarze dwóch głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) oznaczonych numerami 138 i 139.

Wody powierzchniowe

Rzeki

Wody płynące badane są w ramach sieci monitoringu krajowego oraz sieci monitoringu regionalnego. Sieć monitoringu krajowego rzek umożliwia kontrolę i zbieranie informacji o jakości i ilości wód rzek istotnych dla gospodarki kraju. Natomiast sieć monitoringu lokalnego obejmuje cieki stanowiące źródło wody dla przemysłu i gospodarki komunalnej, odbiorniki ścieków komunalnych i przemysłowych. Na terenie powiatu chodzieskiego płyną następujące rzeki: Noteć, Boleмка, Borka i Margoninka.

Jeziora

Jeziora stanowią element środowiska przyrodniczego najbardziej wrażliwy i szybko reagujący na wszelkie zmiany warunków naturalnych. Wprowadzane do wód zanieczyszczenia kumulują się w jeziorach, stanowiąc tym samym bodziec do dalszej eutrofizacji wód, nawet po przerwaniu dopływu zanieczyszczeń.

O szybkości procesu degradacji jeziora, oprócz jakości jego wód decydują czynniki morfometryczne (głębokość, kształt jeziora, powierzchnia, długość linii brzegowej, objętość), hydrobiologia i zagospodarowanie zlewni.

Ogólna powierzchnia jezior występujących na terenie powiatu wynosi 593,28 ha. Wykaz jezior w układzie gminnym przedstawiono w tabeli Nr 9.

Jedyną gminą zupełnie pozbawioną jezior jest gmina Budzyń.

Tabela 9. Zestawienie jezior w układzie gmin na terenie powiatu chodzieskiego

L.p.	Nazwa jeziora	Powierzchnia zw. wody w [ha]
1	Miasto Chodzież Chodzieskie	115,6
2	Strzeleckie	17,67
3	Karczewnik	34,53
4	Gmina Chodzież Papiernia	4,29
5	Słomka	7,36
6	Jasne	3,27
7	Lin	2,83
8	Gmina Margonin Margonińskie	215,4
9	Lipińskie	8,16
10	Lipińskie II	5,47
11	Prochnowskie	8,21
12	Zbyszewickie	35,54
13	Zońskie	22,79
14	Marwinek	3,9
15	Gmina Szamocin Laskowskie	51,7
16	Nadolnik	1,9
17	Pustkowie	2,45
18	Korne	4,64
19	Siekiera	11,71
20	Łabędź	3,29

21	Czworokątne	7,66
22	Szamoty Duże	4,43
23	Szamoty Małe	1,54
24	Szamocin Małe	1,00
25	Szamocin Średnie	1,42
26	Białe	2,90
27	Borówki	1,93
28	Borowskie Małe	2,34
29	Święte	1,52
30	Borowskie	3,36
31	Jaktorowskie	4,47
Powierzchnia ogólna		593,28

Źródło: Dane Wydziału Ochrony Środowiska, Leśnictwa i Rolnictwa Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

Gospodarka wodno- ściekowa

Gospodarka wodna na terenie powiatu prowadzona jest zarówno przez podmioty gospodarcze, jak i przez gminy. Od jakości gospodarczego korzystania ze środowiska prowadzonego w zlewniach wód oraz w bezpośrednim ich sąsiedztwie zależy jakość tych wód, a zatem również możliwości ich wykorzystania. W zakresie zabezpieczenia potrzeb bytowo-gospodarczych mieszkańców i podmiotów z terenu powiatu, gospodarka wodna opiera się na zasobach wód podziemnych. Nie ma tradycji w wykorzystywaniu wód powierzchniowych do celów bytowo-gospodarczych.

W gospodarowaniu wodami podziemnymi i powierzchniowymi istotnymi elementami wpływającymi na zakres ich wykorzystania są:

- gospodarka ściekowa,
- gospodarka odpadami stałymi i ciekłymi,
- gospodarka rolna,

prowadzone w obszarze zlewni poszczególnych wód.

Wody powierzchniowe wykorzystywane są głównie w gospodarce rybackiej, rolnictwie i leśnictwie.

Zużycie wody w gospodarstwach domowych w powiecie chodzieskim wynosiło w 2004 roku 1.547,7 tys. m³ - 33,1 m³ na 1 mieszkańca

Zmienna koniunktura w rolnictwie oraz konieczność stosowania reguł rynkowych przez dostawców wody, spowodowały znaczne ograniczenie zapotrzebowania na wodę, mimo podnoszącego się standardu wyposażenia mieszkań – jako społeczeństwo zaczynamy szanować wodę.

Z uwagi na pogarszającą się jakość wód pierwszego poziomu wodonośnego (woda gruntowa) na terenach objętych działalnością człowieka, udział wód tego poziomu do zaspakajania potrzeb bytowo-gospodarczych sukcesywnie maleje. Szczególnie wyraźnie można zaobserwować to zjawisko na terenach wiejskich, gdzie rozbudowa sieci wodociągów komunalnych powoduje rezygnację z użytkowania kopanych

studni przydomowych. Poza wodociągami komunalnymi udział w zaopatrzeniu ludności wiejskiej w wodę mają ujęcia innych użytkowników – dawne wodociągi zakładowe (RSP, PGR) będące pozostałością po poprzednim systemie rozwoju infrastruktury.

Poziom zwodociągowania gmin powiatu kształtuje się na poziomie 95 – 100% i dla poszczególnych gmin przedstawia się następująco:

Gmina Chodzież

Siecią wodociągową w gminie objętych jest 98% gospodarstw domowych. Na 26 miejscowości w gminie sieć wodociągową posiada 24. Źródłem wody służącym do zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie gminy są 4 ujęcia komunalne:

- Nietuszkowo – z ujęcia woda dostarczana jest do Nietuszkowa, Milcza, Kamionki, Studzieńca, Kierzkowic i Oleśnicy,
- Stróżewo – zasila Stróżewo, Stróżewice, Trzaskowice, Stróżewko i Krystynkę,
- Konstantinowo – zasila Konstantinowo, Słomki, Rudki, Mirowo, Wymysław, Pietronki, Zacharzyn, Strzelce i Strzelęcin,
- Podanin – zasila miejscowość.

Miasto Chodzież

Na terenie miasta zlokalizowane są 4 ujęcia komunalne, które zaopatrują w wodę teren miasta i wieś Rataje.

Gmina Budzyń

Gmina zwodociągowana jest w 98%. Woda do poszczególnych miejscowości dostarczana jest z 3 ujęć komunalnych i 5 ujęć innych użytkowników.

Ujęcia komunalne:

- Budzyń – zabezpiecza wodę dla Budzyna, Kąkolewic i Brzeźnica,
- Proсна – zasila Wyszyń, Prosnę, Wyszyńki, Grabówkę i Niewiemko,
- Sokołowo Budzyńskie - zasila miejscowość,

Ujęcia innych użytkowników:

- GR „Agro – Technik” w Bukowcu – dostarcza wodę do Bukowca i Nowej Wsi Wyszyńskiej,
- GR „Adoroł” w Podstolicach – dostarcza wodę mieszkańcom wsi,
- GR „Skorb – Pol” sp. z o.o. w Dziewokluczu – dostarcza wodę mieszkańcom wsi,
- ujęcie Stróżewo, gm. Chodzież – dostarcza wodę do wsi Ostrówki,
- ujęcie Żelice, gm. Wągrowiec – dostarcza wodę do wsi Nowe Brzezno.

Gmina Margonin

Na terenie gminy sieć wodociągową posiada 100% miejscowości. Do odbiorców woda dostarczana jest z 3 ujęć komunalnych z możliwością pracy w jednej sieci oraz z 3 ujęć zakładowych.

Ujęcia komunalne:

- Lipiny – dostarcza wodę do miejscowości: Lipiny, Dębiniac, Bugaj, Karolinka, Kowalewo, Lipiniec, Próchnowo, Tereska,
- Margonin – dostarcza wodę do miejscowości: Margonin, Klotyldzin, Marcinek, Margońska Wieś, Młynary, Sypniewo,
- Zbyszewice – dostarcza wodę do miejscowości: Zbyszewice, Klaudia, Próchnowo Osady, Sułaszewo, Witkowiec, Żoń, Dziewoklucz RSP,

Ujęcia innych użytkowników:

- Adolfowo – Spółdzielnia „ADOROL” – zaopatruje wieś,
- Radwanki – Spółdzielnia „ADOROL” – zaopatruje wieś,
- Próchnowo – Spółdzielnia „ADOROL” – zaopatruje wieś.

Gmina Szamocin

Gmina Szamocin jest zwodociągowana w 99,9%. Źródło wody stanowią 3 ujęcia komunalne i 2 ujęcia innych użytkowników.

Ujęcia komunalne:

- Szamocin – obsługuje miasto oraz wsie Szamoty i Atanazyn, Laskowo, Strzelczyki, Nałęczę, Nadolnik, Józefowice, Raczyn, Kosarzyn, Mielimąka,
- Lipa – obsługuje Lipę, Lipią Górę i Nowy Dwór,
- Borowo - obsługuje Borowo, Heliodorowo i Borówki.

Ujęcia innych użytkowników:

- Laskowo „Farmutil HS” – w razie wystąpienia awarii ujęcia komunalnego w Szamocinie, ujęcie to może zasilać miejscowości Laskowo, Strzelczyki, Nałęczę, Nadolnik, Józefowice, Raczyn, Kosarzyn, Mielimąka,
- Jaktorowo AWRSP – obsługuje Jaktorowo oraz Swobodę.

4.5 Kopaliny

W wyniku prac geologiczno – poszukiwawczych, na terenie powiatu chodzieskiego rozpoznano złoża kruszyw naturalnych oraz surowców ilastych ceramiki budowlanej. Najbardziej uboga w surowce mineralne jest gmina Budzyń, w której przeprowadzone prace poszukiwawcze dały negatywne wyniki. W każdej z pozostałych gmin udokumentowano co najmniej jedno złożo.

Tabela 10. Wykaz złóż kopalin na terenie powiatu chodzieskiego wg stanu na 31.07.2006 r.

L.p.	Nazwa złoża	Gmina	Stan zagosp. złóż	Zasoby		Wydobycie
				geologiczne bilansowe	przemysłowe	
Kruszywo naturalne w tys. T						
1.	Kamionka II	Chodzież	E	290	260	Bd
2.	Lipia Góra*	Szamocin	P	1058	-	-
3.	Margonin*	Margonin	R	594	-	-
4.	Nietuszkowo*	Chodzież	R	165	-	-
5.	Sypniewo*	Margonin	E	131	-	Bd
Surowce ilaste ceramiki budowlanej tys. m ³						
6.	Chodzież Fabryczna	Chodzież	Z	2111	-	-

* złoża zawierające piasek ze żwirem

Źródło: Dane Wydziału Ochrony Środowiska, Leśnictwa i Rolnictwa Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

Objaśnienia do tabeli :

E – złoża zagospodarowane - eksploatowane

P – złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie (w kat. C₂)

R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo (w kat. A+B+C₁)

Z – złoża zaniechane

W 2006 roku na terenie powiatu znajduje się 6 udokumentowanych złóż kopalin. Obecnie eksploatowane są tylko 2 złoża kruszywa naturalnego - Kamionka II i Sypniewo.

5. Gospodarka

Gospodarność to cecha przyrodzona mieszkańcom powiatu, która nie zanikła po przemianach ustrojowych.

Na koniec 2007 r. w powiecie chodzieskim zarejestrowanych w rejestrze REGON było 4054 podmiotów gospodarczych, z czego ponad 50% umiejscowionych w mieście Chodzież. Liczba podmiotów w powiecie w porównaniu z rokiem 2003 oznacza wzrost o 588 podmiotów. Przeważającą część gospodarki stanowią podmioty sektora prywatnego. Wśród nich najliczniejszą grupę stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 3183, spółki cywilne – 260 oraz spółki handlowe- 179 podmiotów. Jak na powiat liczący ponad 47 tys. mieszkańców jest to wysoka liczba. Chociażby miasto Chodzież przewyższa pod tym względem na głowę niejedno z dużych miast naszego kraju.

Działalność podmiotów gospodarczych w powiecie chodzieskim obejmuje przede wszystkim handel i naprawy, przemysł w tym przetwórstwo przemysłowe oraz obsługa nieruchomości.

Cechą charakterystyczną powiatu chodzieskiego jak i całego województwa wielkopolskiego jest zdecydowana przewaga przedsiębiorstw małych i średnich, których zaletą jest duża mobilność i elastyczność w dostosowaniu się do reguł gry rynkowej. W walce o rynki europejskie coraz więcej przedsiębiorstw poddaje się weryfikatorom jakości- międzynarodowym systemom kontroli jakości ISO.

Powiat Chodzieski to nie tylko powiat atrakcyjny turystycznie- to także powiat przemysłowy. Od ponad 155 lat kojarzy się z produkcją porcelany białej oraz z prężnie działającymi fabrykami fajansu umiejscowionymi w stolicy powiatu- mieście Chodzież. Dziś po zmianach jakie nastąpiły po 1990 r. w skutek prywatyzacji zakładów czynne są tylko dwie fabryki porcelany: „ Porcelana Chodzież” S.A., której wyroby znajdują się między innymi w Sejmie RP, w Belwederze i w Pałacu Prezydenckim oraz „ Stamar” S.A. i kilkanaście mniejszych zakładów tej branży. Inne znaczące obiekty przemysłowe to: fabryka mebli „Europol- Meble” S.A. –jeden z największych producentów mebli w Polsce, największy pracodawca w mieście Chodzież, zatrudniający ok. 1000 osób, którego produkcja znajduje zbył głównie na Zachodzie Europy, fabryka akumulatorów „ Jenox” – jeden z większych w tej branży producentów w kraju, którego wyroby sprzedawane są również do takich krajów jak Niemcy i Francja a także polsko-hiszpańska firma „Polstar International” produkująca granulowany szusz dla zwierząt- największa i najnowocześniejsza tego typu fabryka w Europie.

Na rynku mocną pozycję zdobyły także firmy branży budowlanej: „Nowy Dom” , „Okno- Bros” , „Terazzo” ; motoryzacyjnej: „ Komfort” , „ Kabat” , „ Lumag”.

Dzięki stworzeniu przez Gminę Chodzież przyjaznego klimatu dla inwestorów, zainteresowanych uruchomieniem działalności gospodarczej w postaci pomocy organizacyjno - prawnej oraz korzystnych warunków m.in. zwolnienia z podatku od nieruchomości na okres 5 lat dla podmiotów rozpoczynających i poszerzających działalność gospodarczą czy choćby utworzeniu Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Podaninie, uzbrojeniu terenów produkcyjnych w kanalizację, wodę i gaz powstał kompleks Międzynarodowego Punktu Obsługi Podróżnych w Podaninie.

Zarówno właściciele małych i średnich przedsiębiorstw, jak i zarządy dużych firm, włączają się aktywnie w życie lokalnej społeczności. Przedsiębiorcy wspomagają lokalny sport, kulturę oraz programy pomocy socjalnej. Część lokalnych przedsiębiorców zrzeszona jest w Chodzieskim Klubie Gospodarczym, który co roku, na przełomie czerwca i lipca, organizuje Chodzieskie Targi “Promocje”. W czasie imprezy swoją ofertę prezentują firmy z regionu.

Najbardziej rozpowszechnioną formą działalności gospodarczej w Polsce jak i również na terenie Powiatu Chodzieskiego są mikroprzedsiębiorstwa (zatrudniające średniorocznie mniej niż 10 pracowników). W ogólnej liczbie 4054 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w powiecie, aż 3780 to MŚP. Sektor mikrofirm jest specyficzną zbiorowością podmiotów gospodarczych napotykaających znacznie inne problemy

w działalności niż firmy duże czy nawet średnie. Działają one w bardzo niesprzyjających warunkach ekonomicznych i borykają się z dużymi trudnościami, dla których samo przetrwanie pierwszego roku działalności staje się dużym wyzwaniem. Niesprzyjające czynniki otoczenia, ustawodawstwo, podatki, biurokracja, trudności ze zbytem, mała płynność finansowa, brak pomocy w pokonaniu barier rozwoju wsparcia finansowego ukierunkowanego na zwiększenie zdolności inwestycyjnej w początkowym okresie funkcjonowania. Nie ulega wątpliwości że sytuacja w sektorze mikro jak i małych i średnich przedsiębiorstwach musi ulec zmianie. Właśnie w tych przedsiębiorstwach tkwi ogromny potencjał rozwojowy, dlatego usuwanie barier z ich otoczenia przyczyniłoby się do przyspieszenia tempa wzrostu gospodarczego kraju. Niezbędne jest wsparcie tych przedsiębiorstw przez władze samorządowe.

Identyfikacja problemów:

- ograniczone możliwości finansowe firm,
- niewystarczające przygotowanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw do konkurencji na wspólnym rynku,
- wysokie składki ZUS za pracowników,
- brak płynności finansowej,
- słabe struktury wspierające rozwój małej i średniej przedsiębiorczości,
- brak informacji o możliwościach pozyskania funduszy unijnych,
- brak kapitału zagranicznego,
- konkurencyjność pobliskich powiatów.

Na kondycję gospodarki oraz jej perspektywy rozwoju w powiecie chodzieskim wpływ mają nie tylko czynniki wewnętrzne a przede wszystkim zewnętrzne, jednakowe dla całego kraju. Na to, co dla firm najistotniejsze, czyli system podatków oraz ubezpieczeń społecznych samorządy nie mają wpływu.

Władze powiatu mając na uwadze istniejące problemy dążą do ożywienia lokalnej gospodarki poprzez m.in. dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy, współpracę ze szkołami ponadgimnazjalnymi z terenu powiatu, współdziałania na rzecz wspierania i promocji MŚP poprzez propagowanie materiałów promocyjnych firm na różnego rodzaju targach.

Mimo podejmowanych w powiecie inicjatyw na rzecz wsparcia MŚP potrzebna jest pomoc doraźna, mająca na celu bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw w początkowym okresie funkcjonowania, np. poprzez opracowanie programów wspierania nowych podmiotów gospodarczych; ochronę istniejących miejsc pracy oraz tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy poprzez np. stworzenie mechanizmów zachęt ekonomicznych wspierających przedsiębiorczość; stworzenie ulg podatkowych w porozumieniu z gminami; pomoc w pozyskiwaniu środków unijnych poprzez np. przeprowadzanie szkoleń z zakresu możliwości i strategii pozyskiwania środków pomocowych. Przy ograniczonych środkach finansowych samorządu powiatowego należy główny nacisk położyć na pomoc dla małych i średnich firm w pozyskiwaniu kapitałów obcych oraz w zakresie ich promocji i szukaniu partnerów zagranicznych.

Likwidacja barier dla działalności gospodarczej w powiązaniu ze ściśle ukierunkowaną pomocą publiczną pozwoli, w stosunkowo krótkim czasie na zdynamizowanie wzrostu gospodarczego, zwiększenie poziomu zatrudnienia w najbardziej efektywnych sektorach przemysłu i usług stworzy podstawy do zwiększenia konkurencyjności gospodarki.

Przyjęta w roku 2001 Strategia rozwoju społeczno - gospodarczego Powiatu Chodzieskiego określiła misję:

Powiat chodzieski silny gospodarczo i społecznie zintegrowany obszar Wielkopolski, przyjazny i otwarty dla ludzi, z dobrą infrastrukturą sprzyjającą rozwojowi małej i średniej przedsiębiorczości.

Dlatego dla samorządu powiatu Chodzieskiego jednym z głównych celów jest zapewnienie społeczności powiatu szans rozwoju i samorealizacji, zabezpieczenie godziwych warunków życia przy uwzględnieniu zasad ekorozwoju oraz zacieśnieniu więzi z partnerami z Europy oraz stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości oraz wspieranie rozwoju przemysłu rolno- spożywczego, zwłaszcza w kierunku zagospodarowania własnego potencjału produkcyjnego w sferze rolnej oraz identyfikacja programów o charakterze ponadgminnym i ich realizacja na szczeblu powiatu przy korzystnym montażu finansowym.

6. Sfera społeczna

6.1 Sytuacja demograficzna i społeczna

Powiat w statystyce

Tabela 11. Stan ludności, ruch naturalny i saldo migracji w powiecie chodzieskim -stan na dzień 31 grudnia 2007 roku.

Wyszczególnienie	Wartości
Stan ludności ogółem, w tym:	47 092
<i>Kobiety</i>	23 957
<i>Mężczyźni</i>	23 135
Ludność w wieku przedprodukcyjnym, w tym:	10 273
<i>Kobiety</i>	4 908
<i>Mężczyźni</i>	5 365
Ludność w wieku produkcyjnym, w tym:	30 513
<i>Kobiety</i>	14 661
<i>Mężczyźni</i>	15 852
Ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym:	6 306
<i>Kobiety</i>	4 388
<i>Mężczyźni</i>	1 918
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	54,3
Małżeństwa zawarte w 2007 r.	310
Urodzenie żywe	560
Zgony	451
Przyrost naturalny	109

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

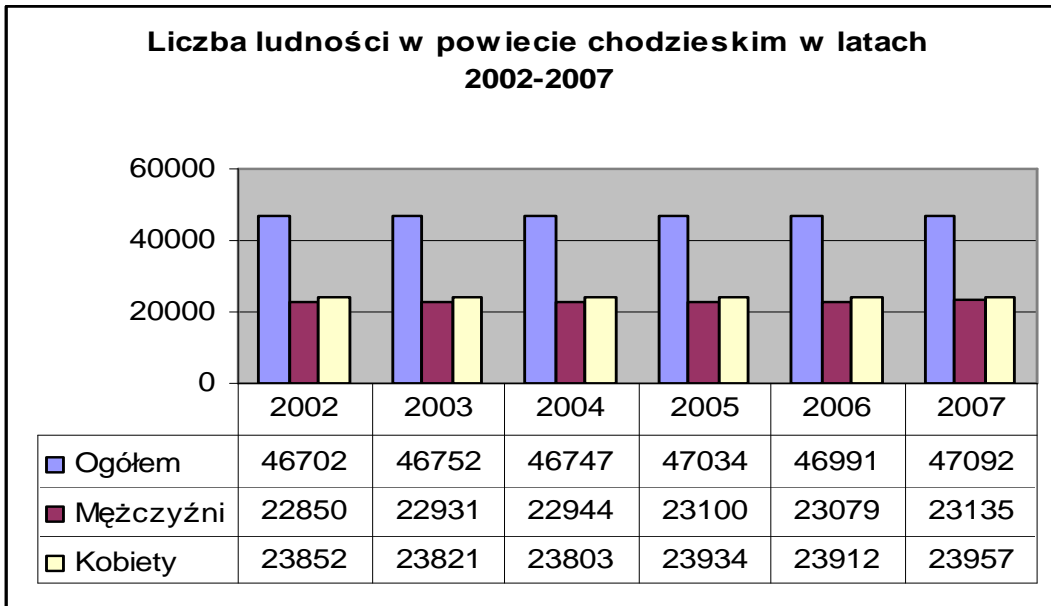
Województwo wielkopolskie jest trzecim co do wielkości województwem w Polsce- liczy 3 386 882 mieszkańców. Spośród 31 powiatów województwa wielkopolskiego powiat chodzieski jest jednym z najmniejszych powiatów wielkopolski. Na dzień 31 grudnia 2007 roku liczył 47 092 mieszkańców, w tym 23 135 mężczyzn i 23 957 kobiet. Natomiast dla porównania w roku 2003 liczba mieszkańców powiatu chodzieskiego wyniosła 46 752, w tym 22 931 mężczyzn i 23 821 kobiet. W powiecie chodzieskim rodzi się więcej dziewczynek niż chłopców - średnio na 100 chłopców przypadają 104 dziewczynki. W 2007 roku było w powiecie 560 urodzeń żywych, natomiast nastąpiło w tym okresie 451 zgonów. Przyrost naturalny, był zatem w 2007 roku wartością dodatnią i wyniósł 109 osób.

Tabela 12. Liczba ludności według wieku w 2007 r. w powiecie chodzieskim

Wiek	Liczba ludności wg. wieku w powiecie chodzieskim
0-2	1602
3-6	1987
7-14	4610
15-17	2074
18-19	1396
20-29	8202
30-39	6552
40-49	6124
50-59	7251
60-64	2110
65 lat i więcej	5184
Ogółem	47092

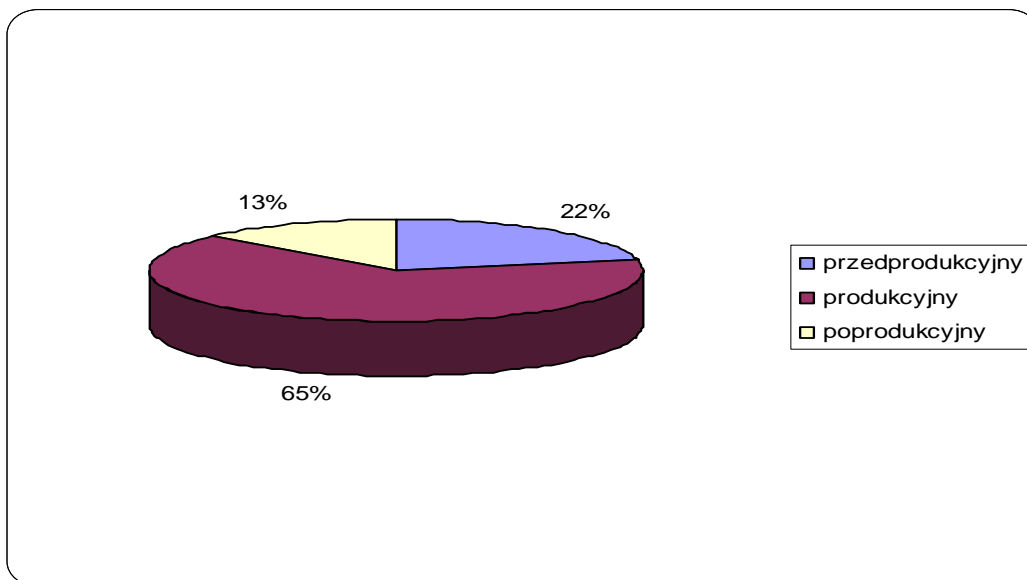
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 4. Liczba ludności w powiecie chodzieskim w latach 2002- 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 5. Struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w roku 2007 w powiecie chodzieskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

6.2 Ochrona zdrowia

Miejsce i rola systemu ochrony zdrowia w ogólnym systemie organizacyjnym państwa jest jednym z najistotniejszych kryteriów, w oparciu o które obywatele mogą oceniać przydatność i efektywność szeroko rozumianych służb publicznych w zaspokajaniu ich podstawowych potrzeb życiowych.

Z punktu widzenia dobrze rozumianego dobrobytu obywateli, opieka zdrowotna winna być jednym z najważniejszych obszarów działań samorządowych władz.

Zapewnienie świadczeń opieki zdrowotnej

Świadczeniami zdrowotnymi są działania służące zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia oraz inne działania medyczne wynikające z procesu leczenia lub przepisów prawa regulujących zasady ich wykonywania, a w szczególności związane z :

- badaniami i poradami lekarskimi,
- leczeniem,
- badaniami i terapiami psychologicznymi,
- rehabilitacją leczniczą,
- opieką nad kobietą ciężarną i jej płodem, porodem, oraz nad noworodkiem,
- opieką nad zdrowym dzieckiem,
- badaniami diagnostycznymi,
- pielęgnacją chorych,
- pielęgnacją niepełnosprawnych i opieką nad nimi,
- orzekaniem i opiniowaniem o stanie zdrowia,
- zapobieganiem powstawaniu urazów i chorób poprzez działania profilaktyczne oraz szczepienia ochronne.

Powiat chodzieski posiada na swoim terenie dwie placówki służby zdrowia: Szpital Powiatowy i Wielkopolski Specjalistyczny Szpital Chorób Płuc i Gruźlicy, jednak jedynie Szpital Powiatowy realizuje zadania z zakresu ratownictwa medycznego. Świadczeń zdrowotnych ogółowi ludności na terenie powiatu chodzieskiego udziela m.in. Szpital Powiatowy im. prof. R. Drewsa w Chodzieży, który działa na podstawie ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej, Statutu Szpitala oraz innych przepisów prawa powszechnie obowiązujących.

Szpital Powiatowy im. prof. R. Drewsa w Chodzieży udzielając świadczeń zdrowotnych służących zachowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia współpracuje m. in. z Wojewódzką Stacją Sanitarno – Epidemiologiczną, innymi zakładami służby zdrowia położonymi na terenie powiatu chodzieskiego oraz zakładami województwa wielkopolskiego, organizacjami społecznymi i stowarzyszeniami, samorządami miast i gmin z terenu powiatu chodzieskiego, samorządami zawodów medycznych.

W Szpitalu Powiatowym w Chodzieży prowadzi się okresowe monitorowanie jakości udzielanych świadczeń medycznych za pomocą ankiety wprowadzonej w Szpitalu w 1999 roku. Udzielane przez pacjentów odpowiedzi są poddawane analizie przez Komitet ds. Jakości. Wyciągane z tych analiz wnioski

przedstawiane są Dyrekcji Szpitala. W każdym oddziale dostępne są w widocznym miejscu Prawa Pacjenta i każdy przyjęty do Szpitala pacjent jest o tym informowany. Prawa Pacjenta są również znane personelowi szpitala i muszą one być przez niego bezwzględnie przestrzegane. Od roku 2007 Szpital Powiatowy dysponuje certyfikatem ISO wg. normy 9001:2000.

Dostępność całodobowa do świadczeń lekarskich, podstawowej opieki zdrowotnej:

- Miasto i Gmina Chodzież - Przychodnia Zespołu Lekarzy Rodzinnych „MEDICUS” ,

- Miasto i Gmina Szamocin - Zespół Lekarzy Rodzinnych w Szamocinie,

- Gmina Budzyń – Przychodnia Zespołu Lekarzy Rodzinnych, NZOZ „Zdrowie”,

- Miasto i Gmina Margonin - Poradnia Lekarska w Margoninie.

Rozpoczęta w 2003 roku rozbudowa Szpitala Powiatowego w Chodzieży, której celem było połączenie wszystkich budynków szpitalnych w celu stworzenia jednego spójnego organizmu Szpitala ze sprawnie działającym systemem komunikacji i właściwym wykorzystaniem wszystkich komórek była pierwszym krokiem w kierunku poprawy jakości opieki zdrowotnej. Jednym z głównych priorytetów władz powiatowych jest poprawa jakości opieki zdrowotnej w powiecie poprzez podniesienie standardu usług medycznych oraz zwiększenie dostępności do usług świadczonych przez szpitale. Z powodu niewystarczających środków finansowych konieczne jest staranie się władz powiatu i szpitala o dofinansowanie części zadań z funduszy pochodzących spoza budżetu powiatu m.in. na dalszą rozbudowę i modernizację, której celem jest poprawa jakości świadczonych usług medycznych, poszerzenie diagnostyki pacjentów, podniesienie standardu szpitala czy na termomodernizację i zakup sprzętu medycznego, których dofinansowanie przewiduje chociażby regionalny program operacyjny.

6.3 Bezpieczeństwo publiczne

Stan bezpieczeństwa jest jednym z najistotniejszych czynników wpływających na poziom życia mieszkańców powiatu chodzieskiego. Instytucje zapewniające mieszkańcom bezpieczeństwo to: Komenda Powiatowa Policji, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej oraz Ochotnicze Straże Pożarne.

Zagrożenie pożarowe

Zagrożenie pożarowe na terenie powiatu wynika w głównej mierze z jego rolniczego charakteru oraz rozległych kompleksów leśnych.

Zagrożenie pożarowe w obiektach i na terenach rolniczych kształtuje się sezonowo. W okresie letnim i wczesnojesiennym duże zagrożenie powodują rozległe połacie zbóż na pniu. Z kolei w okresach jesiennym i zimowym duże zagrożenie powodują składowane w dużych ilościach płody rolne, często w miejscach do tego nie przeznaczonych i nieodpowiednio przygotowanych. Szczególnym zagrożeniem charakteryzują się obiekty zabytkowe. Większość z nich wykonana jest w części lub w całości z materiałów palnych.

Formacją powołaną do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami w powiecie chodzieskim jest Komenda Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Chodzieży.

KPPSP w Chodzieży oraz wytypowane jednostki OSP stanowią Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy w wymiarze powiatowym.

Na terenie powiatu chodzieskiego operacyjnie funkcjonuje:

- 19 jednostek OSP typu „S” w tym 6 OSP włączonych w KSR- G (S – oznacza samochód gaśniczy na wyposażeniu),
- 4 jednostki OSP typu „M” (M – motopompa na wyposażeniu).

W dyspozycji jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych jest ogółem 29 samochodów pożarniczych.

Zagrożenia komunikacyjne

Przez teren powiatu przebiega ważny szlak komunikacyjny, zarówno kolejowy, jak i drogowy : Poznań- Piła- Kołobrzeg. Droga krajowa nr 11 na odcinku Sokołowo Budzyńskie- Chodzież- Ujście przebiega właśnie w granicach administracyjnych powiatu. Trasy te obsługują ruch kolejowy i kołowy z Wielkopolski do Pomorza Środkowego i mają charakter typowo tranzytowy. Główne zagrożenia w przypadku drogi krajowej K-11 związane są z ogromnym natężeniem ruchu kołowego tak osobowego, jak i ciężarowego.

Związany z tymi szlakami transport materiałów niebezpiecznych powoduje duże zagrożenie chemiczno-ekologiczne, pożarowe i wybuchowe.

Zagrożenia ekologiczne

Zagrożenia ekologiczne mogą powodować miejsca, w których składowane są substancje groźne dla środowiska. Takimi miejscami są mogielniki. Składowane są tam głównie przeterminowane środki ochrony roślin, przeterminowane odczynniki chemiczne z laboratoriów, przeterminowane leki, itp.

Zagrożenia powodziowe

Zagrożenie powodziowe może powodować największa rzeka przepływająca przez teren powiatu – Noteć. Jest ono jednak niewielkie, ponieważ w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki znajdują się poldery zalewowe, których zalanie nie powoduje strat materialnych. Mniejsze rzeki mogą stanowić zagrożenie tylko w wyjątkowo niesprzyjających okolicznościach, np. gwałtowne i obfite opady atmosferyczne.

Siły i środki w powiecie chodzieskim realizujące działania ratownicze na obszarach wodnych rozmieszczone są bezpośrednio przy strefach zagrożonych. Znaczną część sprzętu pływającego do ewakuacji ludzi posiadają drużyny WOPR-u w Chodzieży, Margoninie i Szamocinie.

Poprawę efektywności zapobiegania i zwalczania przestępczości oraz zapewnienie bezpieczeństwa w powiecie chodzieskim zapewnia Komenda Powiatowa Policji w Chodzieży. Realizuje to poprzez zapewnienie służb, patrolowych w miejscach szczególnie zagrożonych oraz poprzez wyższą skuteczność tych służb w reagowaniu na wszelkie zachowania negatywnie wpływające na poczucie bezpieczeństwa.

W powiecie chodzieskim funkcjonują całodobowo linie alarmowe podstawowych trzech służb : policja – 997, straż pożarna – 998 i pogotowie ratunkowe – 999.

Po otrzymaniu zgłoszenia alarmowego służby dyżurne podejmują decyzję o dysponowaniu odpowiednich sił i środków na miejsce zdarzenia w zależności od rodzaju zagrożenia.

Od dnia 1 września 2005 roku w KP PSP z wykorzystaniem cyfrowych łączy telefonicznych został uruchomiony numer alarmowy „112” a zgłoszenia, z terenu powiatu chodzieskiego, kierowane pod ten numer obsługiwane są przez Powiatowe Stanowisko Kierowania KP PSP Chodzież. Ze względu na to, że system „112” łączy trzy najważniejsze służby odpowiadające za bezpieczeństwo wewnętrzne państwa, oraz na to, że ma służyć właściwej i jak najszybszej reakcji na dany rodzaj zagrożenia, „centrum zgłoszeniowe”, czyli PSK KP PSP w Chodzieży wyposażone zostało m.in. w cyfrowy rejestrator rozmów, aparaty telefoniczne z możliwością przekierowania połączeń do Pogotowia Ratunkowego i Policji. Urządzenia te w znacznym stopniu usprawnią pracę w stanowisku kierowania, służą również jak w przypadku rejestratora do gromadzenia informacji oraz identyfikacji złośliwych i fałszywych zgłoszeń. Na bieżąco prowadzona jest analiza funkcjonowania numeru 112 wraz z ewidencją przyjmowania zgłoszeń i ich przekierowania do policji i pogotowia ratunkowego.

Ważnym zadaniem mającym na celu podniesienie systemu bezpieczeństwa jest stworzenie Centrum Zarządzania Kryzysowego w zakresie współdziałania powiatowych służb, inspekcji i straży. Dla władz powiatu chodzieskiego priorytetem winno się stać jak najszybsze rozwiązanie tego problemu, ponieważ obowiązek utworzenia we wszystkich powiatach takiego Centrum nakłada ustawa o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. Nr 89, poz. 590 z 2007 roku). Zadaniem CZK jest przede wszystkim kierowanie działaniami związanym z monitorowaniem, planowaniem, reagowaniem, usuwaniem skutków zagrożeń na terenie powiatu. CZK dyżurujące całą dobę służyć ma analizie i wymianie informacji o zagrożeniach. Celem tego zadania jest zwiększenie bezpieczeństwa ludności, środowiska naturalnego oraz mienia i ochrona tych wartości przed klęskami i katastrofami na terenie powiatu.

6.4 Opieka społeczna

Na terenie powiatu chodzieskiego działania w zakresie pomocy społecznej realizują miejskie, miejsko- gminne i gminne Ośrodki Pomocy Społecznej zlokalizowane na terenie poszczególnych gmin powiatu, a także Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie z siedzibą w Chodzieży.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chodzieży, jest samodzielną jednostką organizacyjno-budżetową podporządkowaną bezpośrednio zarządowi powiatu wchodzącą w skład powiatowej administracji zespolonej. Swoją działalność rozpoczęło 1 stycznia 1999 roku.

Do zakresu działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chodzieży należy wykonywanie zadań wynikających z:

- ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593 z późniejszymi zmianami),
- ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późniejszymi zmianami),

- ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 1994 r. Nr 111, poz. 535 z późniejszymi zmianami),
- ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 z późniejszymi zmianami),
- ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku o finansach publicznych (Dz. U. z 2005 r. Nr 249, poz. 2104),
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493),
- porozumień zawartych ze Starostą.

W Centrum występują następujące komórki organizacyjne:

- 1)Zespół Organizacyjno- Finansowy,
- 2)Zespół do Spraw z Zakresu Rehabilitacji Społecznej Osób Niepełnosprawnych,
- 3)Zespół do Spraw z Zakresu Pomocy Społecznej,
- 4)Zespół Adopcyjno- Opiekuńczy,
- 5)Radca Prawny.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chodzieży współpracuje z organizacjami pozarządowymi z terenu powiatu chodzieskiego, oraz Powiatową Społeczną Radą do Spraw Osób Niepełnosprawnych, placówkami, ośrodkami pomocy społecznej oraz innymi Powiatowymi Centrami Pomocy Rodzinie, a także z Wielkopolskim Urzędem Wojewódzkim i Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej.

Rehabilitacja społeczna

W PCPR, osoby niepełnosprawne mogą ubiegać się o dofinansowanie ze środków PFRON do:

- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
- uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym,
- likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,

Najliczniejsza grupa osób w powiecie chodzieskim objęta jest dofinansowaniem uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych. Od roku 2001 systematycznie wzrasta liczba tych osób i tak w latach 2001-2006 z w/w pomocy skorzystało w sumie 1472 osoby, a kwota jaką przeznaczono na dofinansowanie turnusów wynosiła 797 917,00 zł. Największe jednak nakłady finansowe w analizowanych latach przeznaczono na dofinansowanie warsztatów terapii zajęciowej- 2 584 225,00 zł i na dofinansowanie do przedmiotów ortopedycznych i sprzętu rehabilitacyjnego- 826 296,00 zł.

Rodziny zastępcze

Dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej powiat zapewnia opiekę i wychowanie w rodzinie zastępczej. Rodzina zastępcza może być również ustanowiona dla dziecka niedostosowanego społecznie. Ponadto rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań oraz dziecku z tej rodziny udziela się pomocy, w szczególności w formie:

- poradnictwa rodzinnego,
- terapii rodzinnej,
- pracy socjalnej,
- zapewnienia dzieciom opieki i wychowania poza rodziną.

Rodziny zastępcze dzielą się na:

- 1) spokrewnione z dzieckiem;
- 2) niespokrewnione z dzieckiem;
- 3) zawodowe niespokrewnione z dzieckiem:
 - a) wielodzietne,
 - b) specjalistyczne,
 - c) o charakterze pogotowia rodzinnego.

Rodzina zastępcza ma obowiązek zapewnienia dziecku warunków rozwoju i wychowania odpowiednio do jego stanu zdrowia i poziomu wychowania, w tym:

- odpowiednie warunki bytowe;
- możliwości rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego;
- możliwości zaspokojenia indywidualnych potrzeb dziecka;
- możliwości właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań;
- odpowiednie warunki do wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

Powiatowe centrum pomocy rodzinie przygotowuje rodzinę na przyjęcie dziecka przez udzielenie szczegółowych informacji o dziecku, jego specyficznych potrzebach, jego sytuacji rodzinnej oraz zapewnia w miarę możliwości kontakt z dzieckiem przed umieszczeniem go w tej rodzinie, a także udziela rodzinie zastępczej wsparcia w rozwiązywaniu zgłaszanych przez nią problemów oraz gromadzi informacje o istotnych sprawach dotyczących dziecka np. o stanie zdrowia dziecka, postępach w nauce czy trudnościach w sprawowaniu opieki nad dzieckiem, a także dokonuje co najmniej raz w roku oceny sytuacji opiekuńczo-wychowawczej umieszczonego w rodzinie zastępczej dziecka. PCPR przekazuje również ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej pomoc pieniężną na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej, a także zobowiązane jest do udzielania pomocy pełnoletnim wychowankom opuszczającym rodziny zastępcze. Osoby, które osiągnęły pełnoletniości w rodzinie zastępczej zostają objęte pomocą mającą na celu ich życiowe usamodzielnienie i integrację

ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomocą m.in. pieniężną na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki, w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w uzyskaniu zatrudnienia.

W latach 2000- 2006 w powiecie chodzieskim ustanawianych było średnio-rocznie 58 rodzin zastępczych z czego zdecydowana większość z nich stanowiła rodzinę spokrewnioną z dzieckiem. Z przeprowadzonej analizy wynika, że najwięcej dzieci zamieszkuje w rodzinach zastępczych zameldowanych w miejscowościach Chodzież i Budzyń. Najwięcej dzieci umieszczono w rodzinach w pierwszym analizowanym roku 2000- 79 dzieci, natomiast najmniej w 2002 roku – 68 dzieci. W sumie w latach 2000-2006 w rodzinach zastępczych umieszczono 520 dzieci, a kwota jaką przeznaczono na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej wynosi ponad 3 600 000,00 zł, natomiast na usamodzielnienie się 42 wychowanków wydano w latach 2000-2006 ponad 165 tys. zł.

Na terenie powiatu chodzieskiego znajdują się dwie placówki opiekuńczo- wychowawcze. W placówkach tych umieszczane są dzieci i młodzież, których rodzice mają ograniczoną bądź odebraną władzę rodzicielską, a także dzieci, które nie znalazły opieki w rodzinnych formach opieki zastępczej lub zgłosiły się na własną prośbę. Są to:

1. Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „RODZINA” w Studzieńcu, która zapewnia dziecku dzienną i całodobową opiekę oraz wychowanie realizując zadania przewidziane dla placówki opiekuńczo wychowawczej wsparcia dziennego typu interwencyjnego i socjalizacyjnego. W ramach tej działalności placówka zapewnia dziecku pozbawionemu częściowo lub całkowicie opieki rodziców znajdującemu się w sytuacji kryzysowej : doraźną, całodobową opiekę, kształcenie dostosowane do jego wieku i możliwości rozwojowych oraz opiekę i wychowanie do czasu powrotu do rodziny lub umieszczenia w rodzinie zastępczej, placówce rodzinnej albo w placówce socjalizacyjnej,

Liczba wychowanków przebywających w placówce znacznie spada, porównując rok 2002 z rokiem 2006 należy zauważyć ponad 2,5 krotny spadek. Placówka ta jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej Powiatu Chodzieskiego z siedzibą w Studzieńcu. Podmiotem prowadzącym jest Powiat Chodzieski.

2. Dom Dziecka w Szamocinie- placówka typu socjalizacyjnego przeznaczona dla 30 dzieci w wieku od 3 do 18 roku życia, która zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, zajęcia wychowawcze, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne itp. Ponad to placówka podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej, znalezienia rodziny przysposabiającej lub umieszczenia w rodzinnych formach opieki zastępczej. Pracuje także z rodziną dziecka oraz organizuje dla swoich wychowanków odpowiednie formy opieki w środowisku, grupy usamodzielniające oraz kontakt z rodzinami zaprzyjaźnionymi

W roku 2006 zanotowano największą liczbę od 6 lat przebywających w Domu Dziecka dzieci. Dla porównania w roku 2000 przebywało 32 wychowanków, w 2003- 31, a w roku 2006- 44 wychowanków. W latach 2000-2006 w/w placówkę opuściło 64 wychowanków.

Głównymi kierunkami działania w obszarze pomocy społecznej, oprócz wsparcia doraźnego jest pomoc w doposażeniu i modernizacji obiektów, w których przebywają wychowankowie z powiatu chodzieskiego.

6.5 Rynek pracy i bezrobocie

Pomimo, że w ostatnich latach zaobserwować można spadek bezrobocia, jest on nadal ogromnym problemem dla wielu ludzi, także dla mieszkańców powiatu chodzieskiego. Brak pracy oznacza pogorszenie jakości życia, wzrost niezadowolenia z rządów sprawujących władzę, pogłębianie się przestępczości oraz wielu innych patologii społecznych. Problem bezrobocia dezorganizuje już wszystkie obszary życia społecznego, gospodarczego, politycznego i międzynarodowego. Jest to problem na tyle poważny, że państwo musi podejmować działania mające na celu zmniejszenie bezrobocia. Należy również podejmować działania ograniczające masowe migracje za granicę- co w ostatnich latach stało się- nie o tyle modne jak konieczne. Zwalczanie bezrobocia, nie tylko na terenie powiatu chodzieskiego, winno być celem priorytetowym niezależnym od tego, kto stoi u władz.

Na dzień 31 grudnia 2007 r. w powiecie chodzieskim zarejestrowanych było 2060 osób, w tym 1354 kobiet, co stanowiło 65,7 %. Bez prawa do zasiłku było 1805 bezrobotnych. Stopa bezrobocia na koniec 2007 roku wynosiła 11,4 %, natomiast w województwie wielkopolskim 7,5 %. Największą liczbę bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym- 707 osób oraz gimnazjalnym i niższym- 635, natomiast osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym było jedynie 96, co stanowiło 4,7% ogółu bezrobotnych. Ze względu, iż na moment przygotowania Planu Rozwoju dostępność danych za 2006 rok była bardziej obszerna, zatem do dalszej analizy przyjęto rok 2006.

Na koniec 2006 roku liczba osób bezrobotnych w powiecie chodzieskim wynosiła ogółem 3190 osób, w tym 2121 kobiet, co stanowi 66,49%. Prawo do pobierania zasiłku dla bezrobotnych posiadało 649 osób. Osoby długotrwale bezrobotne, tzn. pozostające bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy, to liczba 2035 bezrobotnych, co stanowi 63,79 % ogółu. Liczba bezrobotnych zamieszkujących na obszarze wiejskim wynosiła w miesiącu grudniu 2006 r. 1523 osób, jest to 47,74 %. W celu wyraźniejszego zaobserwowania problemu bezrobocia, jaki pojawił się na terenie powiatu chodzieskiego, liczbę bezrobotnych w poszczególnych gminach zaprezentowano w tabeli nr 13.

Tabela 13. Liczba bezrobotnych w poszczególnych gminach w roku 2006

Wyszczególnienie	Bezrobotni ogółem		Bez prawa do zasiłku		Długotrwale bezrobotni	
	w tym kobiety	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	Ogółem	w tym kobiety
POWIAT CHODZIESKI						
Ogółem	3190	2121	2541	1794	2035	1484
Gminy miejskie						
Miasto Chodzież	1158	758	885	602	693	484
Gminy miejsko – wiejskie						
Gmina Margonin	454	315	377	278	309	230
Gmina Szamocin	542	371	456	331	378	280
Gminy wiejskie						
Gmina Chodzież	421	280	330	240	263	199
Gmina Budzyń	615	397	493	343	392	291

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Chodzieży.

Na koniec 2006 roku stopa bezrobocia na terenie powiatu chodzieskiego wynosiła 17,5% (3,2 tys.). Dla porównania – w tym samym okresie – stopa bezrobocia na terenie całego kraju wynosiła 14,9% (2309,4 tys.), w podregionie pilskim 16,8 % (25,5 tys.), natomiast dla Województwa Wielkopolskiego 11,8 % (169,1 tys.) co przedstawiono na rysunku nr 6.

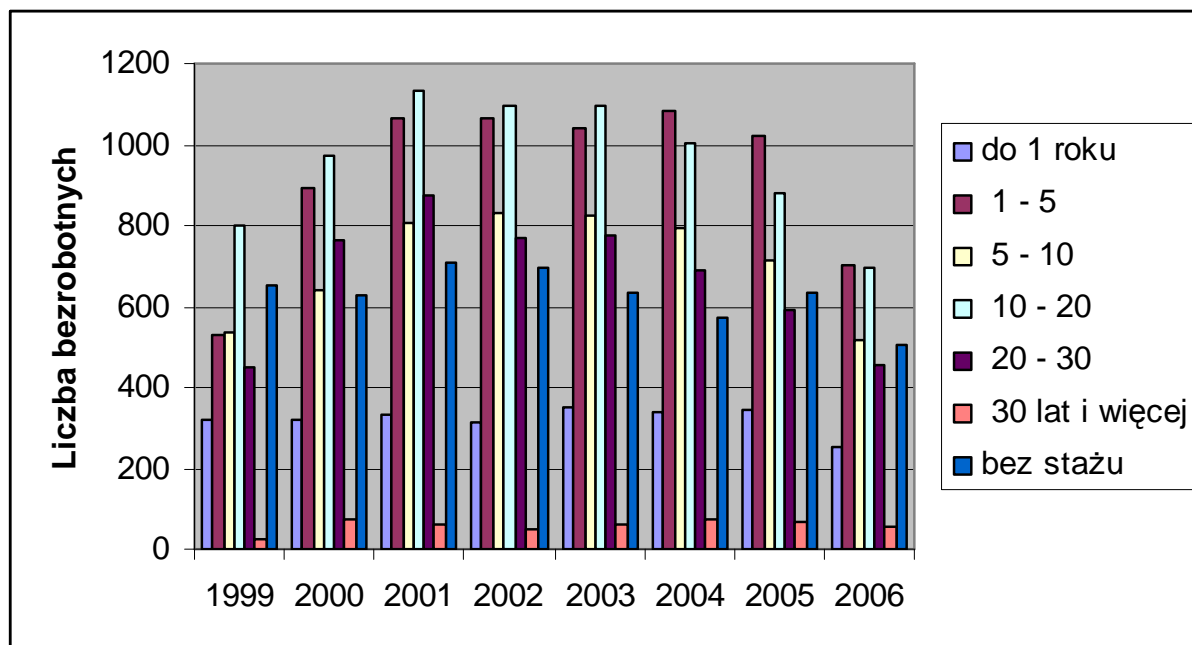
Rysunek 6. Stopa bezrobocia rejestrowanego według podregionów i powiatów- stan na koniec grudnia 2006 roku.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Poznaniu.

Kolejną cechą wyróżniającą bezrobotnych jest ich staż pracy. W strukturze tej znacznie dominują osoby nie posiadające praktyki zawodowej lub też legitymujące się taką praktyką, w wymiarze nie przekraczającym 5 lat pracy. Największe bezrobocie zagraża, więc osobom bez praktyki zawodowej i osobom posiadającym praktykę zawodową od 10 lat do 20 lat. Szczegółowe dane przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 7. Struktura bezrobocia na terenie powiatu ze względu na staż pracy na koniec 2006 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Chodzieży oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

Jak wynika z powyższego rysunku struktura bezrobotnych od 1999 do 2006 roku według stażu pracy charakteryzowała się dominacją grupy osób ze stażem pracy od 10 do 20 lat oraz od 1 do 5 lat pracy. Bezrobotni, którzy nie posiadali żadnego stażu pracy stanowili w 2006 roku grupę 506 osób, staż pracy do 1 roku wykazywała grupa 254 osób.

Najliczniejszą grupę stanowiły osoby ze stażem pracy od 10 do 20 lat - 698 osoby.

Najmniej liczną grupę stanowiły osoby legitymujące się stażem pracy powyżej 30 lat – 58 osób.

Analiza populacji zarejestrowanych bezrobotnych powiatu chodzieskiego pod względem wieku wskazuje na dominację w niej osób młodych. Liczba bezrobotnych z przedziału wiekowego od 18 do 24 roku życia wynosiła na koniec 2006 roku 714 osób, natomiast z przedziału wiekowego 25-34 lat - 871 osób.

Łącznie było to 1585 osób, czyli prawie połowa (49,69%) ogółu zarejestrowanych.

Bardzo niepokojącym zjawiskiem natomiast jest stały wzrost udziału w ogólnej liczbie bezrobotnych osób w wieku powyżej 45 lat, a więc tych, którym szczególnie trudno jest znaleźć zatrudnienie.

Najmniej liczną grupą wiekową (0,5%) ogółu bezrobotnych stanowiły osoby powyżej 60 roku życia - 16 osób.

Tabela 14. Struktura bezrobocia na terenie powiatu według wieku

Wyszczególnienie			Liczba bezrobotnych razem	Będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy (z rubryki 1)					
				długotrwale bezrobotni	do 25 roku życia	pow. 50 roku życia	Bez kwalifikacji zawodowych	Samotnie wychowujący dziecko do 7 roku życia	niepełnosprawni
0			1	2	3	4	5	6	7
Wiek	18-24	07	714	364	714	X	160	67	7
	25-34	08	871	493	X	X	134	80	16
	35-44	09	633	450	X	X	180	19	14
	45-54	10	784	585	X	X	283	1	27
	55-59	11	172	132	X	X	81	0	7
	60-64 lata	12	16	11	X	X	5	0	2
Ogółem		25	3190	2035	714	560	843	167	73

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Chodzieży.

Największe bezrobocie panuje wśród osób najgorzej wykształconych: ponad 67,1% to osoby z wykształceniem podstawowym, gimnazjalnym lub zasadniczym zawodowym. Osoby z wykształceniem wyższym stanowiły 4,04 % ogółu osób bezrobotnych.

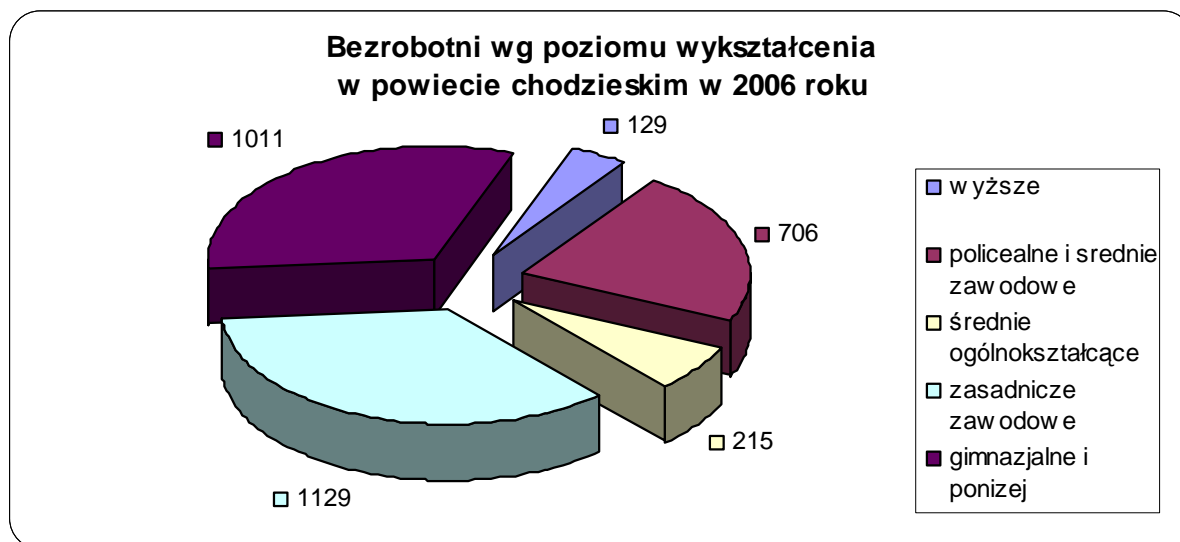
Tabela 15. Struktura bezrobocia na terenie powiatu według wykształcenia i pozostawania bez pracy

Wyszczególnienie			Liczba bezrobotnych razem	z tego według czasu pozostawania bez pracy w miesiącach						Będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy (z rubryki 1)					
				do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	pow. 24	długotrwale bezrobotni	do 25 roku życia	pow. 50 roku życia	Bez kwalifikacji zawodowych	samotnie wychowujący dziecko do 7 roku życia	niepełnosprawni
0			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	do 1	01	247	247	X	X	X	X	X	79	72	29	56	15	9
	1-3	02	617	X	617	X	X	X	X	275	190	77	136	22	12
	3-6	03	438	X	X	438	X	X	X	153	147	48	80	20	12
	6-12	04	517	X	X	X	517	X	X	160	106	74	98	35	12

	12-24	05	320	X	X	X	X	320	X	318	90	61	83	24	6
	pow. 24	06	1051	X	X	X	X	X	1051	1050	109	271	390	51	22
Wykształcenie	Wyższe	13	129	8	34	25	38	10	14	52	34	9	X	5	0
	policealne i średnie zawodowe	14	706	51	149	106	134	91	175	406	221	73	X	38	10
	średnie ogólnokształcące	15	215	16	42	37	48	29	43	118	106	33	108	4	5
	zasadnicze zawodowe	16	1129	98	218	168	173	95	377	688	226	152	X	62	37
	gimnazjalne i poniżej	17	1011	74	174	102	124	95	442	771	127	293	735	58	21
Ogółem		25	3190	247	617	438	517	320	1051	2035	714	560	843	167	73

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Chodzieży.

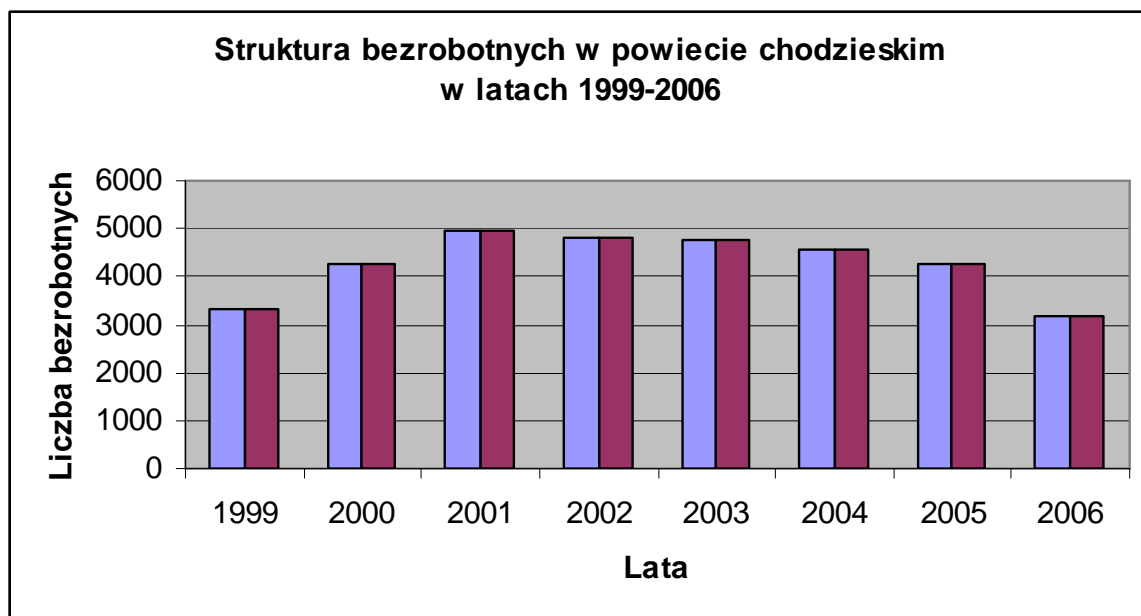
Rysunek 8. Bezrobotni wg poziomu wykształcenia w powiecie chodzieskim w 2006 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Chodzieży.

Od 2001 roku systematycznie spada bezrobocie w powiecie chodzieskim. Jest to tendencja ogólnopolska związana m.in. z polepszeniem koniunktury gospodarczej i wzrostem popytu wewnętrznego. W szczególności od roku 2004 dzięki inwestycjom strukturalnym i wroście konkurencyjności, prognozuje się dalszy spadek bezrobocia zarówno krótkoterminowego jaki i długoterminowego w najbliższych latach.

Rysunek 9. Struktura bezrobotnych w powiecie chodzieskim w latach 1999-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Chodzieży oraz GUS.

Zła sytuacja na rynku spowodowała, że ryzyko bezrobocia coraz częściej dotyka osoby, które dotychczas sprawnie na nim funkcjonowały. Problem zwalczania różnych form dyskryminacji i nierówności na rynku pracy przy tak dużej stopie bezrobocia, jaka występuje w Polsce, jest poważnym wyzwaniem. Pomimo tego Powiatowy Urząd Pracy w Chodzieży obok wypłat zasiłków dla bezrobotnych stale podejmuje aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu. Dwie z tych form: staże absolwenckie oraz umowy zawierane pomiędzy Powiatowym Urzędem Pracy a zakładami pracy charakteryzują się dużą skutecznością i efektywnością. Większość osób czynnie uczestniczących w programach aktywizacji bezrobotnych znajduje miejsce pracy, lecz jest to zaledwie *kropla w morzu* do liczby osób bezrobotnych czekających na jakiegokolwiek zatrudnienie.

Tabela 16. Zestawienie środków na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu

Lp.	Forma	Algorytm		EFS	Dodatkowe środki z rezerwy MPiPS	Program eSołtys	Program "Rowy - jesień 2006"	Ogółem
		Ogółem	z tego: wkład własny do EFS Program ALTERNATYWA					
1	Szkolenia	111 032	29 417 4 607	87 950		3 942		202 924
2	Dotacje na podjęcie działalności	220 272	72 772	164 728	420 000	60 000		865 000
3	Prace interwencyjne	338 300						338 300
4	Staże	772 042	208 117 34 123	584 772	154 400			1 511 214
5	Przygotowanie do wykonywania zwołu	462 949	65 893	198 299				661 248
6	Roboty publiczne	143 600					85 787	229 387

7	Prace społecznie użyteczne	111 358							111 358
8	Dojazdy	7 512	6 208	420	18 051				25 563
9	Stypendia z tytułu kontynuacji nauki	8 906							8 906
R a z e m:		2175 971	382 407	39 150	1 053 800	574 400	63 942	85 787	3 953 900

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Chodzieży.

W roku 2006 Powiatowy Urząd Pracy w Chodzieży wydał łącznie na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu na terenie powiatu chodzieskiego 3. 953.900 zł. W ramach tych środków realizowane były między innymi następujące programy: „Rowy- jesień 2006”, „Program Sołtys”, „Program Alternatywa”. W porównaniu z rokiem 2005 wydano ponad 210 tys. więcej na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu.

6.6 Edukacja

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1592 ze zmianami) zadaniem własnym powiatu jest organizowanie edukacji publicznej.

Podstawowymi aktami prawnymi regulującymi zagadnienia związane z edukacją publiczną jest ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004r., Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.) i Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006r., Nr 97, poz. 674) oraz akty wykonawcze.

Powiat Chodzieski jest organem prowadzącym dla gimnazjum, szkół ponadgimnazjalnych i policealnych, ponadgimnazjalnych szkół specjalnych, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, Centrum Edukacji Zawodowej i Młodzieżowego Domu Kultury.

W Powiecie Chodzieskim zadania edukacyjne realizowane są przez powołane do tego podmioty: Wydział Oświaty Starostwa Powiatowego, szkoły i placówki oświatowe podległe Powiatowi oraz prywatne szkoły o uprawnieniach szkół publicznych, które są dotowane przez Powiat Chodzieski, dla których organem prowadzącym jest Pani Teresa Przybyszewska.

W roku szkolnym 2006/2007 sieć szkół i placówki oświatowe, tworzyły następujące jednostki publiczne i niepubliczne:

1) Szkoły publiczne i niepubliczne:

- I Liceum Ogólnokształcące im. Leona Kruczkowskiego - ul. Żeromskiego 11, 64–800 Chodzież,
- Zespół Szkół Licealno – Gimnazjalnych im. Józefa Wybickiego w Ratajach – ul. Chodzieska 9, 64-800 Chodzież,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Hipolita Cegielskiego – ul. Ks. Prymasa Wyszyńskiego 2, 64-800 Chodzież,
- prywatne szkoły niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych – ul. Mickiewicza 3, 64 – 800 Chodzież.

2) Placówki oświatowe:

- Centrum Edukacji Zawodowej – ul. Ks. Prymasa Wyszyńskiego 2, 64-800 Chodzież: utworzone z dniem 1 stycznia 2004 r. z połączenia Ośrodka Doksztalcania i Doskonalenia Zawodowego i Centrum Kształcenia Praktycznego (utworzonego z dniem 1 stycznia 2001r. na bazie Warsztatów ZSZ w Chodzieży).
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna – ul. Jagiellońska 3, 64-800 Chodzież,
- Młodzieżowy Dom Kultury im. Janusza Korczaka – ul. Staszica 17a, 64-800 Chodzież.

SKOŁY DLA MŁODZIEŻY:

1) Licea ogólnokształcące (4):

- I Liceum Ogólnokształcące im. Leona Kruczkowskiego w Chodzieży,
- II Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. Hipolita Cegielskiego w Chodzieży,
- Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Licealno - Gimnazjalnych im. Józefa Wybickiego w Ratajach,
- Prywatne Liceum Ogólnokształcące.

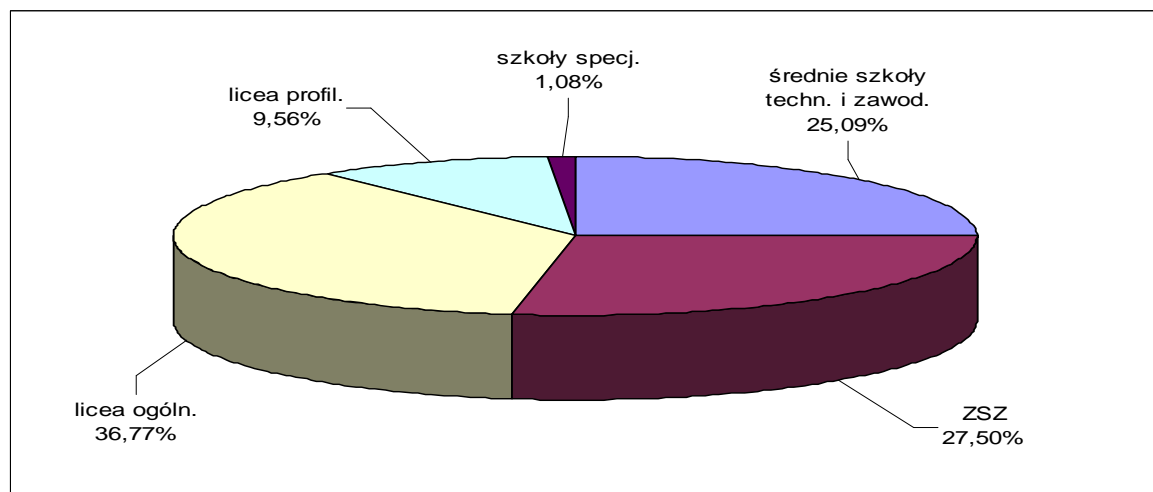
2) Szkoły zawodowe (w tym szkoły specjalne):

- **Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Chodzieży,**
 - a) Technikum kształcące w zawodach: technik mechanik, technik ochrony środowiska, technik technologii żywienia i gospodarstwa domowego, technik handlowiec, technik technologii odzieży,.
 - b) Liceum profilowane (kształcące w profilach: ekonomiczno – administracyjnym, mechatronicznym),
 - c) Zasadnicza Szkoła Zawodowa (zawody – tapicer, stolarz, mechanik pojazdów samochod., elektromechanik, elektryk, elektromech. poj. sam., ślusarz, operator obrabiarek skrawających, blacharz sam., piekarz, cukiernik, fryzjer, krawiec, monter instal. i urz. sanit., murarz, rzeźnik wędliniarz, kucharz małej gastronomii, lakiernik, malarz tapeciarski, dekarz, sprzedawca).
- **Zespół Szkół Licealno-Gimnazjalnych im. Józefa Wybickiego w Ratajach**
 - a) Liceum Profilowane kształcące w profilu: zarządzanie informacją,
 - b) Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna kształcąca w zawodzie: rolnik,
 - c) Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy w zawodzie rolnik,
 - d) Technikum kształcące w zawodzie: technik – informatyk.
- **Prywatne Szkoły niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych w Chodzieży**
 - a) Prywatne Liceum Profilowane w Chodzieży, kształcące w profilu ekonomiczno – administracyjnym,
 - b) Prywatne Technikum Leśne w Chodzieży,
 - c) Prywatne Technikum Informatyczne w Chodzieży.

3) Gimnazja:

- **Zespół Szkół Licealno-Gimnazjalnych im. Józefa Wybickiego w Ratajach**
 - a) gimnazjum – przejęte na podstawie porozumienia do prowadzenia przez Powiat Chodzieski od Gminy Chodzież od 1 września 2001 r.

Rysunek 10. Struktura kształcenia ponadgimnazjalnego w Powiecie Chodzieskim w roku szkolnym 2006/2007 (młodzież)

Źródło: Opracowanie Wydziału Oświaty Starostwa Powiatowego w Chodzieży

SZKOŁY DLA DOROSŁYCH:

1) Licea ogólnokształcące:

- Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. Hipolita Cegielskiego w Chodzieży,
- Prywatne Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Chodzieży, ul. Mickiewicza 3.

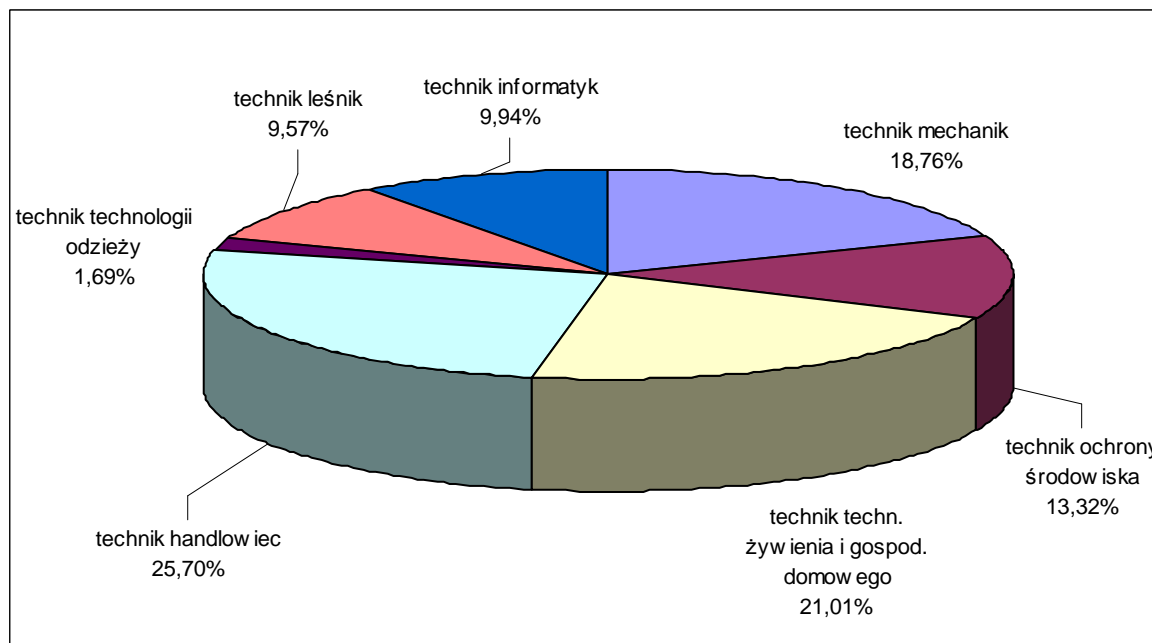
2) Szkoły zawodowe:

- **Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Chodzieży,**
 - a) Technikum Uzupełniające dla Dorosłych - kształcące zawodach, technik: handlowiec, elektryk, technologii żywności, mechanik, technologii drewna
 - b) Szkoła Policealna dla dorosłych: technik administracji.
- **Zespół Szkół Licealno-Gimnazjalnych im. Józefa Wybickiego w Ratajach**
 - a) Technikum Uzupełniające dla Dorosłych: technik rolnik,
- **Prywatne Szkoły niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych w Chodzieży**
 - a) Prywatne Liceum Profilowane dla Dorosłych w Chodzieży, o profilu ekonomiczno – administracyjnym,
 - b) Prywatna Policealna Szkoła Zawodowa w Chodzieży: technik informatyk.

Wśród najliczniejszych typów szkół dla młodzieży w Powiecie Chodzieskim znajdują się licea ogólnokształcące – 4, do których w roku szkolnym 2006/2007 uczęszczało 36,77% ogółu uczniów oraz średnie szkoły techniczne i zawodowe – 4 i 25,09% ogółu uczniów, o preferowanym przez uczniów kierunku kształcenia technik handlowiec – 25,70%. Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu lokalnego runku pracy i oczekiwaniom uczniów w roku szkolny 2006/2007 zostało uruchomione przez Powiat Chodzieski Technikum Informatyczne przy Zespole Szkół Licealno – Gimnazjalnych w Ratajach oraz otwarte Prywatne Technikum Informatyczne w Chodzieży (9,94% uczniów średnich szkół technicznych i zawodowych). Pozwoli to młodym ludziom znaleźć w przyszłości pracę na nowych stanowiskach pracy zgodnie z rozwojem

technologicznym i gospodarczym. Na terenie Powiatu funkcjonowały także licea profilowane – 3, skupiały one jednak tylko 9,56% ogółu uczniów. Aktualnie nie prowadzi się dalszego naboru do liceów profilowanych.

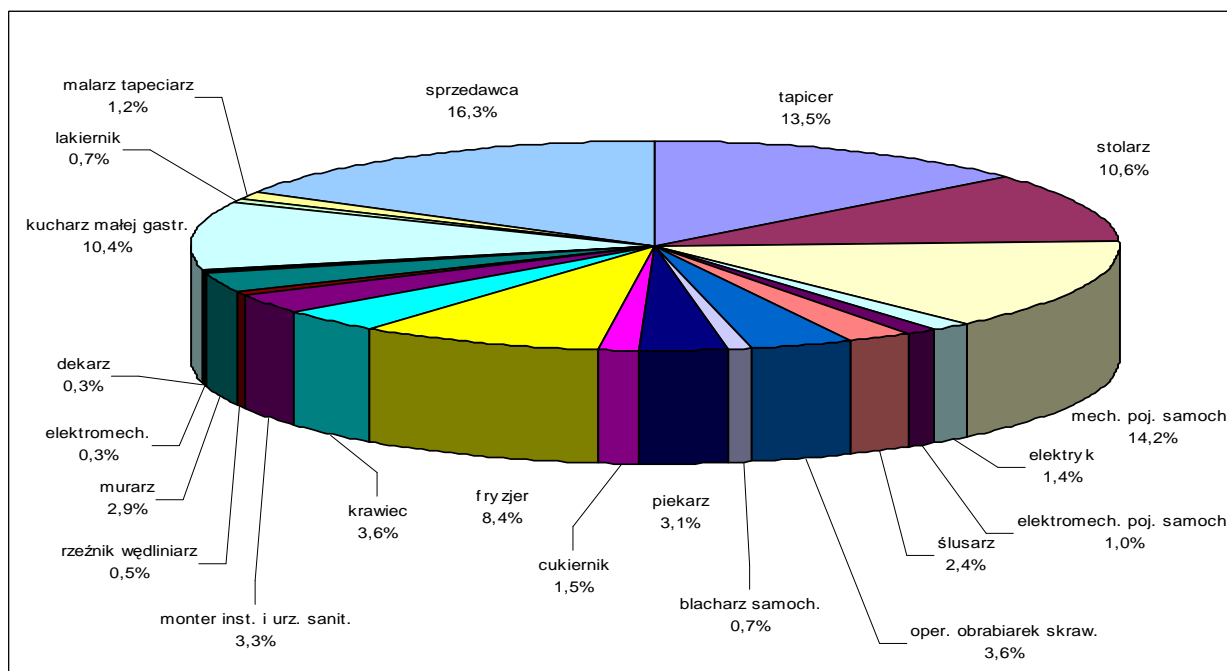
Rysunek 11. Udział w kształceniu poszczególnych zawodach w technikach dla młodzieży w roku szkolnym 2006/2007

Źródło: Opracowanie Wydziału Oświaty Starostwa Powiatowego w Chodzieży

Mimo, że na terenie Powiatu Chodzieskiego znajduje się jedna zasadnicza szkoła zawodowa skupia ona aż 25,09% ogółu uczniów. Najliczniej wybieranymi zawodami były: sprzedawca – 16,3%, mechanik pojazdów samochodowych – 14,2%, tapicer – 13,5% i stolarz – 10,6%. Odzwierciedla to uwarunkowania lokalnego rynku pracy, gdzie istnieje duże zapotrzebowanie na mechaników samochodowych, w związku z dobrze rozwiniętym w regionie handlem samochodowym. Ponadto popularność zawodów tapicer i stolarz, łącznie 24,1% udziału w kształceniu zasadniczym zawodowym, zdeterminowana jest wpływem na rynek pracy największego lokalnego przedsiębiorstwa przemysłu meblowego – Europol. Redukcja zatrudnienia i spadek znaczenia chodzieskiej porcelany również jest odzwierciedlony w szkolnictwie zawodowym - w zawodzie operator urządzeń przemysłu ceramicznego w roku szkolnym 2006/2007 nie prowadzono kształcenia.

Rysunek 12. Udział w kształceniu poszczególnych zawodów w ZSZ w roku szkolnym 2006/2007

Źródło: Opracowanie Wydziału Oświaty Starostwa Powiatowego w Chodzieży

Wśród szkół dla dorosłych najbardziej popularne były szkoły dające średnie wykształcenie, w tym licea profilowane – 43,27% uczniów i uzupełniające licea ogólnokształcące – 28,80% uczniów.

W Powiecie Chodzieskim w analizowanym okresie lat szkolnych 2000/2001 – 2006/2007 zmieniała się zarówno liczba uczniów jak i poszczególne typy szkół. Przyczynami tego stanu rzeczy była przeprowadzana od 2000 roku reforma oświaty, zmiany organizacyjne oraz następujący niż demograficzny. Ponadto zmiana liczba uczniów i naboru do poszczególnych typów szkół zdeterminowany był takimi czynnikami jak możliwość kontynuacji nauki po ukończeniu szkoły, aktualnie panujące trendy na rynku pracy i gwarantowane poprzez ukończenie szkoły wysokie kwalifikacje zawodowe, oraz lokalne warunki społeczno – geograficzne (np. wpływ na szkolnictwo zawodowe lokalnych przedsiębiorstw).

Tabela 17. Zmiany ilości uczniów w poszczególnych typach szkół prowadzonych i dotowanych przez Powiat Chodzieski w latach 2000-2006.

rok szkolny	typ szkoły	średnie szkoły techn. i zawod.	ZSZ	licea ogóln.	licea profil.	szkoły specj.	szkoły polic.	gimn.	SUMA:	SUMA (bez gimn.)
2000/2001	dla młodz.	1282	1042	764	0	31	0	24	3143	3119
	dla dorosł.	0	216	0	0	0	74	0	290	290
	razem	1282	1258	764	0	31	74	24	3433	3409
2001/2002	dla młodz.	1008	724	602	0	28	0	148	2510	2362
	dla dorosł.	496	192	0	0	0	146	0	834	834

	razem	1504	916	602	0	28	146	148	3344	3196
2002/2003	dla młodz.	877	552	700	158	24	0	154	2465	2311
	dla dorosł.	993	119	21	0	0	287	0	1420	1420
	razem	1870	671	721	158	24	287	154	3885	3731
2003/2004	dla młodz.	838	495	739	231	22	0	194	2519	2325
	dla dorosł.	725	49	22	310	0	234	0	1340	1340
	razem	1563	544	761	541	22	234	194	3859	3665
2004/2005	dla młodz.	608	610	761	341	36	0	204	2560	2356
	dla dorosł.	262	36	193	449	0	206	0	1146	1146
	razem	870	646	954	790	36	206	204	3706	3502
2005/2006	dla młodz.	538	603	769	252	26	0	202	2390	2188
	dla dorosł.	271	0	364	597	0	199	0	1431	1431
	razem	809	603	1133	849	26	199	202	3821	3619
2006/2007	dla młodz.	533	584	781	203	23	0	176	2300	2124
	dla dorosł.	199	0	366	550	0	156	0	1271	2542
	razem	732	584	1147	753	23	156	176	3571	3395

Źródło: Dane Wydziału Oświaty Starostwa Powiatowego w Chodzieży

Wskutek II etapu reformy systemu edukacji związanego z utworzeniem gimnazjów cykl kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych skrócił się o 1 rok, a w roku szkolnym 2000/2001 nie było naboru do szkół ponadgimnazjalnych. W związku z brakiem jednego rocznika nastąpił znaczny spadek liczby uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych pomiędzy rokiem szkolnym 2000/2001 i 2001/2002, dlatego dla dalszych analiz właściwszym punktem odniesienia jest rok szkolny 2001/2002.

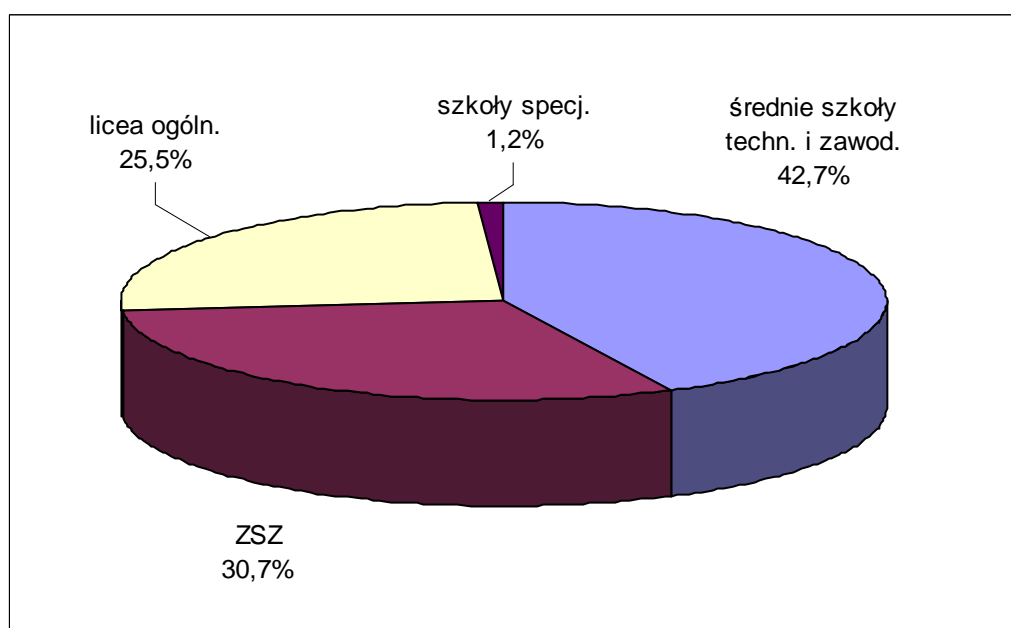
W analizowanym okresie nastąpił spadek ogólnej liczby uczniów z 2362 w 2001r. do 2124 w 2006r., co stanowi ok. 10,1%. Podstawową tego przyczyną jest niż demograficzny obejmujący osoby w wieku szkolnym.

Szczególnie silny spadek dotyczył średnich szkół technicznych i zawodowych, w których liczba uczniów spadła z 1008 do 533 uczniów, tzn. o około 47%. Wysoki spadek spowodowany był w głównej mierze wygasaniem techników i liceów zawodowych starego typu, brakiem nowego naboru do techników w niektórych szkołach oraz przesunięciem zainteresowania uczniów w kierunku nowego typu kształcenia zawodowego powstałego w 2001 roku tzn. liceów profilowanych, do których nabór rozpoczęto w 2002 roku – 158 uczniów, a w roku 2005 ich liczba wynosiła 203 uczniów. W kolejnym roku szkolnym 2007/2008 zrezygnowano z naboru do liceów profilowanych. W roku szkolnym 2006/2007 przeprowadzono nabór do techników o nowoczesnych formach kształcenia (technik informatyk), co może w przyszłości spowodować wzrost liczby uczniów kształcących się w technikach. Spadła także liczba uczniów zasadniczych szkół

zawodowych z 724 uczniów do 584, tzn. o 19,3%. Mniejsze zainteresowanie ukończeniem takiej szkoły wynika z faktu, że tego typu szkoła nie odpowiada często wymaganiom przyszłych pracodawców, wymagających od coraz większej części swoich pracowników posiadania, co najmniej średniego wykształcenia. Trzeba dodać, że mimo mniejszego zainteresowania kształceniem zasadniczym zawodowym, stanowi ono nadal ważny udział w strukturze, umożliwiając dostęp do siły roboczej dla tej części pracodawców, którzy nie potrzebują mocno wykwalifikowanej kadry.

Mimo, niżu demograficznego co roku wzrasta liczba uczniów liceów ogólnokształcących z 602 w 2001 roku do 781 w 2006 roku, tzn. o ok. 29,7%.

Rysunek 13. Struktura kształcenia ponadgimnazjalnego w Powiecie Chodzieskim w roku szkolnym 2001/2002 (młodzież)

: Źródło: Opracowanie Wydziału Oświaty Starostwa Powiatowego w Chodzieży

Reasumując należy dodać, że w porównaniu do 2001 roku w Powiecie Chodzieskim nastąpiła pożądana zmiana struktury kształcenia, tzn. spadł udział kształcenia zasadniczego zawodowego z 30,7% na 27,5%, a wzrósł udział kształcenia dającego wykształcenia średnie z 68,2% do 71,4%. Znaczny wzrost liczby uczniów nastąpił w przypadku kształcenia średniego ogólnego, gdyż liczba uczniów LO wzrosła z 25,5% do 36,8%. Nastąpiło to kosztem zarówno kształcenia zasadniczego zawodowego jak i średniego zawodowego.

W okresie 2000 - 2006 nastąpił znaczny wzrost liczby słuchaczy w szkołach dla dorosłych z 290 w 2000 roku do 1271 w 2006 roku, tzn. o ok. 438% (przy czym 2000 rok był właściwie pierwszym rokiem funkcjonowania kształcenia dla dorosłych w Powiecie Chodzieskim). Jedną z głównych tego przyczyn jest potrzeba ciągłego doskonalenia zawodowego osób pracujących na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz podwyższające się aspiracje słuchaczy. Rosnącym zainteresowaniem cieszą się uzupełniające licea ogólnokształcące i licea profilowane, których udział w kształceniu dla dorosłych ciągle rośnie. W badanym okresie, do 2002 roku dużym zainteresowaniem cieszyły się szkoły średnie techniczne

i zawodowe oraz szkoły policealne. Jednak od roku szkolnego 2002/2003 notuje się niższy nabór na tego typu kształcenie.

Szkoły prowadzone przez Powiat Chodzieski zatrudniały łącznie w roku szkolnym 2006/2007 w przeliczeniu na pełne etaty 138,44 nauczycieli., tzn. o ok. 12,56 % mniej niż w 2000 roku. W tym ok. 39,53% stanowili nauczyciele dyplomowani, 40,88% - nauczyciele mianowani, 18,70% - nauczyciele kontraktowi i 0,89% - nauczyciele stażyści.

Tabela 18. Zatrudnienie na poszczególnych stopniach awansu zawodowego nauczycieli (dynamika 2000-2006)

STOPIEŃ AWANSU ZAWODOWEGO	ROK SZKOLNY		2006/2007 2000/2001
	2000/2001	2006/2007	
stażysta	16,04	1,23	7,67
kontraktowy	26,76	25,89	96,75
mianowany	115,53	56,6	48,99
dyplomowany	0	54,72	-
RAZEM:	158,33	138,44	87,44

Źródło: Dane Wydziału Oświaty Starostwa Powiatowego w Chodzieży

Baza oświatowa szkół i placówek oświatowych jest własnością samorządu powiatowego. W 2003 roku baza ta została wzbogacona o nowoczesną salę gimnastyczną przy Zespole Szkół Licealno – Gimnazjalnych w Ratajach. Aktualnie trwają prace nad budową sali gimnastycznej przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Chodzieży. Obok budowy nowych obiektów Powiat Chodzieski zrealizował szereg prac remontowych i modernizacyjnych w tym m.in. modernizacja sali gimnastycznej w LO, przebudowa Centrum Edukacji Zawodowej, wymieniono również w szkołach stare kotłownie opalane węglem na gazowe oraz zrealizowano wiele innych mniejszych inwestycji i remontów. W toku trwają prace nad rozbudową Zespołu Szkoły Licealno – Gimnazjalnych w Ratajach. Powiat Chodzieski dbając o rozwój bazy dydaktycznej pozyskuje wyposażenie do nowych pracowni komputerowych oraz centrów multimedialnych. Szkoły te sukcesywnie są wyposażane w sprzęt komputerowy, pomoce dydaktyczne, tworzone są pracownie komputerowe, pracownie i sale do nauki języków obcych. Wszystko w celu podnoszenia konkurencyjności szkół oraz żeby uczniowie mieli zapewnione jak najlepsze warunki do zdobywania wiedzy i umiejętności. Jest to dla władz powiatu bardzo ważne, dlatego też pozyskanie środków finansowych z różnych źródeł,

z przeznaczeniem na unowocześnienie bazy szkół, aby w pełni sprostać oczekiwaniom obecnych i przyszłych uczniów i słuchaczy powiatowych szkół jest dla władz powiatu jednym z priorytetów.

Istniejąca sieć szkół i placówek w pełni zaspokaja potrzeby mieszkańców powiatu w zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego i specjalnego. Powiatowa infrastruktura edukacyjna wymaga jednak remontów i modernizacji.

W celu prawidłowego, bezpiecznego i ekonomicznego funkcjonowania szkół ponadgimnazjalnych na terenie powiatu chodzieskiego na bieżące są przeprowadzane remonty kapitalne i modernizacje.

Do niezbędnych do przeprowadzenia zadań należałoby jeszcze zaliczyć:

- kontynuację budowy boiska sportowego w I LO,
- kontynuację budowy boiska piłkarskiego w ZSL-G w Ratajach,
- kontynuację termomodernizacji ZSL-G w Ratajach,
- kontynuację budowy hali sportowo- widowiskowej w ZSP.

Konieczne jest również przeprowadzenie nowych inwestycji m.in:

- rozbudowę ZSP,
- modernizację pracowni CEZ,
- termomodernizację budynków ZSP i CEZ,
- modernizację budynku I LO wraz z zagospodarowaniem terenu,
- modernizację ZSL-G w Ratajach.

Władze powiatu chodzieskiego zamierzają kontynuować unowocześnienie bazy edukacyjnej i sportowej. Istotne jest stworzenie elementów spójnej i długofalowej polityki modernizacji i rozwoju w powiecie lokalnych zasobów edukacyjno- sportowo-rekreacyjnych, w taki sposób aby stanowiły bazę dla rozwoju społeczeństwa, przy zachowaniu istniejących zasobów środowiska naturalnego. Konieczne jest dalsze systematyczne doskonalenie bazy oświatowej.

Celem strategicznym w tej dziedzinie jest budowa i modernizacja obiektów oświatowych, kulturalnych i sportowych, a kierunkiem działań jest: budowa, termomodernizacja obiektów oświatowych i kulturalnych oraz remonty szkół i placówek oświatowych w kierunku zapewnienia standardów lokalowych kształcenia połączone z rozwojem bazy dydaktycznej, ze szczególnych uwzględnieniem pracowni specjalistycznych oraz budowa i modernizacja obiektów sportowych, a tym sal sportowych.

7. Infrastruktura lokalna

7.1 Drogi powiatowe

Reorganizacja drogownictwa przeprowadzona w ramach reformy administracji publicznej spowodowała zwiększenie rodzajów dróg i szczebli zarządzania. Wprowadzono następujące rodzaje dróg: krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz cztery szczeble zarządzania drogami: państwowy nad drogami krajowymi, w województwach samorządowych nad drogami wojewódzkimi, w powiatach nad powiatowymi i w gminie nad gminnymi. Z takim wyzwaniem, jakie nałożyła reforma drogownictwa na jednostki samorządu terytorialnego musi uporać się rokrocznie również i samorząd Powiatu Chodzieskiego. Nie jest to łatwe, zważywszy na to, że potrzeby remontowe stale rosną, a zarządcy chcąc dotrzymać kroku zmianom, jakie niesie za sobą nowa rzeczywistość, borykają się z dużymi kłopotami, wyznaczając sobie za cel osiągnięcie w nieodległej przyszłości standardów drogowych krajów Unii Europejskiej.

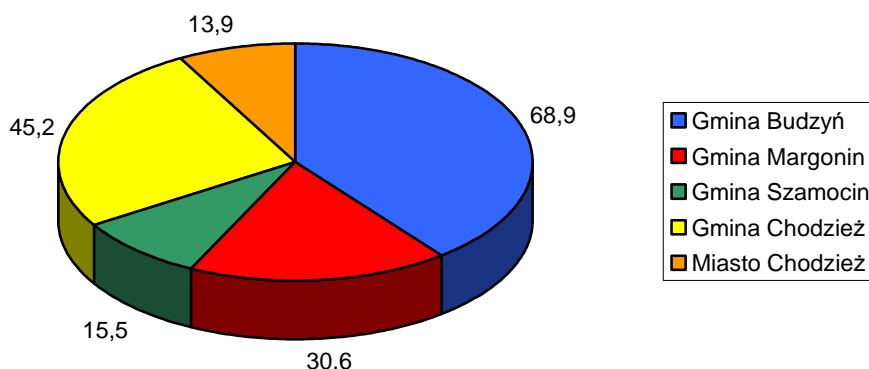
Długość dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych na terenie powiatu chodzieskiego przedstawia tabela nr 19.

Tabela 19. Długość dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych w Powiecie Chodzieskim

Gmina	Drogi wojewódzkie (km)	Drogi powiatowe (km)	Drogi gminne (km)
Chodzież	22,5	45,2	22,8
Margonin	24,7	30,6	86,0
Szamocin	26,9	15,5	474,8
Budzyń	-	68,9	266,0
miejska Chodzież	2,3	13,9	37,0
Ogółem	76,4	174,1	886,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od poszczególnych zarządców dróg z terenu Powiatu Chodzieskiego.

Powiatowy Zarząd Dróg w Chodzieży administruje obecnie siecią dróg powiatowych, zlokalizowanych na terenie powiatu chodzieskiego, o łącznej długości 174,1 km. W ciągu dróg powiatowych zlokalizowane są 4 obiekty mostowe. Sieć dróg została przejęta z dniem 1 stycznia 1999 roku na mocy art. 103 ustawy o przepisach wprowadzających ustawy reformujące administrację publiczną. We wrześniu 2002 roku Rada Powiatu przyjęła uchwałę przejęte drogi jako drogi powiatowe i ustaliła ich przebieg. Długość dróg w kilometrach, przyjętych uchwałą, w podziale na poszczególne gminy wchodzące w skład powiatu chodzieskiego pokazuje poniższy rysunek nr 14.

Rysunek 14. Długość dróg powiatowych w kilometrach w podziale na poszczególne gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zarządu Dróg w Chodzieży.

W powiecie chodzieskim obsługę komunikacji zapewnia system dróg o znaczeniu ponadregionalnym, regionalnym, powiatowym i lokalnym. Z północy na południe przebiega droga krajowa nr 11 Kołobrzeg-Bytom. W ciągu tej drogi dwie największe miejscowości Chodzież i Budzyń posiadają obwodnice, które eliminują ruch samochodowy z centrum miejscowości. Średnie natężenie ruchu na tej drodze wynosi 818 pojazdów na godzinę w tym 321 pojazdów ciężkich. Łączna długość dróg krajowych na terenie powiatu chodzieskiego wynosi 28,2 km.

Sieć dróg wojewódzkich jest rozłożona równomiernie tylko w północno-wschodniej części powiatu, w południowej części przez gminę Budzyń nie przebiega żadna droga tej kategorii. Drogi wojewódzkie zapewniają dogodne połączenie komunikacyjne z sąsiednimi powiatami.

Analiza stanu technicznego dróg powiatowych

Wzrost natężenia ruchu oraz obciążenia na oś pojazdów poruszających się po drogach publicznych, jaki obserwuje się od kilku lat, w istotny sposób wpływa na stan sieci dróg administrowanych przez powiatowe zarządy dróg. Stan sieci dróg administrowanych przez powiatowe zarządy dróg jest bardzo zróżnicowany. Wynika to z faktu, że przyjęły one w administrowanie drogi znajdujące się w różnym stanie technicznym. Obecnie drogi powiatowe w większości przypadków nie spełniają stawianych im wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w sprawie warunków technicznych, jakie powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie. Drogi te obecnie ulegają szybkiemu zniszczeniu w wyniku braku odpowiedniej ich nośności. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na niszczenie nawierzchni asfaltowych jest również proces starzenia się asfaltu, powodujący wyluszczenie się ziaren kruszywa oraz warstwy ścieralnej, „otwierania” się nawierzchni i przenikanie wody opadowej w głąb konstrukcji. Skutkuje to utratą szczelności nawierzchni. W zależności od stopnia skali zniszczenia dróg powiatowych oraz przyczyn powstawania tych uszkodzeń stosowane są zróżnicowane metody ich naprawy poprzez: odnowy, remonty generalne, remonty bieżące z uwzględnieniem profilaktyk utrzymaniowych. Ze

względu jednak na ograniczone środki finansowe najwięcej prac związanych jest z naprawą ubytków nawierzchni. Naprawy zapobiegawcze, polegające na naprawie spękań nawierzchni oraz ich uszczelnieniu poprzez stosowanie powierzchniowego utrwalenia, spełniają istotną rolę w wydłużeniu okresu międzyremontowego nawierzchni asfaltowych dróg powiatowych.

Wszystkie drogi będące w administracji Powiatowego Zarządu Dróg w Chodzieży posiadają nawierzchnię ulepszoną, w prawie w 100% bitumiczną, czy to w postaci nawierzchni z masy mineralno-asfaltowej, nawierzchni stabilizowanych smołą lub nawierzchni z powierzchniowym utrwaleniem emulsją asfaltową i grysami. Bardzo mały ułamek całości sieci stanowią nawierzchnie z kostki granitowej. Dotyczy to właściwie tylko jednej ulicy o długości 0,400 km, a mianowicie ulicy Kościuszki w Chodzieży. W przeciwieństwie do na przykład ościennych powiatów (pilskiego, czarnkowsko-trzcianeckiego, obornickiego, wągrowieckiego, złotowskiego), powiat chodzieski nie posiada w swej sieci dróg o nawierzchni gruntowej.

Rozpatrując utrzymanie dróg w sezonie zimowym, polegające na łagodzeniu skutków zimy na drogach i zapewnieniu przez drogowców na dany moment poprawy bezpieczeństwa użytkowników ruchu drogowego, należy podkreślić, że w powiecie chodzieskim wydatki w budżecie zarządu dróg na te cele od 1999 roku systematycznie wzrastały, natomiast w 2006/2007 nastąpił spadek nakładów z powodu wyjątkowo łagodnej w tym sezonie zimy i korzystnych warunków atmosferycznych, co ukazuje rysunek nr 15. Wielu zarządców dróg często boryka się z dylematem i zmuszeni są wybrać, co dla ich dróg jest ważne. Jeśli zbyt dużo pieniędzy przeznaczą na zimowe odśnieżanie, może ich braknąć przy letnich naprawach dróg. Powiatowy Zarząd Dróg w Chodzieży przyjął i stosuje sprawdzoną już strategię nie uszczuplając w kolejnych latach w swoim budżecie wydatków na zimowe utrzymanie dróg. Prace te polegają przede wszystkim na zwalczaniu gołoledzi i odśnieżaniu oraz wykonywaniu remontów, głównie cząstkowych nawierzchni dróg i chodników, czyli łataniu dziur.

Rysunek 15. Nakłady na zimowe utrzymanie dróg powiatowych

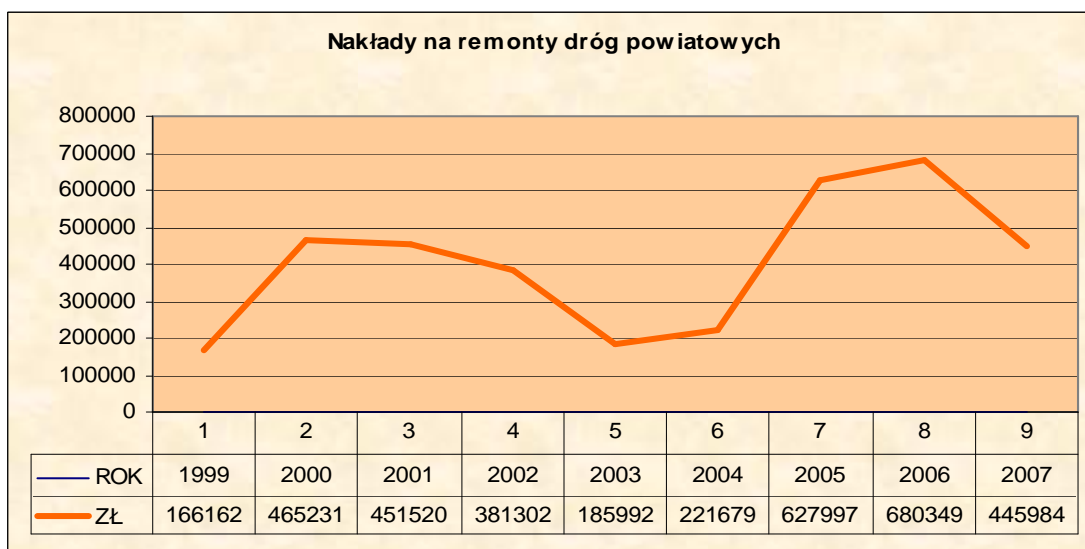

Źródło: Opracowanie własne na podstawie corocznych sprawozdań z wykonania budżetu PZD.

Wydatki na remonty cząstkowe nawierzchni dróg stanowią zawsze w okresie wiosennym główne pozycje wydatków budżetowych. Popularne „dziury” w nawierzchniach, po okresie zimowym, w którym to drogi przechodzą każdorazowo ciężką próbę, wywołają w użytkownikach falę krytyki. Nakłady przeznaczane przez administratorów dróg na remonty cząstkowe nawierzchni nie zawsze odzwierciedlają rzeczywiste potrzeby w tym zakresie. Ograniczenia finansowe, małe zainteresowanie ze strony firm wykonawczych czy co jest związane z poprzednimi przyczynami, częstsze przechodzenie administratorów na system wykonywania remontów siłami własnymi w ramach robót wykonywanych przez obwód drogowy, powoduje duże zróżnicowanie w tym temacie.

Wysokość nakładów na remonty cząstkowe sieci dróg powiatowych na terenie powiatu chodzieskiego przedstawia rysunek nr 16.

Rysunek 16. Nakłady na remonty dróg powiatowych od 1999 do 2007 roku

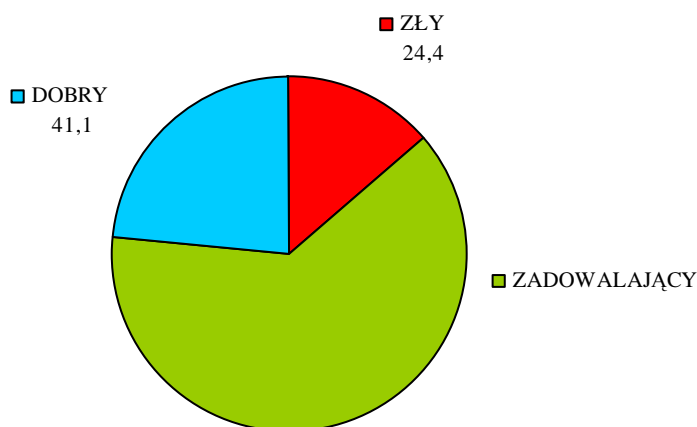
Źródło: Opracowanie własne na podstawie corocznych sprawozdań z wykonania budżetu PZD.

Jak widać na powyższym wykresie nakłady na remonty dróg, zaczęły znacznie maleć po 2002 roku co wbrew pozorom nie świadczy o zanikaniu potrzeb w tym zakresie, lecz związane było głównie z przeznaczaniem znacznych kwot z budżetu starostwa na zadania współfinansowane z programów unijnych. Natomiast gwałtowny wzrost nakładów na remonty w dwóch kolejnych analizowanych latach, to wynik braku właśnie takich inwestycji, na pokrycie których powiat musiałby wyłożyć do czasu jej zakończenia 100 % środków finansowych, a co w takim przypadku uniemożliwiłoby przekazanie takiej znacznej kwoty na remonty dróg. Poza tym, do zwiększenia nakładów na remonty w 2005 i 2006 roku przyczyniły się również niekorzystne warunki atmosferyczne, charakteryzujące się dużymi wahaniami temperatur, powodującymi wiele zniszczeń, przełomów i dziur, które wymagały przeprowadzenia zwiększonej ilości remontów cząstkowych na drogach powiatowych w przeciwieństwie do ostatniego analizowanego roku.

W roku 2003, Powiatowy Zarząd Dróg na potrzeby tworzonego wtedy wieloletniego planu inwestycyjnego dla powiatu chodzieskiego, dokonał oceny wszystkich dróg wchodzących w skład sieci dróg powiatowych pod względem ich zużycia, zniszczenia, uszkodzeń i nośności, co przedstawia rysunek nr 17. Prace te miały na celu wskazanie najważniejszych potrzeb w zakresie odnowy i modernizacji dróg

powiatowych, a w efekcie końcowym pokazały, że prawie 85% dróg nadaje się dziś lub będzie nadawać w najbliższych latach do przeprowadzenia na nich wspomnianych zabiegów.

Rysunek 17. Długość dróg powiatowych w kilometrach w podziale na stan techniczny

Źródło: Opracowanie własne - na podstawie dokonanych przez pracowników PZD Chodzież w 2003 roku przeglądach sieci dróg powiatowych.

Przedstawiony na wykresie stan zły dróg określa w zasadzie potrzeby w zakresie przeprowadzenia przebudowy i modernizacji dróg lub ich wskazanych odcinków. Stan zadowalający wymaga ingerencji w najbliższym czasie w zakresie robót polegających na utrzymaniu istniejącego standardu jakościowego drogi, czyli na przykład na wykonaniu odnow czy powierzchniowych utrwaleń nawierzchni.

Stan dobry, to drogi lub odcinki dróg, które wymagają wykonania tylko robót utrzymaniowych w szeroko pojętym zakresie od remontów cząstkowych nawierzchni, utrzymania oznakowania, koszenia i ścinki poboczy do utrzymania zadrzewienia.

Identyfikacja problemów:

- zły stan dróg w stosunku do rosnącego natężenia ruchu pojazdów,
- brak spójnego i stabilnego sposobu finansowania dróg,
- niski poziom inwestowania,
- brak środków zewnętrznych,
- niski poziom bezpieczeństwa użytkowników dróg spowodowany złą jakością nawierzchni (jezdni i chodników),
- problemy związane z regulacją prawną własności gruntowej w obrębie pasa drogowego,
- skomplikowane procedury w zakresie uzyskiwania wymaganych prawem pozwoleń dot. budowy i przebudowy dróg,

- brak planów zagospodarowania przestrzennego gmin,
- zbyt mała dostępność komunikacyjna powiatu.

Zadania polegające na poprawie sytuacji drogowej w powiecie:

- przebudowa dróg (modernizacja),
- przebudowa skrzyżowań - zwiększająca przepustowość (budowa rond, wydzielenie osobnych pasów ruchu dla prawo i lewoskrętów),
- poszerzenie pasów drogowych dróg powiatowych,
- poszerzenie istniejących jezdni dróg powiatowych,
- utwardzenie jezdni na drogach gminnych,
- budowa chodników i ścieżek rowerowych,
- budowa urządzeń związanych z poprawą bezpieczeństwa ruchu drogowego (np. zatok autobusowych, parkingów, pasów włączenia, sygnalizacji świetlnej, przejść dla pieszych z azylami).

Ogólnie stan dróg jest niezadowalający. Środki finansowe otrzymywane przez zarządców dróg wystarczają tylko na bieżące utrzymanie dróg oraz niezbędne remonty i odnowy. Zwiększenie przepustowości dróg oraz poprawa komfortu i bezpieczeństwa na drogach wymaga dużych nakładów finansowych. Cel ten można uzyskać na obecnym etapie tylko korzystając ze środków pomocowych zarówno krajowych jak i zagranicznych.

Przyjęta w 2001 roku Strategia rozwoju społeczno- gospodarczego powiatu chodzieskiego dużo miejsca poświęca zagadnieniom związanym z infrastrukturą.

Dla osiągnięcia dalekowsrocznego celu strategicznego – *Budowa i modernizacja dróg i łączność zapewniającą sprawną komunikację* - określono trzy kierunki działania:

1. Remont i modernizacja sieci istniejących dróg,
2. Przebudowa skrzyżowań- zwiększenie przepustowości (budowa rond, wydzielenie osobnych pasów ruchu dla prawo i lewoskrętów,
3. Budowa obwodnic.

Realizacja tych kierunków będzie możliwa tylko pod warunkiem uzyskania niezbędnych środków, zarówno z budżetu państwa i powiatu jak również z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Należy podkreślić, że w latach 2002-2005 udało się również pozyskać znaczne środki na dofinansowanie inwestycji ze źródeł, nie pochodzących z budżetu Powiatowego Zarządu Dróg. W ramach programów przedakcesyjnych Unii Europejskiej (PAOW i SAPARD), dzięki którym powiat mógł zrealizować cztery zadania o charakterze przebudowy i modernizacji pozyskano łącznie 837 621 zł. Dodatkowo kilkakrotnie udało się pozyskać dofinansowanie zadań drogowych od zainteresowanych tematem gmin, na których terenie była prowadzona inwestycja. Wartość tego dofinansowania wyniosła ogółem: 784 824 zł. Było to możliwe na zasadzie

zawartego porozumienia o dofinansowaniu pomiędzy zarządem powiatu a właściwym wójtem lub burmistrzem.

Z uwagi, że pozostała część dróg powiatowych jest w niezbyt dobrym stanie technicznym, powiat chodzieski nadal zamierza poszukiwać środków na współfinansowanie inwestycji przebudowy kolejnych ważnych dla powiatu dróg, ponieważ wymagają one wzmocnienia ze względu na przenoszenie coraz większych obciążeń oraz wzmożony ruch pojazdów. Dla władz powiatu drogi te powinny być traktowane priorytetowo w zakresie utrzymania, poprawy stanu oraz warunków i bezpieczeństwa jazdy.

Cel strategiczny: Budowa i modernizacja infrastruktury drogowej wraz z jej najbliższym otoczeniem.

Kierunki działań:

1. Budowa i remont nawierzchni dróg powiatowych, w tym szczególnie o znaczeniu zwiększającym dostępność do centrów skupiających miejsca pracy,
2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury okołodrogowej (chodniki, parkingi, ścieżki rowerowe, oświetlenie uliczne), w tym w ramach partnerstwa publiczno-publicznego (gmina-powiat).

7.2 Łączność

Operatorem sieci telekomunikacyjnej w powiecie jest: Telekomunikacja Polska S.A. Połączenia telefoniczne są realizowane w ruchu automatycznym, co umożliwia dostęp do szerokiej gamy usług telekomunikacyjnych, takich jak internet oraz szybka transmisja danych między użytkownikami instytucjonalnymi, tj. firmami i bankami. Na terenie powiatu dzięki zastosowaniu central cyfrowych, łączy światłowodowych oraz urządzeń transmisji danych, dostępna jest szeroka gama usług telekomunikacyjnych.

Uzupełnieniem oferty usług telekomunikacyjnych jest telefonia komórkowa, która pokrywa swym zasięgiem cały powiat.

Pokrycie terenu powiatu zasięgiem stacji radiowych i telewizyjnych jest jeszcze niewystarczające. Istniejące centra nadawcze nie zapewniają dobrego odbioru telewizji publicznej w każdej miejscowości.

8. Współpraca z Zagranicą

Od kilku lat Starostwo Powiatowe w Chodzieży prowadzi owocną współpracę z regionami z zagranicy. Kontakty te mają na celu nawiązanie więzi przyjaźni między organizacjami samorządowymi i mieszkańcami regionów, umożliwienie wymiany doświadczeń odnośnie współpracy handlowej, gospodarczej, promocji rodzimej produkcji, turystyki, oświaty, problemów związanych z rynkiem pracy a także innych dziedzin, które w przyszłości będą mogły być rozwiązywane wspólnie. W 2005 roku przypieczętowano partnerstwo z Regionem Pieczeniewskim na Ukrainie podpisując Porozumienie o Współpracy, natomiast w roku 2007 podpisano współpracę z Powiatem Trostanieckim, również na Ukrainie. Wszystkie strony zobowiązały się do stworzenia szeroko rozwiniętych relacji pomiędzy obywatelami, organizacjami, szkołami i innymi instytucjami kulturalnymi; wzajemnej wymiany informacji o wszystkich sferach życia w powiecie; prowadzenia dyskusji na międzynarodowe tematy ważne dla obu

krajów; współpracy w zakresie wizyt i wycieczek odpowiednich organizacji, szkół i stowarzyszeń; współpracy w zakresie opracowywania materiałów promocyjnych i ich wzajemnej wymiany.

Prócz rozwijającej się współpracy z Ukrainą, kwitnie współpraca z Powiatem Lippe z Niemiec, który objął patronatem Towarzystwo Ojczyźniane Powiatu Kolmar. Do TOP należą ludzie, którzy urodzili się w Chodzieży i okolicy, tu mieszkali lub zwyczajnie czują, że to miejsce jest im bliskie. To właśnie ich korespondencja z Towarzystwem Miłośników Ziemi Chodzieskiej zainicjowana w roku 2000 dały początek kontaktom pomiędzy byłymi i obecnymi mieszkańcami naszego powiatu. Współpraca zawarta pomiędzy naszymi powiatami stała się ważnym elementem dorobku powiatu chodzieskiego, umacniając wzajemne więzi przyjaźni, dążąc do wzmocnienia obywatelskiej samodzielności, rozwoju współpracy oraz wymiany poglądów i doświadczeń ludności. W październiku 2007 roku Starostowie tychże powiatów podpisali oświadczenie uzgadniające budowę partnerskich stosunków, których celem jest nacechowana wzajemnym zrozumieniem i zaufaniem współpraca na wszystkich płaszczyznach działań miejscowego samorządu, a w jej ramach spotkania między mieszkańcami obydwu powiatów. W ramach swoich kompetencji i możliwości obydwie powiaty będą troszczyć się o budowę stosunków w następujących obszarach: Gospodarka i Innowacja, Oświata, Postęp i Nauka, Młodzież, Opieka społeczna i zdrowotna, Kultura i Sport.

Warto wspomnieć też o stale rozwijającej się współpracy Szkół Ponadgimnazjalnych ze szkołami z zagranicy, w szczególności z Niemiec. Nie sposób w tym miejscu nie wspomnieć o ponad 15 letniej współpracy z miastem Nottuln, która ma charakter przede wszystkim oświatowy. Uczniowie doskonalą umiejętności oświatowe, poznają realia życia, obyczaje i wzorce zachowań.

Dziś razem w Zjednoczonej Europie w ramach współpracy z miastami partnerskimi, władze Powiatu Chodzieskiego zamierzają budować najnowszą historię, opartą o przyjaźń i współpracę. Kontakty partnerskie między powiatami są również szansą dla młodzieży, która zyskuje możliwość poznawania języka obcego, zdobywania nowych doświadczeń i poznawania interesujących ludzi.

Dzięki aktywnej współpracy zagranicznej tworzone są również sprzyjające warunki dla wymiany gospodarczej, turystycznej, kulturalnej oraz naukowej, ożywienia kontaktów gospodarczych oraz popularyzacji regionalnego folkloru, zaś miasto Chodzież pełni rolę ważnego i rozpoznawalnego ośrodka w regionie.

III. Plan finansowy Powiatu Chodzieskiego

1. Ocena sytuacji finansowej powiatu chodzieskiego w latach 2000 – 2007

Analizę finansową Powiatu Chodzieskiego sporządzono w oparciu o roczne sprawozdania z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27S), roczne sprawozdania z wykonania wydatków budżetowych (Rb-28S) oraz roczne sprawozdania o nadwyżce/deficycie (Rb-NDS) za lata 2000 – 2007.

Budżet Powiatu Chodzieskiego – roczny plan finansowy, obejmujący dochody i wydatki oraz przychody i rozchody – realizowany jest obecnie przez 15 jednostek budżetowych.

Sytuacja finansowa Powiatu Chodzieskiego w badanym okresie kształtowała się korzystnie. Wnioski takie można wyciągnąć z obserwacji wyników finansowych jednostek. Ogólny obraz kształtowania się poszczególnych kategorii finansowych przedstawia tabela nr 20.

Tabela 20. Kształtowanie się wyników finansowych powiatu w latach 2000 – 2007 (w tys. zł).

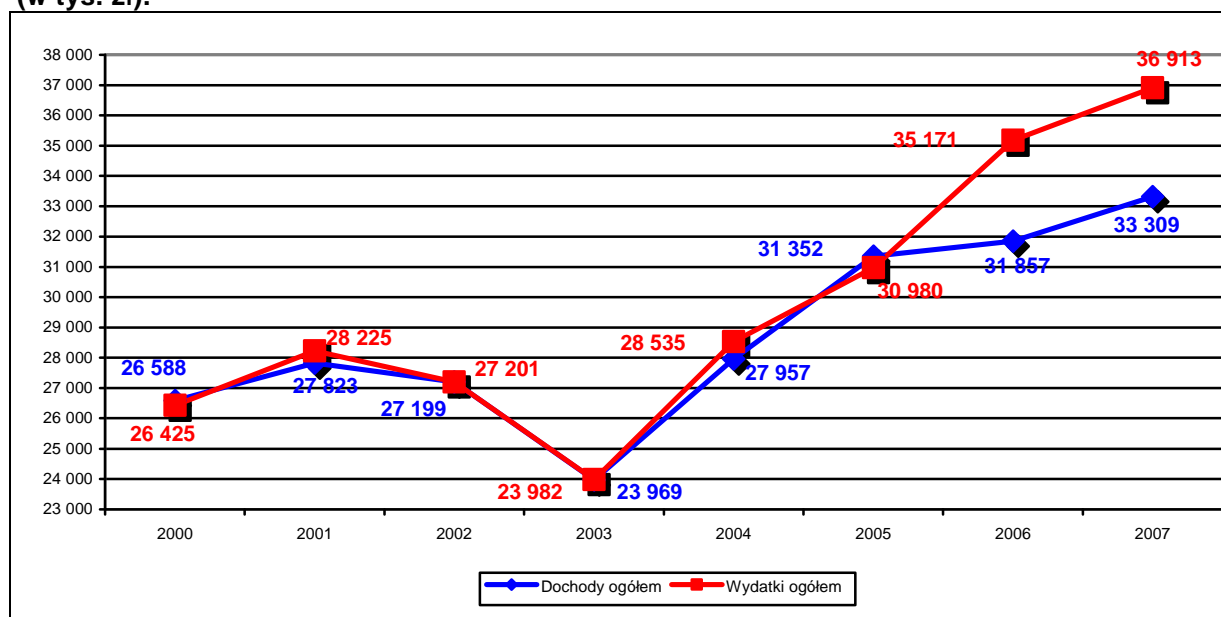
Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Dochody ogółem	26.588	27.823	27.199	23.969	27.957	31.352	31.857	33.309
Wydatki ogółem	26.425	28.225	27.201	23.982	28.535	30.980	35.171	36.913
Wynik finansowy								
Nadwyżka (+)	163	-402	-2	-13	- 578	372	-3.314	-3.604
Deficyt (-)								

Źródło: Dane Wydziału Planowania i Sprawozdawczości Budżetowej Starostwa Powiatowego w Chodzieży, na podstawie rocznych sprawozdań budżetowych Powiatu Chodzieskiego.

Z porównania tych danych wynika, że w badanym okresie realizacja dochodów nie przebiegała równomiernie. Kształtowanie się wielkości wydatków również nie przybrało równomiernego tempa. Największa dynamika zmian miała miejsce w 2003 – 2004 r. w związku ze zmianą finansowania Komendy Powiatowej Policji i Powiatowego Inspektoratu Weterynarii. Natomiast w 2006 r. wydatki wzrosły o około 4.191 tys. zł, a dochody wzrosły o 505 tys. zł w porównaniu z 2005 rokiem.

W latach 2001 – 2004 oraz w roku 2006 i 2007 budżet powiatu zamknął się zaplanowanym wcześniej deficytem. W roku 2000 i 2005 suma dochodów przewyższała kwotę wydatków, a co za tym idzie budżet zamknął się w tych latach nadwyżką.

Bilans dochodów i wydatków powiatu w latach 2000 – 2007 ilustruje rysunek Nr 18.

Rysunek 18. Porównanie poziomu dochodów i wydatków z budżetu Powiatu Chodzieskiego (w tys. zł).

Źródło: Opracowanie Wydziału Planowania i Sprawozdawczości Budżetowej Starostwa Powiatowego w Chodzieży, na podstawie rocznych sprawozdań budżetowych Powiatu Chodzieskiego.

Na 2000 rok w budżecie powiatu zaplanowano deficyt w wysokości 327.987 zł, który planowano pokryć w całości nadwyżką z poprzedniego roku. W wyniku realizacji budżetu powstała nadwyżka budżetowa w wysokości 162.594 zł. Plan dochodów zrealizowano w 99,52 %, natomiast plan wydatków został wykonany w 97,71 %. Nadwyżka budżetu była spowodowana przekroczeniem planu dochodów z tytułu sprzedaży mienia powiatu oraz wpływu z tytułu czynszu za wynajem nieruchomości powiatowych (o ponad 22%). Na wynik ten wpływ miał również fakt, iż w stosunku do planu nie otrzymano od Wojewody dotacji celowej na zadania bieżące realizowane przez powiat (o 1,5 %) oraz nie otrzymano udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT o 10,1 %). Wydatków nie wykonano, ponieważ nie została wykorzystana planowana dotacja dla Zasadniczej Szkoły Zawodowej Przykładowej Porcelany i Porcelitu w Chodzieży z uwagi na jej likwidację oraz dla Prywatnej Policealnej Szkoły Zawodowej, z powodu mniejszej liczby uczniów. Nie zostały wykorzystane również wszystkie środki przeznaczone na wydatki bieżące w Starostwie, co pozwoliło zmniejszyć planowany niedobór środków na rachunku budżetowym.

Na 2001 rok budżet zaplanowano z równowagą dochodów i wydatków. Wskutek uchwał Rady i Zarządu, dotyczących zmian w budżecie, na koniec roku wydatki przewyższyły dochody o kwotę 762.581 zł. Powstały deficyt budżetowy planowano pokryć środkami z nadwyżki budżetowej z lat ubiegłych i z zaciągniętego kredytu z przeznaczeniem na budowę hali sportowej wielodyscyplinarnej przy ZSL-G w Ratajach (202.000 zł) oraz na zapłacenie pierwszej raty zakupu nieruchomości z przeznaczeniem dla Domu Dziecka w Szamocinie (70.000 zł). Głównymi czynnikami zwiększającymi sumę dochodów w porównaniu z 2000 rokiem były zwiększenia dotacji celowej z budżetu państwa na zadania zlecone powiatowi, dotacji na inwestycję w ramach kontraktu wojewódzkiego (na budowę hali sportowej w ZSL – G w Ratajach, kwota 120.000 zł) oraz dotacji celowej z Gminy Chodzież na zadania bieżące realizowane na podstawie podpisanego porozumienia (prowadzenie Gimnazjum) i na realizację

inwestycji w ZSL-G (100.000 zł). Do wzrostu wydatków przyczyniła się przede wszystkim konieczność wypłacenia zobowiązań, wynikających z nowelizacji Karty Nauczyciela, zwiększenie wydatków na drogi oraz wydatków bieżących zleconych powiatowi (składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz świadczenia dla osób nie objętych obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego - zadanie realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy oraz zwiększone wydatki na działalność Komendy Powiatowej Policji. Plan dochodów zrealizowano w 98,08 %, natomiast plan wydatków został wykonany w 96,89 %. Nie zrealizowano planu dochodów z tytułu wpływów ze sprzedaży nieruchomości zabudowanej (Karczewnik) i lokali mieszkalnych (przy ul. Karczewnik i Strzeleckiej), ze względu na brak nabywców oraz udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT - 89,9 % planu). Zrealizowany wynik finansowy był ujemny i wyniósł 402.119 zł.

Na 2002 rok zaplanowano niewielki deficyt budżetu, w wysokości 88.462 zł. Źródło pokrycia planowanego deficytu stanowiła nadwyżka z lat ubiegłych w kwocie 360.462 zł, którą jednocześnie zaplanowano na spłatę rat kredytu w kwocie 272.000 zł, zaciągniętego w poprzednim roku. Zmniejszenie dochodów i wydatków w stosunku do poprzedniego roku wynikało z dotacji celowej na zadania zlecone między innymi dla Komendy Powiatowej Policji, Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz świadczenia dla osób nie objętych obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego - zadanie realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy, a także fakt, że Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna została wyłączona ze struktur powiatu. W 2002 roku uzyskano większe dochody niż zaplanowano z opłat komunikacyjnych, ze sprzedaży nieruchomości oraz z najmu i dzierżawy w wyniku waloryzacji czynszów. Dochody powiatu zostały zrealizowane w 100,17 %, podczas gdy wydatki wykonano w 99,85 %. W konsekwencji odnotowano ujemny wynik finansowy budżetu w wysokości 2.185 zł.

W 2003 roku zaplanowano deficyt w wysokości 244.277 zł. Źródłem pokrycia deficytu miała być nadwyżka z lat ubiegłych w kwocie 86.277 zł i planowany kredyt w wysokości 158.000 zł, na realizację zadania pn. „Przebudowa – modernizacja drogi nr 413 Stróżewo – Prosna” przy współudziale środków z SAPARD. Plan dochodów zrealizowano w 98,80 %, przyczyną tego były mniejsze wpływy z tytułu opłat komunikacyjnych, udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT - 92,89 % planu) i nie otrzymano środków z funduszu przedakcesyjnego na inwestycję. Plan wydatków budżetowych zrealizowano w 97,87 %, nie zostały odprowadzone wszystkie środki z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne i podatek dochodowy od osób fizycznych od wynagrodzeń za miesiąc grudzień. Zaoszczędzone w ten sposób środki wpłynęły na podjęcie decyzji o nie zaciąganiu planowanego kredytu. Ostatecznie na koniec roku powstał deficyt budżetowy w wysokości 12.868 zł. Głównym czynnikiem zmniejszenia dochodów i wydatków w porównaniu do roku poprzedniego był fakt, że Powiatowy Inspektorat Weterynarii i Komenda Powiatowa Policji została wyłączona ze struktur powiatu.

Na 2004 rok zaplanowano deficyt w wysokości 1.708.409 zł, którego źródłem pokrycia miała być nadwyżka z lat ubiegłych 73.409 zł i przychody z tytułu zaciągnięcia kredytu w wysokości 2.124.000 zł. W wyniku realizacji budżetu powstał deficyt w wysokości 578.388 zł. Zaciągnięto kredyt w BZ WBK, tylko w wysokości 1.365.752 zł na modernizację dróg, na które zostały złożone wnioski o dofinansowanie z funduszy przedakcesyjnych. Głównym czynnikiem zwiększającym wielkość budżetu

jest ustawa z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, która określa nowy system finansowania – zwiększyła w znacznym stopniu udział powiatu we wpływach z podatku od osób fizycznych i prawnych, kosztem dotacji i subwencji. Dochody zostały zrealizowane w 101,38 %, podczas gdy wydatki wykonano w 97,44 %, w związku z tym uzyskano mniejszy deficyt niż zaplanowano tj. w wysokości 578.388 zł. Jednocześnie dokonano spłaty raty kredytu w kwocie 489.000 zł, w związku z czym zobowiązanie z tego tytułu na koniec roku wynosiło 876.752 zł.

Planowany budżet na 2005 rok wykazywał deficyt w kwocie 1.002.271 zł. Z dochodów budżetu kwotę w wysokości 876.752 zł zaplanowano na spłatę kredytu bankowego zaciągniętego w 2004 roku. Źródłem planowanego faktycznego deficytu w wysokości 1.879.023 zł miał być kredyt długoterminowy na realizację zadań inwestycyjnych i remontowych w kwocie 1.507.250 zł oraz nadwyżka z lat ubiegłych w kwocie 371.773 zł. W wyniku realizacji budżetu za 2005 rok, powstała nadwyżka w wysokości 371.979 zł oraz dokonano spłaty kredytu zaciągniętego w latach poprzednich w kwocie 867.752 zł. Uruchomiono kredyt długoterminowy w wysokości 1.497.550 zł, nie wydatkowano środków z nadwyżki budżetowej z lat ubiegłych.

Na koniec 2005 roku zadłużenie Powiatu Chodzieskiego wynosiło 1.497.550 zł, co stanowi 4,78 % w stosunku do dochodów. Plan dochodów zrealizowano w 101,34 %, podczas gdy wydatki wykonano w 96,99 % planu, głównie w skutek niewykorzystania sumy przeznaczonej na obsługę długu oraz z tytułu udzielenia poręczenia dla SP ZOZ. Głównym powodem wzrostu dochodów i wydatków w porównaniu do roku poprzedniego był fakt włączenia środków specjalnych do budżetu. Dochody wzrosły w porównaniu do 2004 roku o 12,14 %, głównym czynnikiem było zwiększenie udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych, wpływy z opłat komunikacyjnych i część oświatowa subwencji ogólnej. Na uwagę zasługuje fakt, iż po raz pierwszy były większe wpływy z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT 103,70 % planu) oraz udziału w podatku dochodowym od osób prawnych (CIT 132,00 % planu).

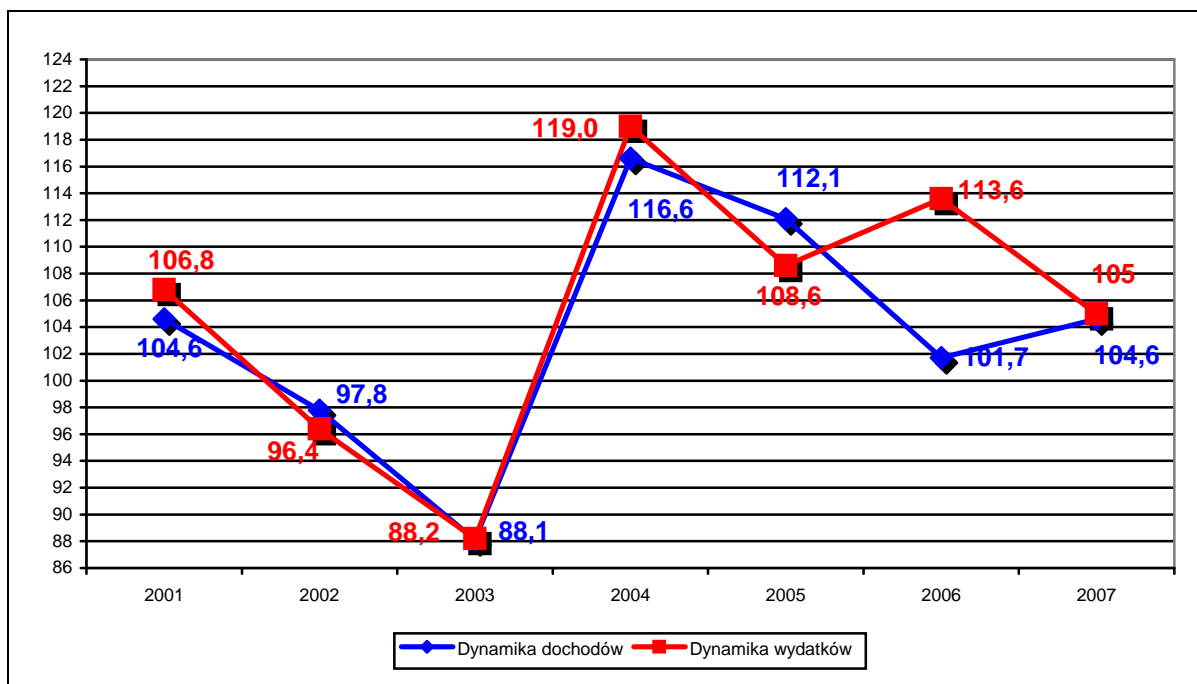
Uchwalony budżet na 2006 rok przewidywał realizację dochodów w wysokości 31.745.038 zł i wydatków w wysokości 36.478.322 zł. Planowanym źródłem pokrycia deficytu w wysokości 4.733.284 zł miał być kredyt długoterminowy, wolne środki oraz nadwyżka z lat ubiegłych. Zaplanowano również spłatę kredytu bankowego zaciągniętego w latach poprzednich w wysokości 600.000 zł. W wyniku realizacji budżetu osiągnięto dochody w łącznej kwocie 31.856.764 zł, co stanowiło 100,35 % zaplanowanej kwoty. W stosunku do roku poprzedniego wykonane dochody ogółem były wyższe o 1,61 %. Łączna kwota wydatków powiatu wyniosła w 35.171.272 zł, co stanowiło 96,42% kwoty wydatków planowanych. W stosunku do roku poprzedniego kwota wydatków zrealizowanych ogółem była wyższa o 13,53%. Struktura wykonanych wydatków wykazuje, że wydatki majątkowe stanowiły 16,59% ogółu wydatków i były wyższe w porównaniu do 2005 roku o 5,53%. W 2006 roku budżet zamknął się zbiorczo deficytem w kwocie 3.314.508 zł, którego źródłem pokrycia był zaciągnięty kredyt długoterminowy. Na koniec roku zadłużenie Powiatu Chodzieskiego wyniosło 4.822.735 zł, tj. 15,14% w stosunku do wykonanych dochodów. W porównaniu do 2005 roku nominalne zadłużenie w 2006 roku było wyższe o 10,36%.

Budżet powiatu w 2007 r. przewidywał realizację dochodów w wysokości 32.973.010 zł, które zostały wykonane w kwocie 33.308.677 zł, co stanowiło 101,02% planu. Natomiast plan wydatków przewidywał realizację w wysokości 37.478.591 zł, które wykonano w kwocie 36.912.431 zł, tj. 98,49% planu. Budżet na koniec roku wykazał deficyt w wysokości 3.603.754 zł. Na rok budżetowy 2007 zaplanowano przychody ogółem w kwocie 5.180.621 zł, wykonano w kwocie 5.176.399,11 zł, tj. 99,92% planu. Kwotę przychodów stanowiły:

- przychody z kredytów zaciągniętych w 2007 roku w łącznej wysokości 3.801.172 zł, tj. 99,81% planu, które przeznaczone zostały na finansowanie wydatków nie znajdujących pokrycia w dochodach budżetowych powiatu (finansowanie inwestycji),
 - nadwyżka z lat ubiegłych w kwocie 446.306,26 zł, tj. 100% planu,
 - wolne środki jako nadwyżka środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu powiatu wynikających z rozliczeń kredytów i pożyczek z lat ubiegłych w kwocie 928.920,85 zł, tj. 100% planu.
- W budżecie zaplanowano i zrealizowano spłatę kredytów zaciągniętych w poprzednich latach w kwocie 675.040 zł

Dynamika dochodów i wydatków powiatu, czyli ich procentowa zmiana w stosunku do poprzedniego roku, została przedstawiona na poniższym rysunku, w ujęciu nominalnym dzięki temu można obiektywnie stwierdzić, czy dochody i wydatki w poszczególnych latach były faktycznie wyższe, czy też niższe niż w poprzednich latach.

Rysunek 19. Dynamika dochodów i wydatków (rok poprzedni = 100).

Źródło: Opracowanie Wydziału Planowania i Sprawozdawczości Budżetowej Starostwa Powiatowego w Chodzieży, na podstawie rocznych sprawozdań budżetowych Powiatu Chodzieskiego.

Z rysunku wynika, że dla budżetu Powiatu Chodzieskiego najgorszy był rok 2003, odnotowano wtedy spadek dochodów o 9,7 % a wydatki spadły o 8,2 %. W 2004 roku zarówno dochody, jak i wydatki znacznie wzrosły, nominalny wzrost dochodów wynosił 28,5 % a wydatków 30,8 %. W 2005 roku

dynamika wzrostu uległa znacznemu zmniejszeniu, nastąpił spadek dochodów o 4,5 %, a wydatków o 10,4 %. Porównując tempo zmian dochodów i wydatków budżetowych, można zauważyć, iż dynamika ta praktycznie w każdym roku budżetowym jest porównywalna, przy czym nieznacznie większe zmiany mają miejsce w przypadku wydatków budżetowych. W latach 2000 – 2005 równocześnie z ciągłą zmianą sumy dochodów budżetowych udało się uniknąć gwałtownego wzrostu wydatków i nie pojawiły się większe kłopoty z równoważeniem budżetu. W 2006 roku jednak zauważamy spadek dynamiki dochodów o 10,4 %, natomiast wzrost dynamiki wydatków o 5,0 % w stosunku do poprzedniego roku. W 2007 roku nastąpił wzrost dynamiki dochodów o 2,9 % i spadek dynamiki wydatków o 8,6 % .

2. Analiza struktury dochodów.

Dla potrzeb dokonania analizy zmian zachodzących w strukturze dochodów należy porównać kształtowanie się dochodów w rozbiciu na działy klasyfikacji budżetowej, w poszczególnych latach badanego okresu. Porównanie takie przedstawia tabela Nr 21.

Tabela 21. Struktura dochodów wg działów klasyfikacji budżetowej (w tys. zł.)

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Rolnictwo i łowiectwo	493	244	324	156	67	45	98	2
Leśnictwo	19	20	16	108	136	141	142	153
Przetwórstwo przemysłowe	0	0	37	0	0	0	0	0
Transport i łączność	3	47	154	130	161	858	560	337
Turystyka	0	1	1	0	0	0	0	0
Gospodarka mieszkaniowa	518	295	464	569	236	201	238	371
Działalność usługowa	222	116	154	174	227	213	304	344
Administracja publiczna	1 211	1 405	2 222	162	208	169	158	137
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej	0	0	14	0	0	0	15	0
Bezpieczeństwo publiczne	5 010	5 506	5 194	1 502	1 742	1 839	1 850	2 228
Dochody od osób prawnych i fizycznych	314	297	298	1 544	6 795	8 434	6 891	8 021
Różne rozliczenia	11 075	11 502	11 868	13 088	13 412	13 880	14 644	14 591
Oświata i wychowanie	351	582	422	622	187	489	1 003	816
Szkolnictwo wyższe	0	0	0	0	11	69	77	54
Ochrona zdrowia	1 714	2 202	540	455	497	587	670	629
Pomoc społeczna	4 962	4 856	4 760	4 713	4 024	3 483	3 726	4 441
Polityka społeczna	651	653	620	650	98	414	576	442
Edukacyjna opieka wychowawcza	45	97	111	96	156	530	905	743
Dochody ogółem	26 588	27 823	27 199	23 969	27 957	31 352	31 857	33 309

Źródło: Dane Wydziału Planowania i Sprawozdawczości Budżetowej Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

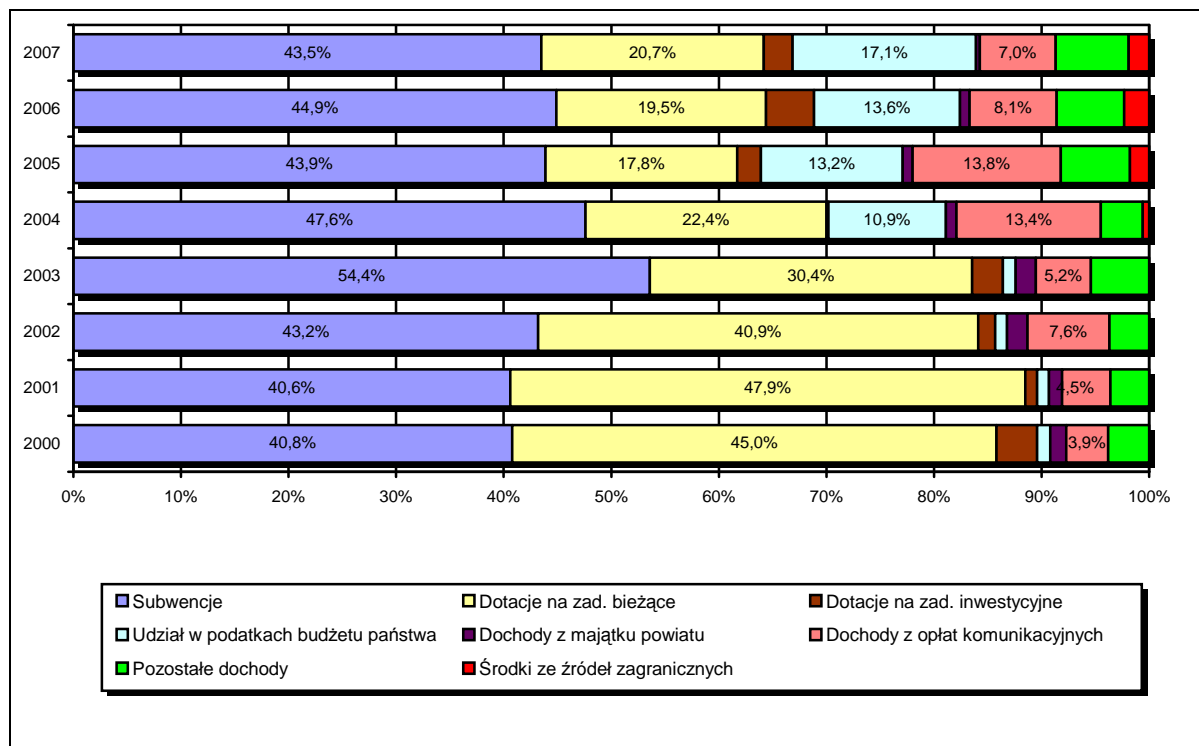
Z powyższego zestawienia wynika, że zdecydowany wpływ na nierównomierne kształtowanie się wielkości dochodów w poszczególnych latach miały takie zjawiska finansowe, jak:

- 1) do roku 2002 w dziale „administracja publiczna” były uzyskiwane kwoty dochodów z tytułu opłat komunikacyjnych a od 2003 roku w dziale „dochody od osób prawnych i fizycznych,
- 2) od roku 2003 w dziale „bezpieczeństwo publiczne” dochody są mniejsze ponieważ powiat zaprzestał finansować (ze względu na zmiany strukturalne) Powiatową Komendę Policji i Powiatowego Inspektoratu Weterynarii,
- 3) w 2001 roku zauważalny jest znaczny wzrost w dziale „ochrona zdrowia”, który dotyczył realizacji zadań z zakresu administracji rządowej związanej z opłacaniem składki na ubezpieczenie zdrowotne za bezrobotnych bez prawa do zasiłków.

Największym jednak źródłem dochodów powiatu są subwencje z budżetu państwa, sklasyfikowane w dziale „różne rozliczenia”. Zdecydowany wpływ na kształtowanie się wielkości dochodów ogółem samorządu miały również dotacje z budżetu państwa na realizację zadań w zakresie bezpieczeństwa publicznego, pomocy społecznej, oraz ochrony zdrowia oraz dochody sklasyfikowane w dziale „dochody od osób prawnych i fizycznych...”

Analizując sytuację finansową, należy zwrócić uwagę na system zasilania finansowego powiatu, a zwłaszcza na poszczególne kategorie dochodowe. Z punktu widzenia konstrukcji systemu dochodów istotnym wydaje się przede wszystkim udział w strukturze poszczególnych źródeł dochodów, co przedstawia rysunek 20.

Jak wynika z poniższych danych, udziały poszczególnych komponentów różnią się od siebie w sposób znaczący, ale też ulegają istotnym zmianom. Należy zwrócić uwagę na dysproporcję, która występuje pomiędzy subwencją (od 40,8 % do 54,4 %), dotacją na zadania bieżące (od 17,80 % do 47,9 %) a pozostałymi dochodami, które powinny mieć zasadniczo charakter uzupełniający. Sytuacja taka jest jednakże standardem w odniesieniu do średniego szczebla polskiego samorządu.

Rysunek 20. Udziały poszczególnych składników w ogólnych dochodach Powiatu Chodzieskiego.

Źródło: Opracowanie Wydziału Planowania i Sprawozdawczości Budżetowej Starostwa Powiatowego w Chodzieży, na podstawie rocznych sprawozdań budżetowych Powiatu Chodzieskiego.

Jeżeli przyjmujemy udział dochodów własnych w dochodach globalnych za wskaźnik samodzielności danej jednostki samorządu – sytuacja powiatu Chodzieskiego wskazuje na stosunkowo znikomy poziom tej samodzielności. Z punktu widzenia idei samorządu taka sytuacja wydaje się niedopuszczalna. Kwestionuje między innymi ratyfikowane przez Polskę zapisy Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego stanowiące wyrażnie – jak powinna wyglądać struktura dochodów jednostek samorządowych.

Obserwując zmiany jakie dokonują się w okresie 2000 – 2007 w zakresie dochodów własnych, trudno wskazać jakąkolwiek tendencję. Okres ten charakteryzuje się na przemian wzrostem i spadkiem wielkości udziałów własnych w powiatowych dochodach globalnych. Jednym z elementów tworzących kategorię dochodów własnych, będącym jednym – w przypadku powiatów – źródłem dochodów o charakterze podatkowym jest udział w podatku dochodowym od osób fizycznych a od 2004 roku także od osób prawnych. Wpływy te stanowią niewielką część dochodów własnych, co oznacza iż, udział dochodów o charakterze podatkowym w strukturze dochodów Powiatu Chodzieskiego na przestrzeni analizowanych lat kształtuje się na poziomie od 1,1 do 17,05 %. Na wielkość dochodów własnych oprócz wpływów z tytułu podatków w/w mają przede wszystkim takie elementy jak wpływy z opłat komunikacyjnych, dochody z majątku powiatu, odsetki od środków finansowych powiatu zgromadzonych na rachunkach bankowych oraz wpływy z usług – pochodzące w przeważającej mierze z opłat za pobyt w Domu Pomocy Społecznej.

Obserwując natomiast zmiany, jakie miały miejsce w zakresie transferów zewnętrznych, zauważyć należy, iż w odniesieniu do subwencji ogólnej można mówić o wyraźnej tendencji wzrostowej do 2003 roku, w 2004 i 2005 roku tendencji spadkowej, w roku 2006 minimalnej tendencji wzrostowej, a w 2007

minimalnej tendencji spadkowej. Natomiast w odniesieniu do dotacji celowych można mówić o tendencji spadkowej.

Z punktu widzenia samodzielności finansowej ograniczenie dochodów o charakterze dotacyjnym postrzegane może być przede wszystkim jako przejaw wzrostu tej samodzielności. Z drugiej strony trzeba jednakże mieć na uwadze, iż wielkość dotacji celowych, które zasadniczo przyznawane są na zasadzie uznaniowości świadczyć może również o zdolnościach do pozyskiwania dodatkowych środków.

3. Analiza struktury wydatków.

Poniższa tabela przedstawia kształtowanie się wydatków powiatu chodzieskiego w rozbiciu na działy klasyfikacji budżetowej.

Z danych zawartych w poniższej tabeli wynika, że najwięcej samorząd wydaje na oświatę i wychowanie – razem 95.660 tys. zł (łącznie z „edukacyjną opieką wychowawczą”), co stanowi 40,3 % ogółu wydatków. Fakt ten jest również potwierdzony poprzez dane dotyczące dochodów – subwencja oświatowa jest największym źródłem dochodów powiatu.

Kolejnymi sferami działalności, na które powiat przeznaczają duże środki finansowe są pomoc społeczna, administracja publiczna, transport i łączność oraz bezpieczeństwo publiczne.

Tabela 22. Struktura wydatków (w tys. zł).

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Rolnictwo i łowiectwo	487	243	324	156	79	58	94	0
Leśnictwo	19	20	16	108	151	158	159	167
Przetwórstwo przemysłowe	0	0	37	20	2	1	2	9
Transport i łączność	1 000	1 295	1 350	1 458	2 562	1 570	3 225	2 70 5
Turystyka	16	33	15	15	49	16	8	9
Gospodarka mieszkaniowa	36	172	161	426	479	287	442	120
Działalność usługowa	222	116	154	175	227	223	303	344
Administracja publiczna	3 526	3 578	3 560	3 496	4 512	4 575	4 781	3 978
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej	0	0	14	0	0	0	15	0
Obrona narodowa	0	0	0	0	0	0	0	0
Bezpieczeństwo publiczne	5 068	5 718	5 223	1 572	1 875	1 941	2 011	2 287
Dochody od osób prawnych i fizycznych	0	0	0	0	0	0	0	1 037
Obsługa długu publicznego	0	0	19	0	37	14	61	212
Różne rozliczenia	0	11	0	0	0	0	0	0
Oświata i wychowanie	7 313	8 056	9 159	9 202	10 337	12 626	12 866	14 449
Szkolnictwo wyższe	0	0	0	0	12	69	78	54
Ochrona zdrowia	1 773	2 459	540	455	599	1 066	1 419	1 089
Pomoc społeczna	5	4	4	5	5	5	6	6

	122	548	859	059	322	964	267	965
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	652	679	638	666	677	707	1 227	1 272
Edukacyjna opieka wychowawcza	1 017	1 124	1 082	1 085	1 468	1 616	2 134	2 126
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	158	113	44	75	123	65	68	74
Kultura fizyczna i sport	16	60	6	14	24	24	11	16
Wydatki ogółem	26 425	28 225	27 201	23 982	28 535	30 980	35 171	36 913

Źródło: Dane Wydziału Planowania i Sprawozdawczości Budżetowej Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

Szczególne znaczenie dla pełnej oceny sytuacji finansowej powiatu pod kątem potencjalnych możliwości inwestycyjnych ma analiza porównawcza wydatków majątkowych do wydatków ogółem. Porównanie takie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23. Struktura wydatków (w zł)

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1. Wydatki ogółem	26 424 977	28 225 038	27 201 152	23 982 347	28 535 447	30 979 875	35 171 272	36 912 431
2. Wydatki majątkowe	2 110 451	1 573 241	1 918 453	1 842 684	3 353 999	3 478 000	5 970 996	6 197 473
3. 2:1 %	7,99	5,57	7,05	7,68	11,75	11,23	16,98	16,79
4. Wydatki bieżące	24 314 526	26 651 797	25 282 699	22 139 663	25 181 393	27 501 875	29 200 276	30 714 958
5. Dochody ogółem	26 587 571	27 822 919	27 198 967	23 969 479	27 957 059	31 351 854	31 856 764	33 308 677
6. 4:5 %	91,45	95,79	92,95	92,37	90,07	87,72	91,66	92,21

Źródło: Dane Wydziału Planowania i Sprawozdawczości Budżetowej Starostwa Powiatowego w Chodzieży

W poszczególnych latach badanego okresu udział wydatków majątkowych nie kształtował się równomiernie. W latach 2000 – 2003 wyniósł od 5,57 do 7,99 %, natomiast w latach 2004 – 2006 znacznie wzrósł do poziomu 16,98 %, a w 2007 r. nastąpił minimalny spadek do poziomu 16,79%.

Największą pozycją w wydatkach z budżetu Powiatu jest fundusz płac wraz z pochodnymi. Wydatki na wynagrodzenia i pochodne na przestrzeni analizowanych lat kształtują się na poziomie od 49,6 % do 60,9 % ogółu wydatków.

Wydatki inwestycyjne stanowiły w całości wydatków nie znaczącą - bo sięgającą max do 16,98 % część. Ta struktura wydatków jest raczej nietypowa dla średniego szczebla samorządu w Polsce, w przypadku którego wydatki majątkowe stanowią z reguły kilka procent wydatków globalnych. Należy podkreślić, że większość zadań bieżących ma charakter obligatoryjny, w związku z tym wydatki majątkowe możliwe są do podjęcia dopiero wtedy, gdy pozwala na to sytuacja finansowa powiatu. Jednak analiza danych uwidacznia coraz większy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w analizowanym okresie. Wydatki inwestycyjne w latach 2000 - 2007 wzrosły o 8,8 %, czyli wykazują ciągłą tendencję wzrostową.

Odnosząc się do problematyki podjęcia przez powiat chodzieski realizacji szerszego zakresu zadań, które wynikają między innymi ze Strategii Rozwoju oraz Planu Rozwoju Lokalnego, wydaje się wskazanym dążenie do pozyskania jak największych środków spoza budżetu. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż rzeczywista elastyczność środków budżetowych ograniczona jest w rzeczywistości do niewielkiej części dochodów budżetowych (stosunkowo niski udział dochodów własnych, znaczący udział dotacji celowych). Stąd pozyskanie środków zewnętrznych zawsze będzie dla tego budżetu korzystne.

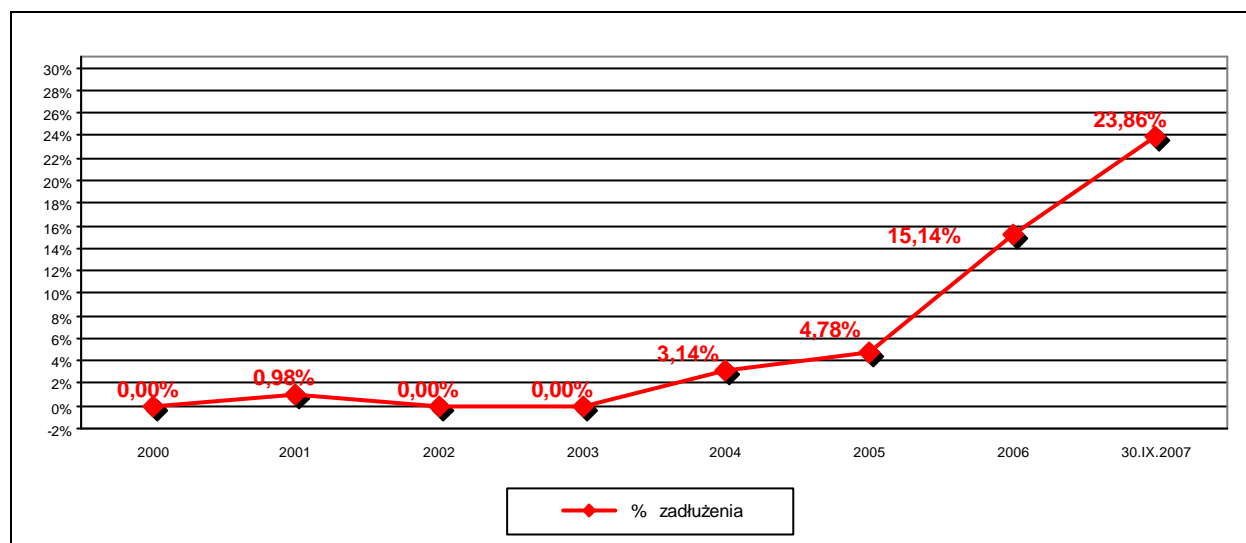
Warto zauważyć, iż wyodrębnione w ramach prac do Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Chodzieskiego i Wieloletniego Programu Inwestycyjnego zadania różnią się od siebie często nie tylko charakterem i rozmiarem, ale przede wszystkim – co wydaje się najbardziej istotne – różnym zapotrzebowaniem na środki finansowe.

Do zwiększenia środków przeznaczonych na inwestycje w powiecie przyczynić się może zaciągnięcie kredytu, uzyskanie dodatkowych dotacji, wyemitowanie obligacji powiatowych, zaangażowanie środków inwestorów z zewnątrz lub podjęcie wspólnych inwestycji z gminami.

Podstawową formą finansowania inwestycji z tytułu środków zwrotnych są kredyty, które są spłacane przez wiele lat. Przy czym łączna kwota przypadająca do spłaty w danym roku rat długoterminowych kredytów i pożyczek oraz potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez JST poręczeń wraz z należnymi w danym roku odsetkami, nie może przekroczyć 15 % planowanych na dany rok budżetowy dochodów. Jeżeli ogłoszona przez Ministra Finansów wartość relacji długu publicznego do PKB (Produkt Krajowy Brutto) zawiera się w przedziale od 55 % do 60 %, to w/w kwota nie może przekroczyć 12 % planowanych dochodów. Można wysnuć tezę, że limity zawarte w ustawie o finansach publicznych mają wyłącznie charakter prawny i ich spełnienie przez jednostkę samorządu terytorialnego nie może świadczyć o posiadaniu zdolności kredytowej.

Zadłużenie powiatu chodzieskiego w latach 2000 – 2007 zostało przedstawione na poniższym rysunku.

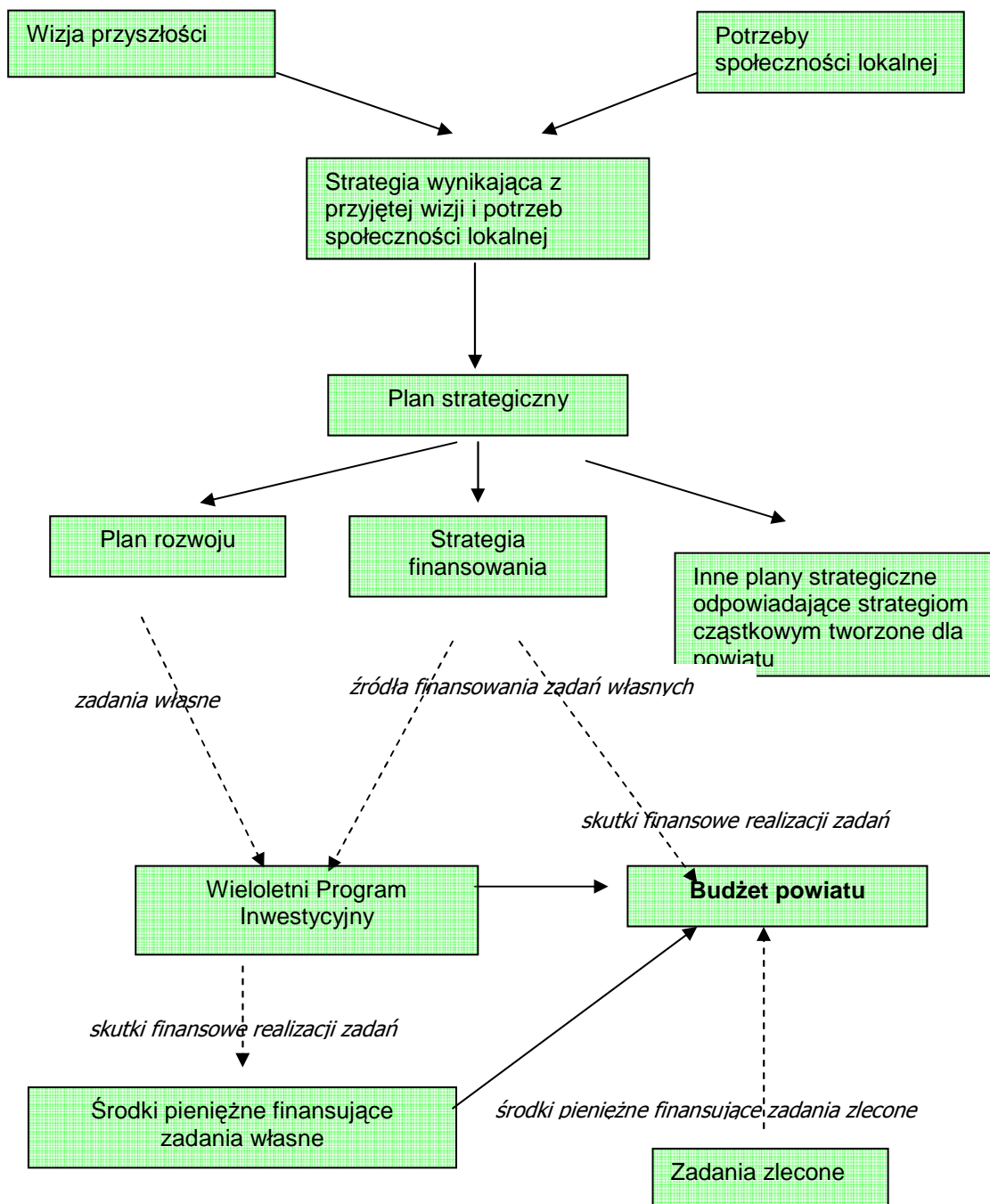
Rysunek 21. Kwota zadłużenia w stosunku do dochodów.

Źródło: Opracowanie Wydziału Planowania i Sprawozdawczości Budżetowej Starostwa Powiatowego w Chodzieży

Finanse samorządowe powinny charakteryzować się wzrostem ich efektywności i racjonalności zmierzających do zwiększenia gospodarności środkami publicznymi oraz umożliwić realizację zadań postawionych przed jednostką samorządu terytorialnego. Zmiany wymaga odejście od funkcjonowania w układzie operacyjnym, a przejście do wymiaru strategicznego, którego istotą jest kreowanie strategii rozwojowej, której integralną częścią jest wieloletni plan inwestycyjny, uwzględniający zadania inwestycyjne i plany rozwojowe (zależności te przedstawia rysunek 22)

Rysunek 22. Zależność między budżetem a strategią i wieloletnim planem inwestycyjnym (w tym finansowanie).

Źródło: B. Filipiak, Kierunki zarządzania finansami w jednostkach samorządu terytorialnego a problemy utrzymania płynności finansowej, *Finanse Komunalne* 2004, nr 3, s. 34.

4. Projekcja wolnych środków na inwestycje w latach 2009 – 2013

Jednostki samorządu terytorialnego należą do specyficznych podmiotów. Współdziałają z państwem w realizacji zadań publicznych, mających charakter administracyjny oraz społeczno – socjalny, w zakresie przekazywanym lub zleconym przez państwo. Samorząd terytorialny prowadzi także działalność w sferze gospodarczej – realizuje inwestycje. Zadania publiczne finansowane są głównie ze środków przekazanych z budżetu centralnego. Zadania gospodarcze, podejmowane z własnej inicjatywy, zwykle finansowane są z dochodów własnych, wolnych środków oraz nadwyżki budżetowej z lat ubiegłych, ewentualnych dotacji celowych oraz z zewnętrznych źródeł finansowania: zwrotnych (np. kredyty, pożyczki) lub bezzwrotnych (np. środki z budżetu Unii Europejskiej i budżetu państwa).

Dla celów niniejszej prognozy kategorię „wolnych środków” przyjęto jako algorytm: dochody ogółem + przychody (własne: nadwyżka i wolne środki z lat poprzednich) – wydatki bieżące (bez obsługi długu) – wydatki na obsługę długu. Wysokość tej kwoty wskazuje na zdolność powiatu do samodzielnego regulowania zobowiązań z zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz na zdolność do samodzielnego finansowania inwestycji.

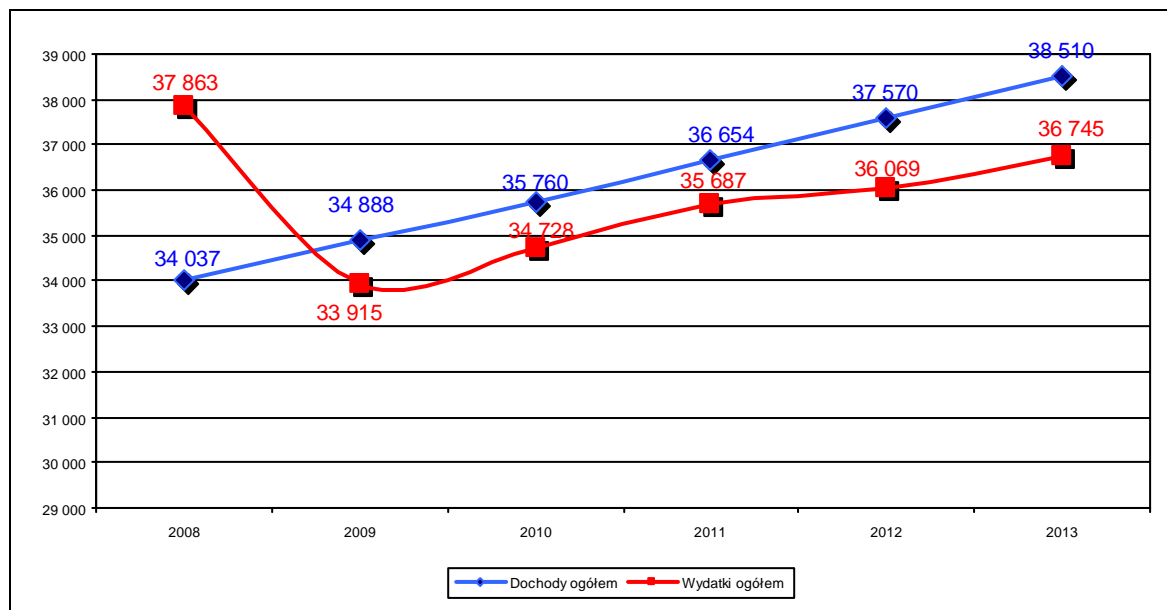
Prognozę kształtowania się wielkości tych środków w latach 2008 – 2013 sporządzono uwzględniając trendy i kierunki rozwoju makro i mikroekonomicznego. Niniejsza prognoza została oparta o najbardziej aktualne wyniki finansowe, odpowiednio modyfikowane o wskaźniki przewidywanej inflacji, wzrostu gospodarczego, czy też inne, definiowane indywidualnie dla poszczególnych kategorii. Według prognoz makroekonomicznych przewidywanych w Narodowym Planie Rozwoju na lata 2007- 2013 inflacja wzrastać będzie z poziomu 2,3 % (wstępne założenie Rządu do prac nad projektem ustawy budżetowej na 2008 r.) do poziomu 2,7 % w 2013 roku. Natomiast wzrost PKB przewidywany jest na jednakowym poziomie 5,5 % rocznie.

Prognozę sporządzono w oparciu o następujące dane i założenia:

- za wielkości bazowe przyjęto plan finansowy budżetu powiatu z dnia 25 kwietnia 2008 r.
- przyjęto wskaźnik wzrostu dochodów – 102,5 %; należy tu zaznaczyć, że łączna wielkość dochodów, uwzględniając procentowy udział dotacji, subwencji i udziałów w podatkach dochodowych, zależna jest głównie od naczelnich organów państwa tworzących i zmieniających finansowy samorządów, a także od sytuacji gospodarczej kraju, która ma wpływa na decyzje ekonomiczne organów państwa oraz na wielkości pozostałych dochodów, w przypadku prognozy nigdy nie można wykluczyć zdarzeń niespodziewanych, które mogą zmienić przebieg pewnych procesów gospodarczych,
- wysokość wydatków na obsługę długu publicznego oraz kwoty planowanych do zaciągnięcia kredytów i spłat kapitału przyjęto zgodnie z „Prognozą spłaty długu Powiatu Chodzieskiego” –będącej załącznikiem do Uzasadnienia do Uchwały Nr XVIII/139/08 Rady Powiatu Chodzieskiego z dnia 25 kwietnia 2008 r. w sprawie zaciągnięcia kredytu długoterminowego,
- przyjęto wzrost wydatków bieżących - 102 % (wydatki bieżące 2008 r. – 33.134.440 zł)

Na podstawie przyjętych założeń powstała prognoza dochodów i wydatków powiatu chodzieskiego na lata 2009 – 2013. Dla przejrzystości i ciągłości w prezentowanych w tabelach i rysunkach uwzględniono również dane z 2008 roku (plan na dzień 25 kwietnia br).

Rysunek 23. Porównanie poziomu dochodów i wydatków budżetu Powiatu Chodzieskiego (w tys. zł)

Źródło: Opracowanie Wydziału Planowania i Sprawozdawczości Budżetowej Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

Na podstawie danych historycznych opracowane zostały powyższe założenia odnośnie kształtowania się poszczególnych kategorii dochodów i wydatków budżetowych w kolejnych latach, w efekcie czego można obliczyć wartość tzw. „wolnych środków”.

Dochody

- + Przychody z tytułu nadwyżki z lat poprzednich
- Wydatki bieżące (łącznie z obsługą zadłużenia)
- = **WOLNE ŚRODKI**

Tabela 24. Projekcja wolnych środków powiatu (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	Plan po zmianach ¹⁾			prognoza wykonania ²⁾		
1. Dochody ogółem	34 037	34 888	35 760	36 654	37 570	38 510
2. Przychody (nadwyżka i wolne środki)	898	0	0	0	0	0
3. Wydatki bieżące (bez obsługi długu)	32 586	33 238	33 902	34 581	35 272	35 977
4. Wydatki na obsługę długu ³⁾	548	677	826	836	797	768
Wolne środki (1+2-3-4)	1 801	973	1 032	1 237	1 501	1 765

1) Uchwała Nr XVIII/136/08 Rady Powiatu Chodzieskiego z dnia 25 kwietnia w sprawie zmiany budżetu Powiatu Chodzieskiego na 2008 rok,

- 2) wzrost dochodów o 2,5 %, wzrost wydatków bieżących o 2 % od wysokości planu dochodów i wydatków budżetu powiatu z dnia 25 kwietnia r.,
 3) na podstawie Prognozy spłaty długu Powiatu Chodzieskiego z dnia 25 kwietnia 2008 roku.

Źródło: Dane Wydziału Planowania i Sprawozdawczości Budżetowej Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

Wolne środki to część budżetu, która może zostać wykorzystana na spłatę zaciągniętych przez powiat kredytów, natomiast pozostała część może być wykorzystana na finansowanie inwestycji, co przedstawia tabela 25.

Oceniając uzyskane wyniki w wierszu „wolne środki” można stwierdzić, że powiat posiada pewien potencjał finansowy, wykazujący tendencję rosnącą, od kwoty 1.801 tys. zł w 2008 roku do kwoty 1.765 tys. zł w 2013 roku. Jednakże zostanie on ograniczony przez konieczność spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Różnica „wolnych środków” i spłat zaciągniętych wcześniej kredytów wskazuje na wielkość środków możliwych do wydatkowania przez powiat na inwestycje w danym roku. Wartość ta została określona jako „wolne środki na inwestycje” w poniższej tabeli.

Wolne Środki
 – spłata zaciągniętych zobowiązań
 = **WOLNE ŚRODKI NA INWESTYCJE**

Tabela 25. Projekcja wolnych środków na inwestycje (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	plan po zmianach ¹⁾	prognoza wykonania ²⁾				
1. Wolne środki	1 801	973	1032	1 237	1 501	1 765
2. Spłata zaciągniętych zobowiązań ³⁾	575	700	720	680	690	726
3. Wolne środki na inwestycje (1-2)	1 226	273	312	557	811	1 039

1) Uchwała Nr XVIII/136/08 Rady Powiatu Chodzieskiego z dnia 25 kwietnia w sprawie zmiany budżetu Powiatu Chodzieskiego na 2008 rok,

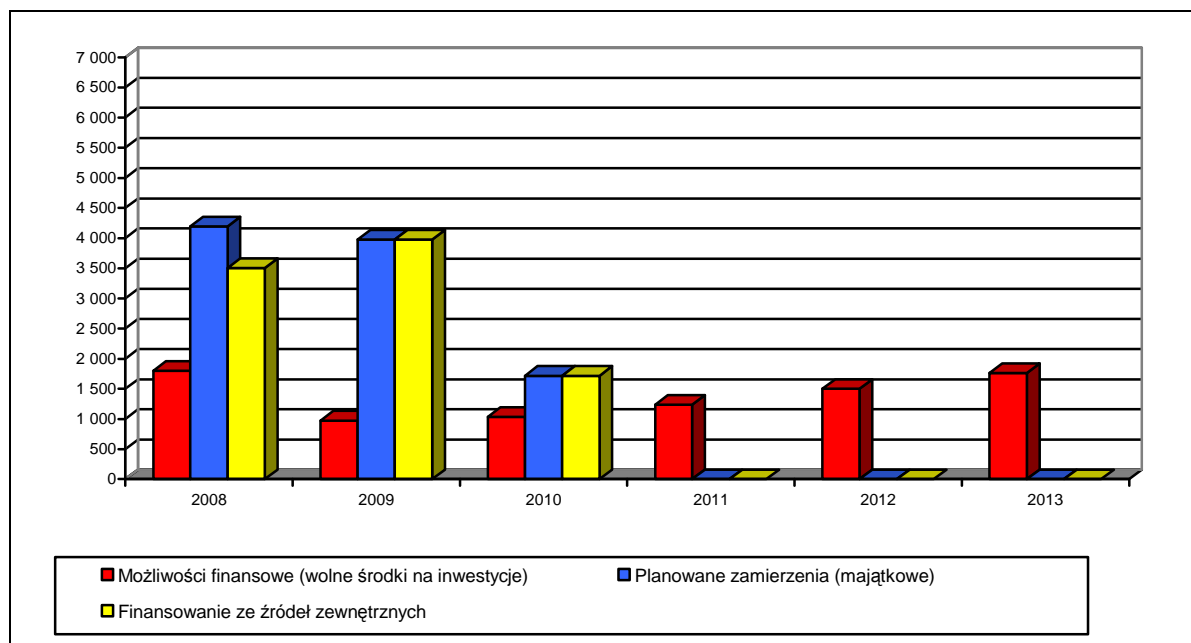
2) wzrost dochodów o 2,5 %, wzrost wydatków bieżących o 2 % od wysokości planu dochodów i wydatków budżetu powiatu z dnia 25 kwietnia roku,

3) na podstawie Prognozy spłaty długu Powiatu Chodzieskiego z dnia 25 kwietnia 2008 roku.

Źródło: Dane Wydziału Planowania i Sprawozdawczości Budżetowej Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

Kategoria ta wskazuje czy samorząd dysponuje wystarczającą ilością własnych środków na sfinansowanie zaplanowanych inwestycji, z uwzględnieniem konieczności spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Wartość ta określa maksymalną kwotę, jaką powiat może przeznaczyć w kolejnych latach na realizację programu inwestycyjnego ze środków własnych.

Rysunek 24. Wolne środki na inwestycje w porównaniu z planowanymi zamierzeniami oraz finansowaniem ze źródeł zewnętrznych (w tys. zł)

Źródło: Opracowanie Wydziału Planowania i Sprawozdawczości Budżetowej Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

Powiat może realizować program inwestycyjny, przekraczający tę wartość, korzystając z zewnętrznych źródeł finansowania. Możliwości inwestycyjne powiatu oraz źródła ich finansowania przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 26. Projekcja możliwości inwestycyjnych (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	plan po zmianach ¹⁾	prognoza wykonania ²⁾				
1. Wolne środki	1 801	973	1 032	1 237	1 501	1 765
2. Spłata zaciągniętych zobowiązań ³⁾	575	700	720	680	690	726
3. Inwestycje zaplanowane	4 192	3 975	1 719	0	0	0
4. Możliwości inwestycyjne (1-2-3)	-2 966	- 3 702	- 1 407	557	811	1 039
5. Finansowanie z kredytu	3 504	3 975	1 719	0	0	0

1) Uchwała Nr XVIII/136/08 Rady Powiatu Chodzieskiego z dnia 25 kwietnia w sprawie zmiany budżetu Powiatu Chodzieskiego na 2008 rok,

2) wzrost dochodów o 2,5 %, wzrost wydatków bieżących o 2 % od wysokości planu dochodów i wydatków budżetu powiatu z dnia 25 kwietnia roku,

3) na podstawie Prognozy spłaty długu Powiatu Chodzieskiego z dnia 25 kwietnia 2008 roku.

Źródło: Dane Wydziału Planowania i Sprawozdawczości Budżetowej Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

Z zaprezentowanych obliczeń wynika, iż w latach 2008 – 2010 powiat chodzieski nie zrealizuje zaplanowanych inwestycji wyłącznie ze środków własnych, lecz konieczne będzie dofinansowanie uzyskane z zewnętrznych źródeł. Od roku 2011 możliwości inwestycyjne kształtować się będą w przedziale od 557 tys. zł do 1.039 tys. zł w 2013 roku.

Inwestycje stanowią znaczną część wydatków majątkowych. Kwotę, którą powiat może przeznaczyć na realizację planowanych zamierzeń (wydatków majątkowych) określana jest przez wielkość jego możliwości finansowych. Wydatki majątkowe (w tym inwestycyjne) mogą być finansowane ze środków własnych powiatu, bądź też ze źródeł zewnętrznych. Możliwości finansowe powiatu przedstawia poniższa tabela.

Tabela 27. Projekcja możliwości finansowych (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	plan po zmianach ¹⁾	prognoza wykonania ²⁾				
1. Wolne środki	1 801	973	1032	1 237	1 501	1 765
2. Spłata zaciągniętych zobowiązań ³⁾	575	700	720	680	690	726
3. Planowane zamierzenia (wydatki majątkowe)	4 728	3 975	1 719	0	0	0
4. Możliwości finansowe (1-2-3)	-3 504	- 3 702	- 1 407	557	811	1 039
5. Finansowanie z kredytu	3 504	3 975	1 719	0	0	0

1) Uchwała Nr XVIII/136/08 Rady Powiatu Chodzieskiego z dnia 25 kwietnia w sprawie zmiany budżetu Powiatu Chodzieskiego na 2008 rok,

2) wzrost dochodów o 2,5 %, wzrost wydatków bieżących o 2 % od wysokości planu dochodów i wydatków budżetu powiatu z dnia 25 kwietnia roku,

3) na podstawie Prognozy spłaty długu Powiatu Chodzieskiego z dnia 25 kwietnia 2008 roku.

Źródło: Dane Wydziału Planowania i Sprawozdawczości Budżetowej Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

Jak wynika z przedstawionych danych możliwości finansowe powiatu w 2008 roku są równe kwocie zaplanowanego do zaciągnięcia kredytu, są jednak niższe od kwoty wydatków majątkowych, co oznacza, że wydatki majątkowe finansowane są zarówno ze środków własnych powiatu, jak i z kredytu. Prognozuje się, że w 2009 oraz w 2010 roku możliwości finansowe powiatu również będą niższe od zaplanowanych zamierzeń, co oznacza, że w części (odpowiednio 273 tys. zł oraz 312 tys. zł) zostaną sfinansowane z zewnętrznych źródeł. Planowane kredyty pozwolą na sfinansowanie innych, jeszcze zaplanowanych wydatków majątkowych (na kwotę 273 tys. zł w 2009 roku oraz 312 tys. zł w 2010 roku). W kolejnych latach powiat będzie mógł przeznaczyć na wydatki majątkowe kwoty z własnych środków z przedziału od 557 tys. zł (w 2011 roku) do 1.039 tys. zł (w 2013 roku).

Realizacja planowanych zamierzeń w wyższej wysokości w poszczególnych latach wymagać będzie finansowania z innych źródeł – kredytów, pożyczek, obligacji, środków bezzwrotnych. Poziom zadłużenia budżetu powiatu, mierzony procentowym wskaźnikiem rocznej spłaty długu do rocznych dochodów budżetowych, jak również wskaźnikiem wielkości długu do rocznych dochodów nie będzie znaczącym prawnym ograniczeniem możliwości zaciągania zobowiązań, których spłata miałaby przypaść na kolejne lata. Zgodnie z ustawą o finansach publicznych łączna kwota długu powiatu nie może przekroczyć na koniec roku budżetowego 60 % wykonanych dochodów (art. 170), natomiast łączna spłata zobowiązań (wraz

z odsetkami) w danym roku budżetowym nie może przekroczyć 15 % wykonanych dochodów budżetowych (art. 169). Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli nr 28 wskaźniki zadłużenia i spłaty długu powiatu nie przekraczają poziomu wyznaczonego przez ustawę. We wszystkich latach prognozy sytuacja jest na tyle bezpieczna, iż na realizację inwestycji (a tym bardziej na finansowanie tzw. wkładu własnego przy korzystaniu ze środków zewnętrznych) będzie możliwe zaciąganie i spłacanie zobowiązań.

Tabela 28. Projekcja wskaźników zadłużenia i długu powiatu (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	plan po zmianach ¹⁾	prognoza wykonania ²⁾				
1. Dochody ogółem	34 037	34 888	35 760	36 654	37 570	38 510
2. Łączna spłata zobowiązań ³⁾	1 528	1 719	1 684	1 578	1 518	1 168
3. Relacja spłaty zobowiązań do dochodów (15%) art. 169 u.o.f.p. (2:1)	4,50	5,16	4,91	4,49	4,21	3,16
4. Łączne zadłużenie na 31.XII (bez odsetek)	10 878	14 153	15 152	14 472	13 782	13 056
5. Relacja długu do dochodów (60%) art.170 u.o.f.p. (4:1)	31,96	40,57	42,37	39,48	36,68	33,90

1) Uchwała Nr XVIII/136/08 Rady Powiatu Chodzieskiego z dnia 25 kwietnia w sprawie zmiany budżetu Powiatu Chodzieskiego na 2008 rok,

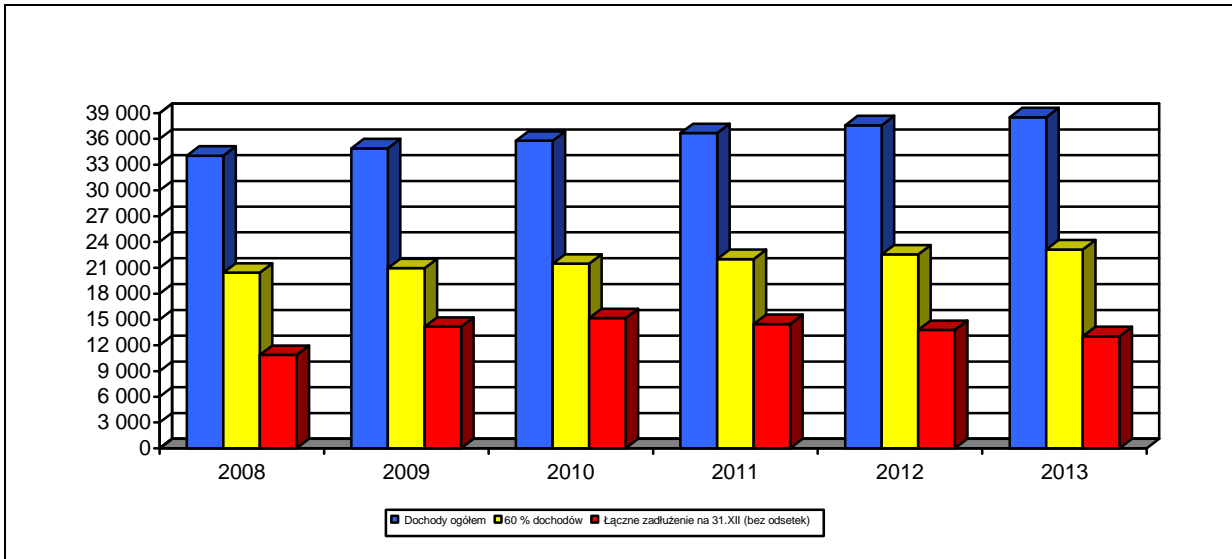
2) wzrost dochodów o 2,5 %, wzrost wydatków bieżących o 2 % od wysokości planu dochodów i wydatków budżetu powiatu z dnia 25 kwietnia roku,

3) na podstawie Prognozy spłaty długu Powiatu Chodzieskiego z dnia 25 kwietnia 2008 roku.

Źródło: Dane Wydziału Planowania i Sprawozdawczości Budżetowej Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

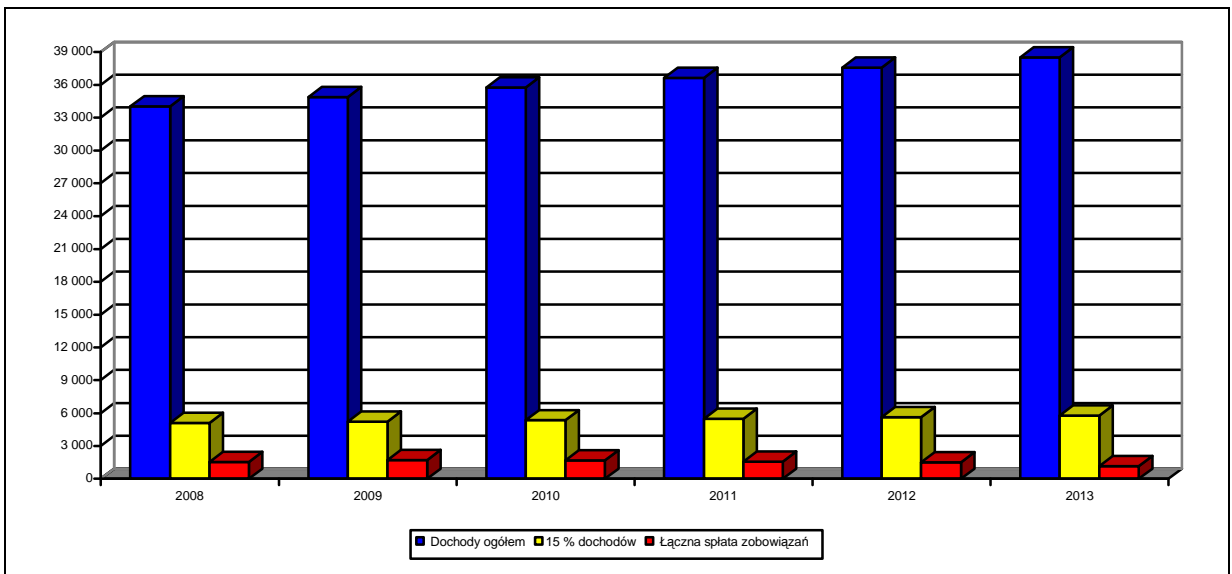
Dane zaprezentowane w tabeli 28 obrazują poniższe rysunki.

Rysunek 25. Wielkość zadłużenia powiatu do planowanych dochodów w stosunku do ograniczeń ustawowych (w tys. zł)

Źródło: Opracowanie Wydziału Planowania i Sprawozdawczości Budżetowej Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

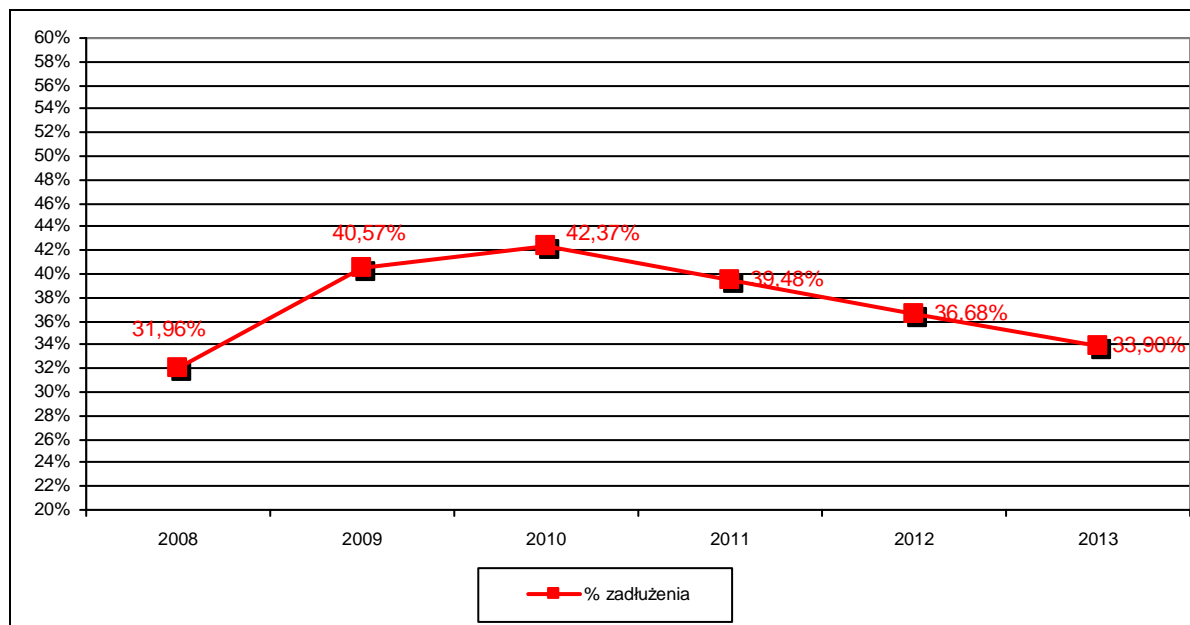
Rysunek 26. Wielkość spłaty zobowiązań do planowanych dochodów w stosunku do ograniczeń ustawowych (w tys. zł).

Źródło: Opracowanie Wydziału Planowania i Sprawozdawczości Budżetowej Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

Planowane zadłużenie powiatu chodzieskiego w kolejnych latach zostało przedstawione na poniższym rysunku.

Rysunek 27. Zadłużenie w stosunku do dochodów.

Źródło: Opracowanie Wydziału Planowania i Sprawozdawczości Budżetowej Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

Z analizy zaprezentowanych danych, wynika, że powiat znajduje się w stosunkowo korzystnej sytuacji finansowej (przy założeniu wskaźnika wzrostu wydatków bieżących 101% w prognozowanym okresie), ponieważ:

- posiada wolne środki,
- kwoty wolnych środków wystarczą na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań,
- dysponuje wolnymi środkami na inwestycje, mogące służyć bezpośrednio ich finansowaniu,
- kwoty wolnych środków na inwestycje mogą stanowić niezbędny wkład własny przy ubieganiu się o dotacje na zadania inwestycyjne oraz środki pomocowe z Unii Europejskiej.

W przypadku zmiany w/w założeń może znacząco zmienić się wysokość wolnych środków na inwestycje. Ponadto zaznaczyć należy, że obecny stan techniczny obiektów stanowiących własność powiatu powodować będzie w przyszłości konieczność przeznaczenia środków na remonty a nowo powstałe inwestycje będą generować koszty utrzymania, co powodować będzie ograniczenie możliwości finansowania nowych zadań inwestycyjnych.

IV. REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW

Jak zaznaczono we wstępie, Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Chodzieskiego precyzuje priorytety i kierunki działań, natomiast zadania inwestycyjne przewidziane do realizacji określa inny równoważny, spójny z planem dokument strategiczny zwany „Wieloletnim Programem Inwestycyjnym Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013”, przyjęty Uchwałą Nr XVI/118/08 Rady Powiatu Chodzieskiego z dnia 26 lutego 2008 roku.

Przygotowanie WPI pomimo całej złożoności procesu było niezbędnym elementem kształtowania kierunków i priorytetów działań inwestycyjnych na terenie powiatu, służących zaspokojeniu najistotniejszych

potrzeb wspólnoty lokalnej. Dokument pozwala na bardziej realną i długofalową ocenę możliwości finansowych powiatu i w sposób istotny ułatwia dokonanie wyboru inwestycji najbardziej priorytetowych, zwiększając efektywność i racjonalność w gospodarowaniu środkami finansowymi.

Metodologię przygotowania Wieloletniego Programu Inwestycyjnego 2008-2013 (WPI) oparto na projektach inwestycyjnych zgłoszonych przez poszczególne gminy powiatu oraz Jednostki Organizacyjne Starostwa Powiatowego. Wynikiem prac w tym zakresie jest lista priorytetowych inwestycji do realizacji w latach 2008- 2013 oraz zadań, które nie zostały zaakceptowane do realizacji. Są one traktowane jako zadania rezerwowe, które będą realizowane zgodnie z kolejnością ustaloną w wyniku priorytetyzacji, z uwzględnieniem możliwości finansowania zewnętrznego. Zadania zaakceptowane do realizacji w 2008 roku zostały ujęte w budżecie na 2008 rok i kolejnych budżetach operacyjnych. Będą one realizowane stopniowo, głównie przy współudziale środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, dotacji władz wojewódzkich jak również z funduszy jednostek centralnych i regionalnych. Kluczową kwestią wieloletniego programu inwestycyjnego jest określenie możliwych źródeł finansowania zadań w zakresie środków własnych oraz innych źródeł finansowania. Określa się zarówno możliwość pozyskania środków finansowych, jak i pewność, gwarancję ich pozyskania, co ma decydujące znaczenie w procesie wyboru zadań do WPI. Przyjęto, że inwestycje które kwalifikują się do dofinansowania ze środków unii europejskiej, głównie w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 zostały określone na poziomie 50%- dla inwestycji drogowych oraz 75 i 85% dla inwestycji pozostałych zgodnie z wersją 1.4 Uszczegółowienia Priorytetów WRPO oraz na poziomie 50 i 70 % w przypadku dotacji z budżetu państwa na boiska sportowe.

Przedstawiony program zawiera zestawienie projektów zadań inwestycyjnych we wszystkich obszarach związanych z rozwojem powiatu. Zawarte w WPI zadania zostały zweryfikowane i ocenione w oparciu o analizę obecnych i prognozowanych możliwości finansowych budżetu powiatu z uwzględnieniem możliwości organizacyjno- technicznych oraz według zaprojektowanych wcześniej i zatwierdzonych kryteriów. Wyniki punktacji inwestycji, pozwoliły na dokonanie wyboru najważniejszych dla powiatu inwestycji.

Wieloletni Program Inwestycyjny Powiatu Chodzieskiego na lata 2008- 2013 składa się z dwóch załączników:

1. Zestawienie tabelaryczne zadań inwestycyjnych Wieloletniego Programu Inwestycyjnego Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013,
2. Karty opisowe zadań do Wieloletniego Programu Inwestycyjnego Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013,

Powyższe załączniki dzielą się dodatkowo jeszcze na trzy części:

- Część I Inwestycje drogowe,
- Część II inwestycje JST,
- Część III Inwestycje oświatowe.

Uniwersalny charakter tego dokumentu wynika z faktu, iż jest on nie tylko bankiem danych projektów zadań inwestycyjnych, ale stanowi również uporządkowany program działań podporządkowanych celom wymaganiom, które wynikają z dokumentów o znaczeniu strategicznym dla powiatu.

Niniejszy dokument ma charakter otwarty i posiada możliwość wprowadzenia korekt wynikających ze zmian hierarchii priorytetów przyjętych przez Władze Powiatu a także ze względu na zmiany społeczne i gospodarcze. Stwarza to także możliwość uzupełniania zawartych w nim zadań inwestycyjnych, dając gwarancję zgodności z cyklem budżetowym i co najistotniejsze daje możliwość dostosowania do rzeczywistych możliwości finansowych budżetu powiatu i wynikających stąd potrzeb. WPI jest z założenia dokumentem krocącym i żywym. Wykaz zadań będzie aktualizowany raz w roku w okresie planowania budżetu powiatu. Wnioski przyjmować będzie autor opracowania planu i przewodniczący zespołu zadaniowego przygotowującego ten dokument. Do składania wniosków uprawnieni są radni, gminy powiatu, i jednostki organizacyjne Starostwa Powiatowego.

WPI będzie służył jako punkt odniesienia dla działań o charakterze rozwojowym, podejmowanych z zasobów środków własnych, jak również pozwoli określić wysokość interwencji z funduszy unijnych.

V. SYSTEM WDRAŻANIA, MONITORING I OCENA PRL

L.p.	Zadania	Odpowiedzialni	Termin
1.	Przedłożenie Planu na posiedzenie Zarządu Powiatu	Przewodniczący ds. opracowania planu	Czerwiec 2008
2.	Zatwierdzenie Planu na sesji Rady Powiatu Chodzieskiego	Rada Powiatu	Czerwiec 2008
3.	Przesłanie uchwalonego Planu do Wojewody Wielkopolskiego	Starosta Chodzieski	Czerwiec 2008
4.	Zamieszczenie Planu na stronie internetowej Powiatu Chodzieskiego	Starosta Chodzieski	Czerwiec 2008
5.	Opracowanie projektów zgodnych z kierunkami działań określonych w planie i ubieganie się o środki zewnętrzne	Starosta Chodzieski	2008-2013
6.	Realizacja zadań określonych poszczególnymi projektami zgodnie z harmonogramem przyjętym w wieloletnim programie inwestycyjnym	Starosta Chodzieski	2008-2013

Bieżącego nadzoru nad realizacją planu dokonywać będzie Starosta Chodzieski, natomiast monitorowanie Planu powierza się powołanemu Zarządzeniem Starosty Zespołowi d/s opracowania Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Chodzieskiego. Zespół zajmie się m.in.:

- Prowadzeniem monitoringu,
- Wdrażaniem i oceną planu.

Zespół co najmniej raz w roku dokona oceny Planu Rozwoju Lokalnego na poziomie realizacji poszczególnych działań i wytyczeniem kierunków modyfikacji planu w zależności od występujących czynników i przedstawi jej wyniki Zarządowi Powiatu Chodzieskiego.

Autor opracowania planu:

Aleksandra Reginia

Zatwierdzam:

Przewodniczący Zespołu ds. opracowania planu

Waldemar Straczycki

Chodzież, czerwiec 2008 r.